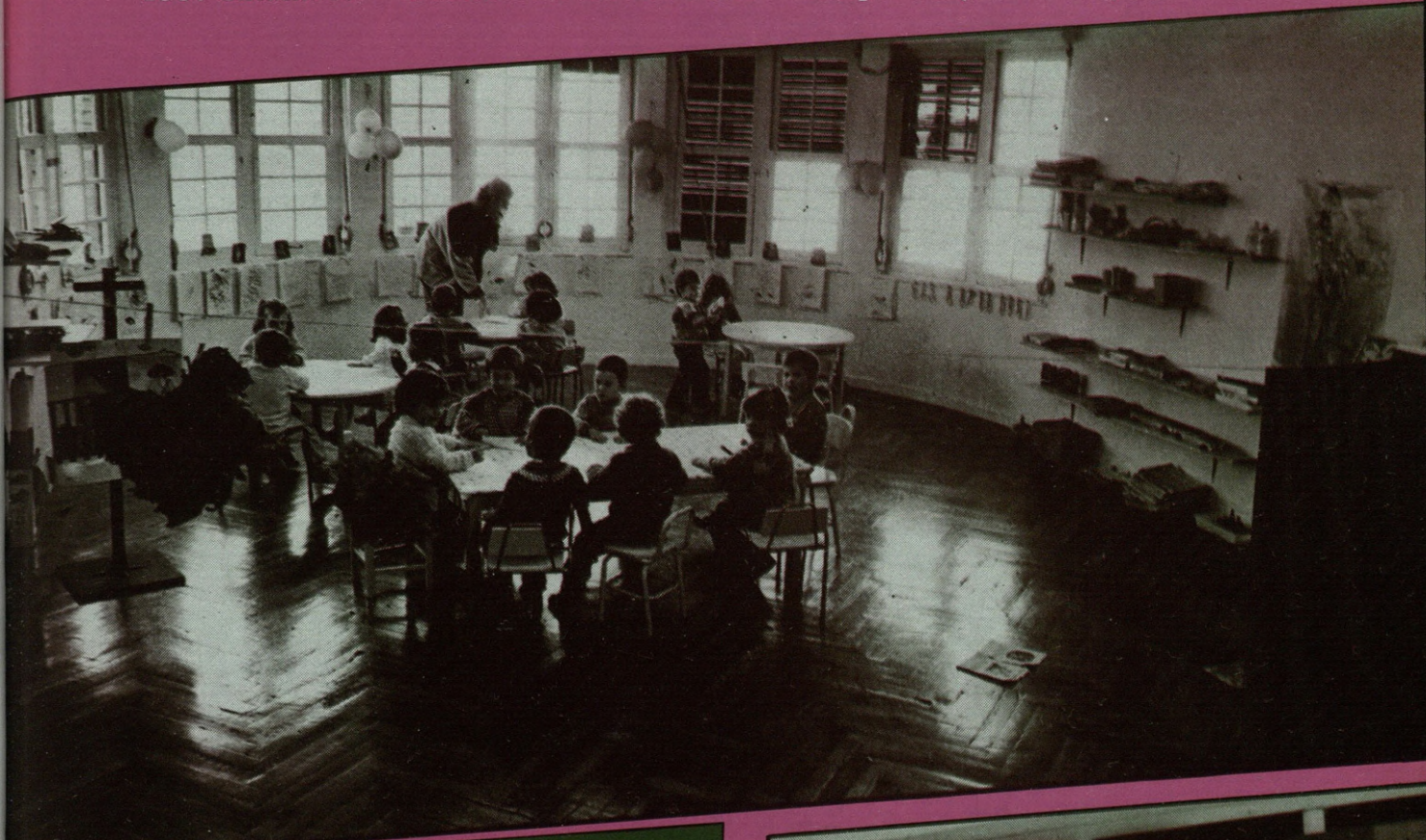

ARGIA

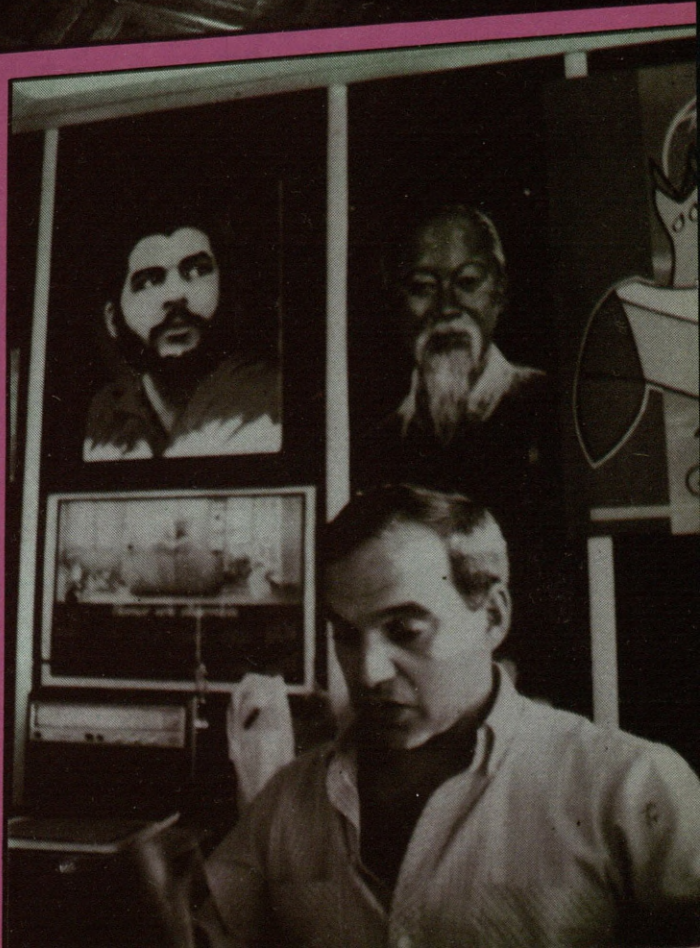
1987 Uztaila 26 — L urtea — 1.161 zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

**IKASTOLAN,
BA AL DA BATASUNIK
GASTEIZA BEGIRA?**

*«Larrun» aldizkariari
eskainitako
elkarrizketan:*

**Xutxo Abrisketa:
«EE-ren eraginez
eraso egin zion
ETA-PMek UCDri»**

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

1.161. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

13.— Xutxo Abrisketarekin elkar hizketa, Cubako deportaziotik. Tx. Mendizabal.

NAZIOARTEKOA

18.— Rogelio Botanz: «Canarioek ez dute beren historia ezagutzen». P. Sastre.

ERREPORTAIK

20.— Txalapartaren ttakun oihartzunak haserre. N. Arrastoa.
23.— Barrako mutilei barre gutxi. J.M. Arano eta J.J. Petrikorena.

TXT komikia

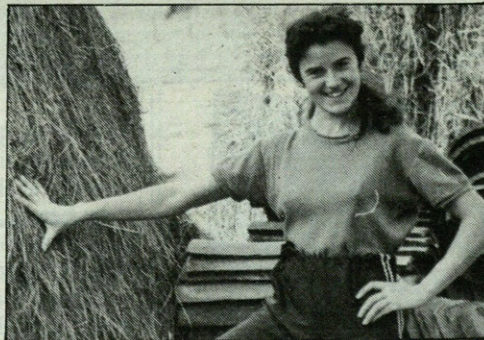
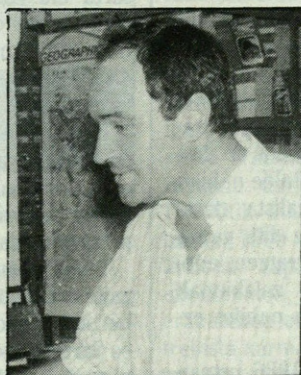
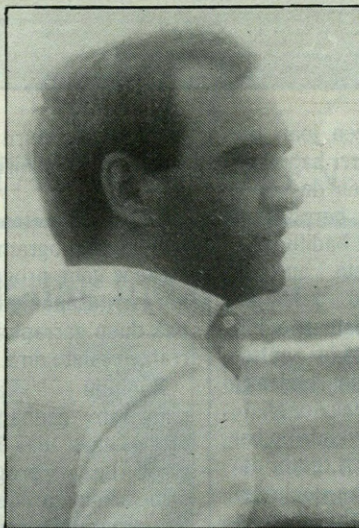
35.— M. Luisa Irizar: «Afizio handia behar du atletismoan segitzeko». I. Uria.
40.— Ikastolan, ba al da batasunik Gasteiza begira? Tx. Iturria.

KULTURA

45.— Kultur ataria.
46.— «Hertzainak», konplexu gabeko istorioak kontatu nahian. J.M. Arano eta J.J. Petrikorena.
48.— Pasa den asteburuan burutu da Euskal Herriko Artixten erakusketa-festa nagusia. L. Etchezaharreta eta J. Landa.
50.— Joseba Jaka: «Irakaskuntzak gidatzen du liburugintza». J. Landa.
52.— Kulturaren aste-borrastea.
53.— Munduaren zabaletik kultura. J.M. Heritz.

ETA BESTE

55.— Kirolak.
56.— Bertsoak.
57.— Denborapasak.
58.— Azkena.

ASTE HONETAKO kultur sekzioak merezi du arreta berezirik. Bertan, bi elkar hizketa nagusi: «HERTZAINAK» TALDEAREKIN grabatzen ari diren hirugarren lp-az (46. orrialdean), eta JOSEBA JAKAREKIN (50. orrialdean). Baina elkar hizketak ez dira kulturaren amaitzen, hortxe bait dago aste honetakoari pisu nagusia ematen diona: XUTXO ABRISKETAK, Cubako deportaziotik ETA pm-ren desagertzeari buruzko hainbat argibide harrigarri bezain zorrotz eskintzen dizkigu 13. orrialdean «Larrun» aldizkaritik hartua. Azken elkar hizketa bat aipatuko dugu aste honetako mami-aurrerapen hau finitzeko: MARIA LUISA IRIZAR, andoaindar korrikalari famatuari hainbat galdera planteiatu dizkiogu 35. orrialdean, bere esperientzia eta nortasunean sakondu nahirik.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzalleak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonariz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etchezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarrigi 'Murumendi', Joseba Sarriñana, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran, Agus Barandi.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarra: 145 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1987. urterako harpidetza sarriak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	5.300 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	360 libera.
Estatu Espainola.....	5.300 pezeta.
Beste atzerriak.....	7.200 pezeta.
Airez.....	11.000 pezeta.

UZTAILA 26 ABUZZTUA 1

abuztuaren 2an ilgora

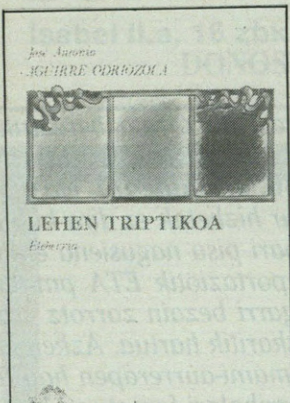
mareak: (uztailaren 26an)
gora: 05.52 eta 18.02
behera: 11.41 eta 00.08

eguzkia: (uztailaren 26an)
irten: 06.50
sartu: 21.39

(ordularen ordutan)

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

Titulua: Lehen triptikoa

Egilea: José Antonio Aguirre Odriozola

Argitaletxea: Durangoko Udala

Ezaugarriak: 85 orrialde, 530 peza.

Pentsamenduak ditugu nobela motz honen oinarria. Pentsamenduak mota guztietakoak, batzuk arraroak, besteak ez horren beste, baina edozein pertsonak bere buruan izan ditzaken pelikula agertzen dizkigu Joxean Agirrek nobela honetan. Protagonistak zuzenki idazten ditu bere istorioak, esaterako gizon batek urte pila darama ezkonduki eta bere ustez, bere emaztearengan zuen xarma urtekin piska-

na-piskana galtzen joan da; honela, bidai berri bat antolatzea erabakitzen du, amodioa berriz ere berpizteko; Antolatze honek baditu bere gora-beherak eta autorea azaltzen joango zaizkigu. Beste kapitulu batean adibidez, bere heriotzan pentsatzen du; zer dio jendeak? zein da bere erreakzioa?

Protagonista sikiatriko batean izan ondoren, garbi dago hamaika gauza duela bere barnean eta bere ondorioa zera da, gizakiak aktore batzuk garela, gure izaera maskarada batez estaltzen dugula.

Liburua lasai eta bere xehetasun guztietan fijatuz irakurtzekoa dugu, eta ez dira gutxi hauek. Bestalde nahiko modu esistentzialista darama. Autoreak ez ditu gauza fantastikorik narratzen, edozeini gertatzen zaizkionak baizik, eta kutsu nahiko ez-korrektu ikusirik.

Liburu honek 1986. urtean Durangoko Udaletxeak antolatutako nobela saria jaso zuen, epailariak Jon Kortazar, Txema Lasagabaster eta Patri Urkizu izanik.

Titulua: Pascal lengoia

Egilea: Pili Lizaso, Xabier Artola eta Olatz Arregi

Argitaletxea: Elhuyar-Elkar

Ezaugarriak: 290 orrialde, 1.000 peza.

Gaur egun asko dira eza-gutzen diren programazio-lengoaiak, baina guztien artean PASCAL lengoia da programazioan hasieratzeko egokiena kontsideratzen dena; lengoia metodikoa eta egituratuena omen da eta.

Horregaitik liburu hau argitaratzeko arrazoirik nagusia na.

Liburu honetan PASCAL lengoian programatzen erakustez gain, programen irakurgarritasunak eta argitasunak duen garrantzia azpimarratzen saiatu dira.

Kapitulu bakoitzaren amaieran zenbait ariketa proposatzen da, irakurleak PASCALez programatzen trebetasuna lor dezan. Zenbait programa ordenarean sartu eta zuzenean egikartzeko prest dago. Beste batzuk aldiz, programa zatiak direnez, irakurleak osatu beharko ditu.

Bestalde, ariketa sinpletan programa zuzenean eginda eta konplexuagoak direnak berriz, algoritmoa eraiki da programa idatzi zuarretik.

Baina liburu interesatzen zaionarentzat, ikus ditzagun bertako atal desberdinak:

— Sarrera — Datuak eta datu motak — Esleipen-sententzia — Programatzeko metodoak eta programen egitura — Read eta write sententziak — Datu mota Boolerra — Karaktere datu-motak — Kontrol-egiturak — Goto sententzia — Azpiprogramak: funtzioak eta prozedurak — Datu-mota enumeratuak eta azpierredu datu mota — Datu egiturak: Array-ak — Erregistro datu-mota — Fitxategiak — Multzo datu-mota — Erakusle datu-mota — Ariketa ebatziak — Eranskinak.

Titulua: Zazpi pirata balsa batean

Egilea: Pako Aristi eta Antton Olariaga

Argitaletxea: Erein, Auskalo saila **Ezaugarriak:** 85 orrialde, 475 peza.

Eten gabe ari zaigu lanean Urrestilako Pako Aristi. Oraingoan 'Martinello' serieko hirugarren liburua atera berri digu, aurrekoak 'Martinello eta sei pirata' eta 'Martinellok ez du kukurik entzuten' izanik.

Abentura liburua dugu azkeneko 'zazpi pirata balsa batean' liburu hau. Herri txiki batean, gaztetxo batzuk taldé galanta osatzen dute eta egun batean bere irudimenarengatik bulztaturik, munduari bira ematea erabakitzen dute. Klaseak laister hasi behar dute, beraz aguro prestatzen dute balsa eder bat bere ideia bete nahirik. Ipuinak, bidai horretan izango dituzten abenturak kontatzen dizkigu: katu hiltzaile bat harrapatzen dutela, gabetan zelatan egon behar dutela... azkenean altxor bat eta guzti aurkituko dute. Grazia egiten du, liburu honetan Pakoren beste nobeletako ezaugarri batzuk agertzea, Beldandia herria esaterako; ezaugarri honek ematen dio bere xarma ipuinari.

Denok irakurri izan ditugu haurrak izanik hauetako liburu motak. Haurrak errepituak dituen ekintzak literatura askatzeko posibilitatea eskeintzen dio, eta hau ez da gutxi. Liburu honek bereziki, 'Tom Sawyer eta Huck' abenturak gogoratzeko dizkigu; hauen kategorikoak

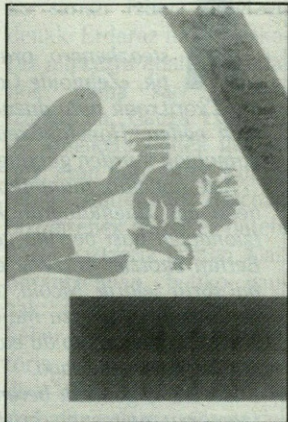
ASTE HONETAN NABARMEN

Fantzina lokalak indartzen

Aldizkariaren izena: Globo
Ezaugarriak: Hilabetekaria,
7. zenbakia, 150 peza.

Ondarru aldetik datorkigu Globo aldizkaria eta aipagarria dugu alde batez nahiko kalitatea nabartu diogulako eta bestalde garbi delako gaur egun Euskal Herrian, bai Iparraldean eta bai Hegoaldean sortzen ari den fantzinen kopurua ikaragarria delako. Ez da broma benetan, edozein tabernan, gazte-txean edota gazteak normal-ki ibiltzen diren lekutan sartu eta aldizkari mota hauek topa ditzakegu, batzuk nahiko kalitatez eginak, besteak ez horrenbeste, baina tira, hor daude borrokan eta batez ere kontuan hartzeko lan egiteko dituzten posibilitateak bai ekonomi mailan eta bai eta ere materialean.

Baina Globo aldizkari honetara pasatuz, artikulude xenteak ikusten ditugu barnean. 'Cicatriz' taldeari entrebista motz bat egiten diote; Ez dituzte oso gauza serioak esaten baina kurioa behintzat nondik datorkien izena, nonbait txikitan Pedro baterak, galtzako kremaile-

rarekin zakila harrapatu omen zuen eta horrezkero orbaina geratu zaio.

Hertzainak taldeko Josu zabalari egiten diote ere entrebista bat. Honek ez du uste, Cicatrizekoek bezala, Gasteizen mubida jeitsi denik ez eta gutxiagorik ere. Gaur egungo euskal rockaren egoerari buruz mintzatzzen zaigu Zabala. Taldeen posibilitateak, materiala etabar.

Hernaniko Gaztetxeoek ere badute zer esanik. Gazteen zapalkuntza, instituzioen pasibitate eta batez ere bere burokratizazioa. Duela zenbait hilabete oku-

patu zutela gaztetxea eta nahiz eta udaletxea Herri Bata-sunakoa izan, ez dute gehiegi egiten herriko gaztetxearen alde. Buruan dituzten ideiak kontatzen dizkigute, olinpiadak edo rock kontzertuak esaterako.

Nazioarteko politika ahaztu gabe, Donostiko bi gazteei egiten diete entrebista bat, hauek denboraldi bat Perun igaro ondoren. Bertako borroka armatuak, eragin ikaragarria du gizartearengan 15.000tik 20.000ra partaide izanik 1500 km-tan zehar. Indioen zapalkuntza, krisi ekonomikoa, yankien eragin erabatekoa etabar, dena entrebista xarmant batean kontaturik. Baina horretaz aparte, kirolak, komikiak (benetan onak), ipuinak, fantzinen zerrendak etabar. Aipagarria ia dena euskaraz idatzirik egotea eta batez ere lehen esan dugun bezala kalitatea handitzen ari dela.

Aurrera ba Fantzineak!!

lanak beste aldizkarietan zehar agertu izan dira, hala eta guztiz laburpen bat egitea komenigarria zela iduritu zaie. Honela zenbait ekintzetan Riezu, Irigaray, oroz Zabalera, Mañaricúa, Aita Donostia eta Caro Barojari egin zaizkien omenaldiak azalazten zaizkigu; guzti hauek elkarrekin honen partaide eta kolaboratzaileak izanik.

Aipagarriak ere antolatzen diren ihardunaldiak gai ezberdinetan zehar: historia, hizkuntza eta literatura, antropologia, musika, liburute-gigintza, giza-zientzi ikerketarako metodologiak, historia lokala, itzulpenak, jaiak eta musika tresnen erakusketak.

Nafarroako artxibategien zentsua eta gida ere egin izan dute, herriko musika artxibategi batzuen antolaketa eta katalogaketa. Bai eta ere Euskal Herriko ertaroko historiari dagozkion dokumentu askoren transkripzio paleografikoa.

Oro har 2.000 bazkide pa-seak ditu elkarrekin, piskanaka handitzen doalarik. Aipagarria ere bere prezioa, 300 peza besterik eta beti bezala informazio mordo batekin gai desberdinetan zehar.

ez badira noski, badute bere xarma alabaina. Beti bezala hori bai, hurrek izan beharko dute azken hitza.

Bestalde, nahiko orrialde horniturik agertzen zaizkigu Antton Olariaga izanik irudigilea. Honek ez du inongo aurkezpenik behar, denok ezagutzen bait dugu bere lanen kalitate eta liburu honetan ere, ez gutxiagorako izan.

Adizkariaren izena: Eusko-ikaskuntza, 1984-86 urteetan egindako lanak
Ezaugarriak: Hiru hilabeteroko aldizkaria, 295 orrialde, 300 peza.

Ez da lan kaxkarra Eusko Ikaskuntzak euskal kulturaz zehar egiten duen lana. Ez dira akaso bere lanak oso modu komertzialez aurkeztuak beste argitaletzek egin dezaketen bezalaxe, hor dago ordea bere lana bai historian, geografian, hizkuntzan etabar.

Liburu honek, 1984-86 urteko memoria-balantzea dugu. Honetan agertzen diren

Antxon Garcia Beitiak, debatar on guztiek bezalaxe, betidanik izan du itsasoarekiko lotura estu bat.

Antxon Garcia Beitia: «Itsasoa» freskagarriagoa udan

Orain gutxi saio hau igande eguerditan eskeintzen bazen, larunbat arratsaldetara pasatzearekin ikuslego zabalago eta finkatuago bat lortu du «Itsasoa» saioak.

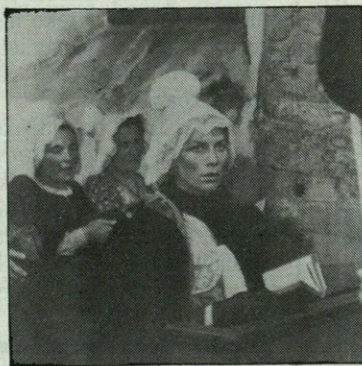
Saio honen zuzendaria den Antxon Garcia Beitiaren ustez, udapartearekin saioak aldaketa batzu jasan behar izan ditu, «saio hau itsasoko gaiez aritzeko asmotan jaio zen eta honelaxe doa, zentzu zabal batean gai guztiak ikutuko dira eta udan gai freskagarriak, batez ere, hala nola hondartzaren egoera eta kirol desberdinak, surf, bela-ontziak...».

Halere, udan ikutu batzu izanen badiu, irailean berriz ere, lehengo egiturara itzuliko da, hots, «badakigu surf edo-ta beste edozein kiroleko imaginak izugarri ederrak suertatuko direla

baina itsaso saio bat egin nahi badugu gure arrantzaleen bizimodutan arakatu egin beharrean senditzen gara». Horretarako bonitoaren kanpainaren berri azalduko da laister asko, non «Itsasoa»ko taldeak astebe- tez igaro behar izango du bapote batetan, arrantzaleak egunero jasan behar dituen baldintza gogor bere- tan.

«Itsasoa»n lan egiten duten pertsonak, arrantzaleak bezalaxe, itsasoa senditzen dute, suertaturiko gertakari- en errudun gizona edo-ta beste edozerk izan dezake baina inoiz ez itsasoa. Ho- nen bidez jaten duenak, be- re arriskuak onartu behar ditu eta itsasoak ez ditu ma- kalak ipintzen, dio Antxon Garcia-k.

«Itsasoa» ere, kantauri itsasoarekin bat egiten da.

Ostegunez «Sorgindua». Napoleon-en garaiko iskanbilak ikusgai.

«Zeluloide Gazteak», kalitatea nagusi

Asteazkenero, orain hiru aste hasi zenez geroztik, «Zeluloide Gazteak» telesailaz gozâten du- gu. Txoritxoak nahi duenean badaki kalitatezko eskeint- zak egiten. Honelakoxea dugu asteazkenetan gaueko hamabiak laurden gutxiagotan eskeintzen den telesaila.

Aste honetan, munduko bigarren gerla hasteke zegoe- neko eta zinematografiako zentru experimental fun- tzionatzen hasi berriko garaiko istoria da honako hau. Bertan ekoizle, antzesle eta zuzendari belaunaldi berri bat sortu zelarik. Nicola, antzesle izan nahi duen gaztea- ren istorioa da. Giza maila erdiko da, Hollywood-ko zi- nemagintza gorroto du eta galerazita dagoen zine Sobie- tarraz liluraturik dago.

Zentruko gazteak beren bizitzako hiru ataletatik igar- tzen dira: maitasuna, krisia eta itxaropena. Nicolak guda zelai batetan hil den lagun baten berri jasotzen du eta izugarri hunkitzen du familiak berri latz hori jasotzen duela ikusten duenean. Berri horrekin ikaragarritzko arrakasta erdietsiko du baina kezkatu geratuz, bizitzaren zentzuaz bere buruari galdetuko dio.

Gaiari dagokionez, ikustekoa iruditzen zaigu, lastima hain berant eskeini behar izatea. Ordu betez txoritxoak kalitatea eskeintzen digu asteazkenero. Hala bedi.

Noizbehinka hobeagotzen da

Luzemetraia ospetsua aste honetan dastatuko duguna, Carlos Sauraren «Hazi Belea» orain arte ikusi ez bada, aukera bikaina eskeintzen du ETB-k.

Igandez «Itsas Ibildaldi Zoriontsua». Luzemetraia hau «Gran Hotel»aren bertsiio musikala dugu. Pertsonaia uga- riz osatua izanen da eta denetarikoa izango, gainera. Zuzendaria: Benjamin Stoloff. Antzesleak: J. Benny, G. Raymond eta N. Carroll.

Astelehenez «Hazi Belea». Ospetsua oraingoan eskei- niko diguten filma. hariak zortzi urteko neskatxa baten historia azalduko digu. Honek, bere irudimenaren inda- rrez, etxekoen heriotzea erabakitzeak ahalmena duela usteko du. Zuzendaria: Carlos Saura. Antzesleak: Geral- dine Chaplin, Ana Torrent eta Conchita Peraz.

Asteartez «Heriotzaren imagina». Txoritxoak oraingoan ez digu ez haririk ez datu teknikorik eskeini.

Ostegunez «Sorgindua». Frantziako historia. Napo- leon-en garaian gertaturiko iskanbilak ikusgai. Zuzenda- ria: Jean Prat. Antzesleak: J. Philippe eta J.L. Boutte.

Larunbatez «Napoliter karrusela». Luzemetraia honek Napoles hiriaren historia erreportaia antzera kondatuko digu, gerrateak, aztiak, lapurrak txantxa e.a. azalduko dira. Zuzendaria: Ettore Gianini. Antzesleak: A. Bonucci, V. Caprioli eta Y. Chauvire.

zinema

Piratak hondartzan

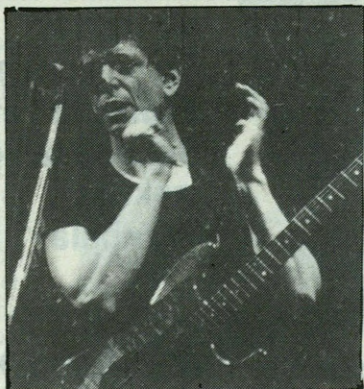
Donostiako Ondarreta hondartzan pirata filma emanaldiak izango dira uz-tailaren 27tik abuztuaren 1a bitartean. Filma hauek bertan jarriko den pantaila gigante batetan eskainiko dira eta giroa ezin hobea izango da, hondartzan baino hobeto non ikus daitezke bada pirata filmak?. Aukera galanta, beraz.

□ **Zine gidoi lehiaketa.**— Milioi bat pezeta eramango ditu Asociación de Productores Vascos-ek antolatutako sarian lehen gelditzen denak. Erdaraz nahiz euskaraz aurkeztu ahalko dira lanok, baina sari bakarra izango da. Gauza txar bat du lehiaketa honek gutxienez, esan nahi baita, Komunitate Autonomo Bascoan bizi direnek baizik ez dutela parte hartzerik izango. Gainerantzekoan, betiko gauzak: izengoitiiaz aurkeztu behar etab. Donostiako victoria Eugenia aurkeztuko dira lanak, eta edozein dunda balitz bertara jo-ta galdetu. Epaimahaian hauek egongo dira: Olea, Lertxundi, Galan, Agirresarebe, Urretavizcaya, Castellano eta Arenas. Abenduan emaitzak.

kantaldiak

■ Bi musikaldiren berri baizik ez aste honetakoan: hilaren azkeneko egunean, Donostiako Anoeta Polikiroldegian, Radio Futura arituko da, heldu denaren aurrenekoan berriz, leku berean, El último de la fila. Gure informazio zerbitzuek ez dute besterik detektatu.

JACK NICHOLSON ALGUIEN VOLO SOBRE EL NIDO DEL CUCO

«ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST»

Kabitik hegan

Urteak pasa arren gazte dirau Milos Forman zuzendariaren «Alguien voló sobre el nido del cuco» filmak. Udak, beste zenbait urtarok bezala, kaskarkeria ekarri du zinetegietara, eta kasu honetan bezala, film zahar ederren bat berriro ere dastatzeko aukera.

Mundu guztiak ikusia izango badu ere merezi du buelta bat eman eta berriro ikusteak, edota ikusi gabe daukana horretara animatzeak.

Film gordin honetan, ero-etxe batetan garatzen den film gogor honetan, giza-laguntasuna, askatasuna, agintea, beldurra, gorroloa eta maitasuna nahasten dira larruraino ero omén direnak ulertzera eta onartzera ailegatu bitartean.

Jack Nicholson-ek film honetan lortu bazuen bere garaienik handienetakoa bere aktore karreran ez da gutxiestekoa taldean, enfermera, atezain, nahiz ero paperak betetzen dituzten aktoreen lana.

Gizatasunak agintzen duena «normal» egitea lortuko du-te beti ere zaindari, enfermera eta medikuen «norma»rekin egingo dutelarik topo. Aske izateko beldur duen jendeari, gizon izateko totel denari... askatasunaren lehia irekiko dio Jack Nichlosonek burututako pertsonaia paregabeak. Gizon argia edo eroa den erabaki nahi duteneko pertsonaia horrek.

Azken sekuentzia, indio «gor-mutu» indartsuak leihoa hautsi, jauzi egin eta korrika aldegiten duenekoa, kantu oso bat da askatasunari egindakoa.

Indioak Jack Nicholson itotzen duenekoa giza-laguntsunari egin dakioken poemarik ederrenetakoa da.

Tartean, lau ormen artean, zientziaren eta arrazoiaren ehorts-lekua geratzen da.

Martin Goikoetxea

□ «Alguien voló sobre el nido del cuco». Milos Forman (zuz.). Jack Nicholson, Louise Fletcher.

arte

Zarauzko Udal erakusgelak

Zarautzen aurten ospatzen duten 750. urteurrena dela eta "750. Urteurrenaren Batzordea"k, Zarauzko Udalararen laguntzaz erakusketak ugari antolatu du ohizko lekue-tan. Besteak beste, Kale Nagusiko Torre Luzean abuztuaren 5a bitartean Iruñeako Isidro Lopezen mar-goak ikusteko aukera izango da. Erakusketa hau ikusteko ordutegia eguerdiko 12etatik ordubietara eta arratsaldeko 7etatik 10etara bitarteko izango da. Bestalde, Zarauzko SAnz Enea ize-neko erakusgelan Nazioarteko Arte

Sariaren erakusketak izango da ikusgai. Arte sari honetan parte hartu dutenen lanak izango dira bertan eta erakusketaren epea abuztuaren 1etik hilaren bukaera bitartekoa izango da.

"Goiart 87" Ordizian

Goierrri aldeko artisten lanak biltzen dituen erakusketa bat dugu "Goiart 87" izeneko hau. Erakusketa honetan Goierrriko 53 artistek hartuko du parte eta hasiera emateko Ordiziako jaiak aprobe-txatu nahi izan dituzte antolatzaileek. Ordizian bera, uztailaren 27a bitartean ikusi ahal izango da erakusketa hau. Honokoak dira besteak beste beren lanak bertan aur-

keztu dituztenak: Luis Quilez, Felix Landa, Mari Paz Arrugaeta, Iñaki Azanza, Arantxa Arano, Pello Gaztañaga, Patxi Arrieta, Irene Lafitte, Xabier Agirre, Imanol de Joanes, Marcelino Merino, Marosa Arana, Patxi Aseginolaza, Miren Sukia, eta abar, denetara 53 bait dira.

Santos Montes San Telmon

Donostiako San Telmo Museoan Santos Montes argazkilariaren lanak ikus daitezke egunotan. Bere argazki gehinetan hiltegiak dira gai nagusia, hiltegieta-ko odol eta haragi zatiak ikusten direlarik. Egunerokoaren "horrorea" azaldu nahi omen du argazkilari honek hiltegi hauen

horroreen argazkiak ateraz. Erakusketa honetan ere garai bateko hotel Maria Cristinako argazkiak bildu dira eta baita Marokkoko zenbait instantanea ere.

Bengt Lindstrom Donostian

Donostiako Altxerri erakusgelan Bengt Lindstrom-en lanak ikusteko aukera izango da uztaila bukaera bitartean. Cobra Taldeko partaidea eta supe-rrealismo izeneko mugimenduaren jarraitzaile honen 10 oleo, 14 akriliko eta beste zenbait lan grafiko ikusteko aukera dago erakusketa honetan. Altxerri Galerian, Reina Regenteko 2. zenbakian, uztailara

bukaera bitartean. Ordutegia: arratsaldeko 5,30etatik 9,30etara, jai egunetan izan ezik.

■ Baionako Arpège galerian (Marsan karrikako 6garrenean), Unai San Martin-en lanak egongo dira ikusgai, jadanik eta abuztuaren 14ra bitartean, arratsaldeko 3etatik 7tara-koan.

□ Pintura lehiaketa Gipuzkoan.— Pinturazko V lehiaketa konbokatu du Gipuzkoako Kaja Postalak. 300.000 pezetatiko lehen sari bat eta 100.000ko hiru akzesit, gaia eta teknika librean. Informazioa, Ategorrieta abenidako 9. zenbakian, Donostian.

Euskal abeslari eta taldeak

Anje Duhalde
Erramun Martikorena
Basakabi
Akelarre
Minxoriak
Etxamendi eta Larralde
Tapia eta Leturia
Begoña ta Soledad
Izeki
Txanbela

Sonorizazioak, argiak. Harremanetarako: (943) 462014

dantzaldiak

Dantzaldia Gasteizen

uztaila

25 Egun horretan Gasteizen bertako eta inguruetako ho-geitabost bat talde bilduko dira eta egunean zehar ka-lejira eta dantzaldi ugari eskainiko dute. Emanaldi hauetan Gasteizko dantzak izango dira ikusgai, zonalde honetako fol-kloroko dantzak, hain zuzen ere.

bertsoak

Hilaren 26an eta
Arriban, egun osoz
bi bertsolari zelebreok
arituko dira: Lazkao
Txiki eta Peñagarikano.
Aukera polita!

Altzon eta Billabonan

Bi herri horietan, Billabonan **30**ean eta Altzon **31**an, ber-
tso jaialdiak izango dira. Billabonan, Amuritza, Lizaso, Peña-
garikano eta Lazkao Txiki. Altzon... zoritxarrez horren bes-
te xehetasunik ez dugu eskuratzetik izan, gausez izango dela
besterik.

Foruan bertsotan

uztaila

31 Foruan egun horretan
eguerdiko 12tan, Biz-
kaiko bi Jon eta Gipuzkoa-
ko Anjel Mari bat arituko di-
ra nor handiagoka. Enbei-
taz, Lopategi beltzaz eta
errima zelebredun Peñaz
ari gara noski. Hortik goiti-
kakoak, bertara jo-ta zeuk
ikusi.

ihardunaldiak

UEUren azken astea

Ale hau ateratzen den egunean UEU bere bigarren eta azken astean izango da. Aurreko astean nekazaritza sailean izango zen egita-rauaren berri eman geni-zuen. Hona hemen jarraipe-na. **27**an, goizez "Komer-tzializazioaren arazoa otorgintzaren ikuspegitik", "Biz-kaiko esperientzia" eta "Pentsuaren arazoa Euskal Herrian" gaiak aztertuko di-ra. Arratsaldez berriz, "Gi-puzkoako «OKELA» taldea-ren esperientzia haragiaren komertzializazio arazoan. Irtenbideak" eta "Nafarroa-ko OSKOZ herriaren espe-rientzia" aztertuko dira. **28**an, goizez "Ifarraldekoen komertzializazio arazoak" eta arratsaldez mahainguruz. Gaia: "Komertzializa-zioaren alternatibak". **29**an, goizez, "Sanital egoera eta EEEko konparaketa" eta "Programazio linealaren erabilera nekazaritzan". Arratsaldez, "Genetika ho-bekuntzaren plangintza ekonomia" eta "Produkzio-rako sistema ekonomikoak: proiektuak, finantziazioa". **30**ean, "Nekazalgintza bio-logikoa" eta debatea gai ho-netaz. Besterik ez.

Euskal Txokoan emanaldia

Hilaren **29**rako ere Donostiako "Arkubide" Euskal Txokoan emanaldi bat iragartzen da. Gaia: "Aljeliako gerla". Hizlariak: Xipri Arbelbide eta Julen Madariaga. Bi puntu aztertuko dituzte gehienbat: euskaldun bat frantses ejertzitoan eta Aljeriako gerlak Euskal Herrian izan duen eragina. Ordua betikoa duzue: arratsaldeko 8etan.

Elai-Alai-ren **25**garren urteurrena dela eta.—
Portugaleteko XIIIgarren folklore jaialdia, heldu den 24-25-26an ospatuko dena, bereziki mugitua izango da, zeren eta bertako Elai-Alai taldearen 25. urteurre-na bait da aurten. Elai-Alai-ren musika taldeak irekiko ditu ihardunaldiak, "Gernika" obraren interpretapene-rekin, ondoren Colombia, Laponia eta Bizkaiko dan-tzak erakutsiko dira. Prologo horren ondoren, Zubi-al-de polikiroldegitik Puerto Rico, Yugoeslavia, Turkme-nia, Isla Antigua, Maroko eta Mexico-ko taldeak pasa-ko direlarik. Jaialdia amaitu eta gero, parte hartzaileek Euskal Herriko zenbait herritan arituko dira, beren ar-tea erakusten gure jendeari. Elai-Alai-koek, hau dena bukatutakoan, Italiara biajatuko dute, hango herri des-berdinetan euskal dantza batzuren eramale.

ikastaroak

● **Hainbat ikastaro Zumarragan.**— 87ko uda honen bigarren zatirako Zumarragako Ispilla polikiroldegian mota askotako ikastaroak emango direla iragarri dute. Interesaturik dagoen edonork Ispilla polikiroldegiko bulegoetatik pasa behar du, nahiz Zumarragan edo nahiz Urretxun.

lehiaketak

□ **Bizenta Mogel lehiaketa Azkoitian.**— Azkoitiko Kultur Elkartek, bertako udaletxearen babesean. "6.go Bizenta Mogel Ipuin Lehiaketa" antolatu du. Arauak: -parte hartzaileek 18 urte beteak beharko dituzte. -Aurkezturiko lanak jatorrizkoak eta argitaragabeak izango dira. -Lanak udaletxera bidali beharko dira izengoiti batez izenpeturik eta honekin batera, bere azalean izengoiti bera daraman itxitako sobrean egilearen xehetasunak bidaliko dira. -Lan hauek orriaren alde batetik eta tarte bikoitzekin mekanografiaturikoak izango dira, gutxienez lau orri eta gehienez hamar orri izanez. -Lanak bidaltzeko epea urriaren 31ean bukatzen da.

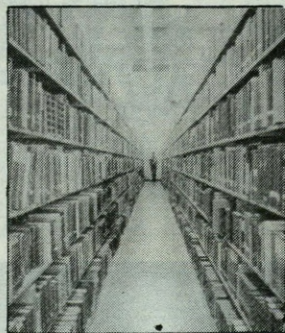

Soinu txikiaren Nazioarteko Topaketa.— Abuztuaren 1ean, arratsaldeko 7retatik goizaldera bitartean, Seo de Urgell-eko Arcegel auzoan nazio desberdinetako soinu-joleak elkartuko dira. Euskal Herriko Laja joango da, han bertakoak, beltzak, italiarrak, Frantziako herrialdeetakoak eta beste mordo bat ere izango direlarik.

□ **Tolosako bideo lehiaketan parte hartzeko epea zabalik.**— Hilaren 16an zabaldu zen epea Bostgarren kolektiboak antolatu duen «Tolosako I.Bideoaldia»ra lanak aurkezteko. I. Bideoaldiaren eta, aldi berean, I. Bideo Lehiaketaren (Komunitate Autonomoan eta Nafarroan) antolatzaileen helburua Bideo-Art-a deritzona (bideo sortzaile, kondatzaile edo ta experimentalak) bultzatu eta hedatzea da, bai ikusle, erakunde publiko eta pribatuaren erlazioa eraikiaz, baita, bereziki, espresio bideografiko, sortzaile eta esperimentalak komunikazio bideekin ere. Euskal Herri mailan burutzen den euskal autoreek edota Komunitate Autonomo osoan bizi den edonork parte har dezake. 3/4 (U-Matic standard) edo 1/2 Beta edo VHS formatoetan aurkez daitezke lanak. Zintek orijinalak beharko dute izan, kreaio edota esperimentazio jitezkoak, ez bait dira onartuko helburu komertziala, publizitarioa edo industrialak dituzten lanak. Partaide bakoitzak gehienez ere hiru bideo aurkez dezake eta zintzen iraupena ez da 30 minututatik pasako. Lanak aurkezteko epea irailaren 15ean amaitzen da.

□ **Xenpelar saria, bertsoetarako.**— Euskaltzaindiak "Xenpelar saria" iragartzen du bertso paperak deitu lanentzat. Aurtengo baldintzak honakoak izango dira. Bertso jartzaile bakoitzak gutxienez 8 bertso bidali beharko ditu. Gaia libre izango da. Parte hartzaile bakoitzak nahi adina bertso paper bidal dezake. Bertso hauek orijinalak eta argitaragabeak izango dira. Lanak bidaltzeko epea azaroaren 15ean itxiko da. Lanak bidaltzerakoan orijinala eta hiru kopia bidaltzea es-

kutzen da, sobre itxi batean izenordea ipiniaz. Lanak helbide honetara bidali beharko da: Euskaltzaindia, Arbieta, 3, 48008 Bilbo.

ARRATE IRRATIA

FM — 101,5
Eibar

**Goizeko 9etatik
gaueko 11ak arte**

**Irratsaio denak
euskaraz**

ARRATE IRRATIA EUSKAL SINTONIA

jaiak

Nafarroa:

- ☐ Astrain, 26an.
- ☐ Olazti, 26an.
- ☐ Lodosa, 31an.
- Gares, 26an.
- ☐ Tuter, 26an.

Gipuzkoa:

- ☐ Sorluze, 26an.
- ☐ Billabona, 26an.
- ☐ Ordizia, 26an.

Bizkaia:

- ☐ Ispaster, 26an.
- ☐ Garai, 26an.
- ☐ Ermuan, 26an.
- ☐ Morgan, 26an.
- ☐ Sopuertan, 26an.

Astigarraga jaietan

Hilaren 24ean hasi ziren Astigarragan jaiak. Aste buru honi dagokion egitaraua doakizue ondoren. Uztailaren 25ean, goizeko 7etan hasiko da eguna traka batekin. Gero zezenak. 12etatik 2ak bitartean, euskal kultur lan tailerrak izango dira ikusgai. 1ean Amnistiaren aldeko Gestoren ospakizuna. 5etan pelota partiduak. 6etan, euskal dantza saioa: Astigar. 9,30etan Madarikatuak taldearekin kontzertua. 11etan Luma taldearekin berbena. eta tartean show sopsresa. 26ean berri, 9tan Zaldibiko trikitixa. 10etatik 2ak arte eskualdeko abere feria. 11,30tan sagardo txapelketa. Gero Kulixka txaranga ibiliko da herrian zehar. Gauean Haritza taldearekin berbena. Goizaldeko 1ean zezen suzkoa. Ondoren Kulixka txarangarekin bukatu arte dantza izango da.

kirolak

Herri kirolak Astigarragan

uztaila

25 Hilaren 25ean bertako jaiak ospatzen direla eta eguerdiko 12,30etan herri kirolak eratu dituzte. parte hatuko dutenen artean, Ordiziako Juan Argoin eta Oreretako Frantsila zaharren artean idi demak izango dira. Karraitu behar duten harriak 2000 kilo izango ditu. Tartean Telleria eta Mendizabal bertsolaria ere arituko dira.

Aralar Mendikatea

Aralar mendikatera itzultzen gara. Aralar gipuzkoarrek duten ingurunerik ederrenetarikoa bat Aizkorrikoarekin batera. Bere zelai zabalak akanpadarako leku aproposak bilakatzen dira bertara hurbiltzen diren mendizale ororentzat. Igaratzako parajea paseatzeko leku aparta da benetan, mendi pittin bat egin nahi izan ezkerro Malloak aproposa gertatzen den bezala.

Gaur proposatzen dugun ibilaldia Errenagan du hasiera, bertan 'Aralarko lagunek' duten refugio, ermita eta benta inguruan hain zuzen. Errenaga Amezketatik San Migeleko santutegira dihoan bidean kokatzen da Artxuetapean, 1.233 metrotako altueran. Behin Errenagako puntutik aukera handiak eskeintzen zaio mendizaleari, horietako bat Putzerri igotzea izango litzatekeelarik.

Errenagatik abiatu, eta larre txiki batzuk igaro ondoren, Ormazarretan barrena 45-50 minutu barru Putzerri azpira iritsiko ginatke, bertara iristeko biderik egokiena, eta errazena, iparraldetik izango litzatekeelarik. Iparraldera kokatzen da hain zuzen historio bati oinarria ematen dion leiza zuloa.

Hemendik gora egin beharreko bidea zail samarra egiten da bidean bilduta dagoen orbela dela medio. Halere, 25-30 minutu barru igotzeko moduan izango gara. Bertara iritsi garelarik, inguruko mendate gehienak ikusteko aukera izango gara. Horrela, mendebaldeantzat Altzaniako mendikatea, iparmendebalera Durangesatua eta Gorbeia, Iparraldera Aralar bertako iparraldea, hegoaldeantzat Entzia, Urbasa eta Andia mendikateak ikusi daitezkeelarik.

Gorritxo

☐ Behin Errenagatik ibilaldi osoa 65-75 minututan egin daiteke. Aralarko mendikateak horrelako bidai ugarien aukera eskeintzen digu, hurrengo batetan beste aukeraren bat landuko dugularik.

SALOU Negresco hotela

Astebete pentsio osoz: **30.000 pzt.**

Astebete pentsio osoz + Busa: **34.000 pzt.**

CUBA

CUBAKO BIHOTZERA BIRA: 15 egunez pentsio osoz.

— Prezioa: **156.000 pzt.**

— Irteerak: Uztailak 28; Abuztuak 4 eta 18; Irailak 1 eta 8.

LA HABANAN EGONALDIA: 15 egunez.

— Prezioa: **141.900 pzt.**

— Irteerak: Abuztuak 11 eta 25; Irailak 1 eta 8.

EKIALDEKO HONDARTZETAN EGONALDIA: 15 egunez Marazul Hotelean.

— Prezioa: **137.500 pzt.**

— Irteerak: Abuztuak 1 eta 25; Irailak 1 eta 8.

EGIPTO

— 11 egunetako bira.

— Prezioa, gela bikoitzean, pertsona bakoitzeko: **129.900 pzt.**

— Irteerak: Larunbat oro.

MARROKIAR BIRA ZABALA

— Abioia + Bira: **43.500 pzt.**

— **** Hotela pentsio erdiz.

ITALIA SAKONETIK

— 11 egunetako bira, 10 otordu barne.

— Prezioa: **63.900 pzt.**

— Irteerak: Abuztuak 2 eta 30; Irailak 6.

HOLANDA ETA RHIN

— 12 egunetako bira pentsio erdiz.

— Prezioa: **84.400 pzt.**

— Irteerak: Abuztuak 2, 16 eta 30; Irailak 2 eta 16.

JUGOSLABIA

— 15 egunetako bira, pentsio erdiz.

— Prezioa: **93.900 pzt.**

— Irteerak: Abuztuak 1 eta 15; Irailak 6.

PARIS-HOLANDA

— 11 egunetako bira, pentsio erdiz.

— Prezioa: **78.000 pzt.**

— Irteerak: Abuztuak 1, 2, 16 eta 30; Irailak 2 eta 3.

SUIZA-TIROL-VIENA

— 12 egunetako bira, pentsio erdiz.

— Prezioa: **80.900 pzt.**

— Irteerak: Abuztuak 2, 16 eta 30; Irailak 6.

IFAR ERRESUMAK ETA FIORDOAK

— 17 egunetako bira; ostatua, gosaria eta 6 bazkari.

— Prezioa: **145.400 pzt.**

— Irteerak: Abuztuak 2 eta 13; Irailak 1.

TURKIA ESPEKTAKULARRA

— 15 egunetako bira, pentsio osoz.

— Prezioa: **135.800 pzt.**

— Irteerak: Uztailak 31; Abuztuak 7 eta 21; Irailak 4 eta 18.

PANAVISION produktua da.

Urdaneta 11-behea. Telf.:887200.
20240 ORDIZIA

General Etxague 14. Telf.:423884-5-6.
20003 DONOSTIA

Biteri 45-1.ezk. Telf.:524512-81.
20100 ERRETERIA

GURE BULEGOETAN GAITUZU JAKIN NAHI DUZUNERAKO

ARGIA LEHIAKETA (3)

Lehiaketarekin aurrera hona hemen erantzun beharreko galderak:

7.— Non ospatu zen maiatzean egindako «Arabian Euskaraz 86» edizioa?

8.— Zein egunetan egin zen «Jakín» aldizkariak 1986eko maiatzean antolatutako «Euskal Literaturaren II. Astea»?

9.— Zenbat postu egon ziren present 1985eko abenduan Durangon ospatutako XX. Dis-ko eta Liburu azokan?

Badakizue erantzun zuzenak EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA 86 liburukotearen Kronologia sailean aurki ditzakezuela.

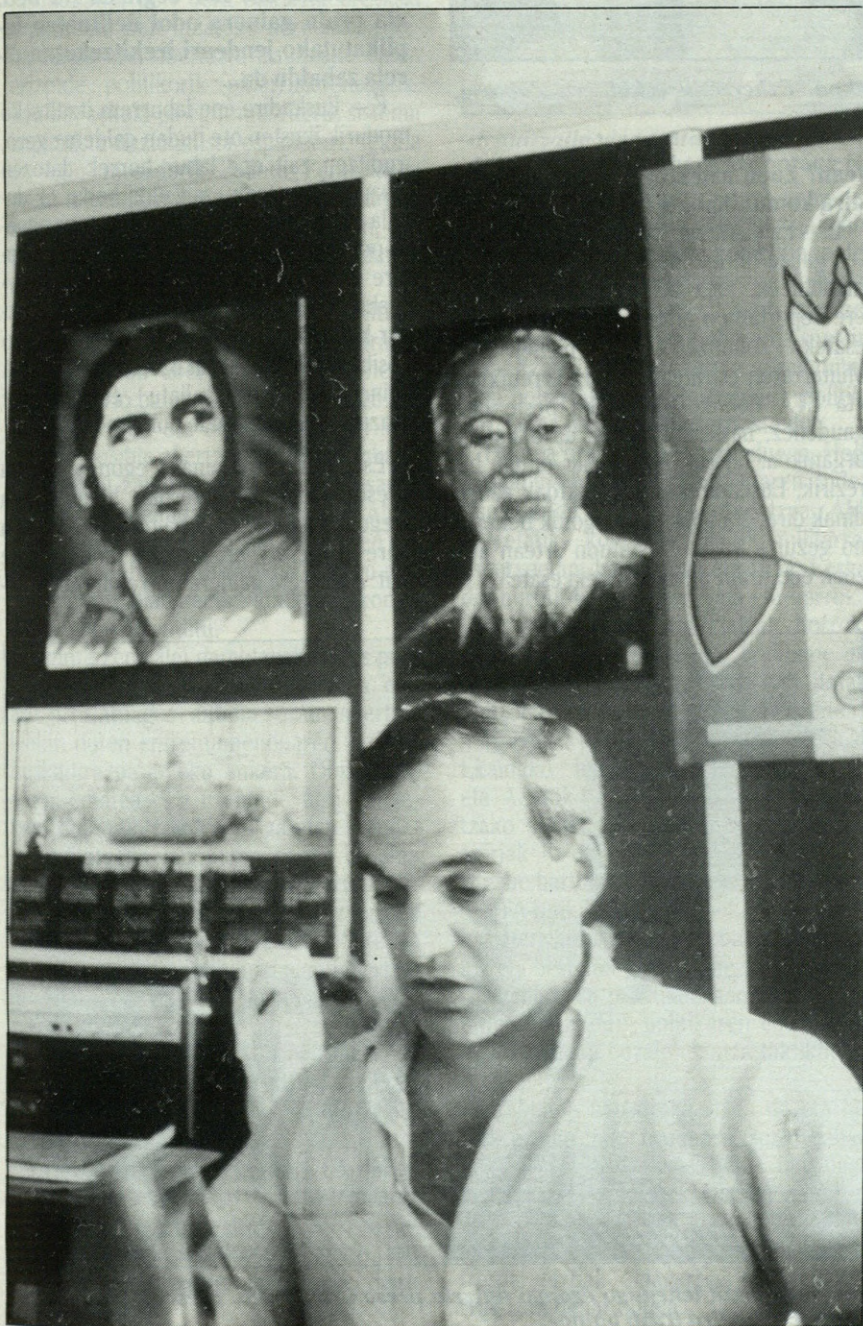
Bidali lehen bait lehen erantzun zuzenak deitura, helbidea eta telefonoarekin batera. Datorren asteko aldizkarian agertuko direnekin batera 12 galdera izango dira denetara. Guztien asmatzailleen artean ondorengo sariak zozkatuko ditugu: Lehendabizikoari, bi lagunentzako hamar egunetako bidaialditxo pentsio osoz Galiza aldeko itsasbaterretara TXINDOKI bidai-agentziaren eskutik. Bigarren eta hirugarrenarentzako bikoteko afaria Donostiako KAIXO sagardotegi-jate-xean.

Zozketaren emaitzak irailaren lehenengo asteko aldizkarian argitaratuko ditugu.

Besterik gabe eta zuen erantzunen zain, urregoa arte.

Xutxo Abrisketa, Cuban deportatua

«EEK eskatuta, ETA-pmk taktika aldatu zuen: UCDri erasotzea»

Bere boskarren zenbakian «Larrun» aldizkariak Xutxo Abrisketarekin egindako elkarrizketa interesgarri bat dakar. Oso gertutik ezagutu ditu Abrisketak Euskadi Ta Askatasuna erakunde armatuaren historiako gertakizunik garrantzitsuenetakoak. Polizia espainiarrak ETA-PMren buru jo duen honekin egindako elkarrizketa luze horretako pasarterik interesgarrienak hautatu ditugu.

Bizkaiko Ugaon 1951ean sortua, hama-sei urterekin hasi zen lan politikoetan. 1967an ETAn sartuta, erakunde horretako Fronte Kultural, Obrero eta Militarrean ibili eta 1969ko apirilean polizia espainiarraren eskuetara jausiko da. 62 urtetako kondena ezarri zioten «Burgosko prozesu» famatuan, eta 1977ko apirilean aterako da espetxetik.

Denbora gutxi eman zuen kalean, eta berehala alde egin behar izan zuen Ipar Euskadira. 1984eko urtarrilean Ameriketara bidaliko du Parisko gobernuak, Madrillgoarekin koordinatuta, Amerika eta Afrikan zehar sakabanatzeko antolatu zuen operazioaren barruan. Kuban dago geroztik.

GALDERA.— Zer moduz bizi zarete Cuban zaudeten euskal errefuxiatu espulsatuta?

1977 urtea dugu argazki hau egin zenekoa. Ezkerretik eskuinera Zabarte, Abrisketa, Iturbe eta Kepa Aulestia.

ERANTZUNA.— Hasteko, gogoraerazi behar dut gu Cubara 1984eko maiatzaren lehen heldu ginela, konbidatu moduan. Horren aurretik, hiru hilabete t'erdiz eduki gintuzten behartuta Panamako Pazifiko hegian; haruntza, bortxaz eraman gintuzten kolonia frantsesetako gendarme bereziek, Ipar Euskaditik urtarilaren 10ean indarka aterata.

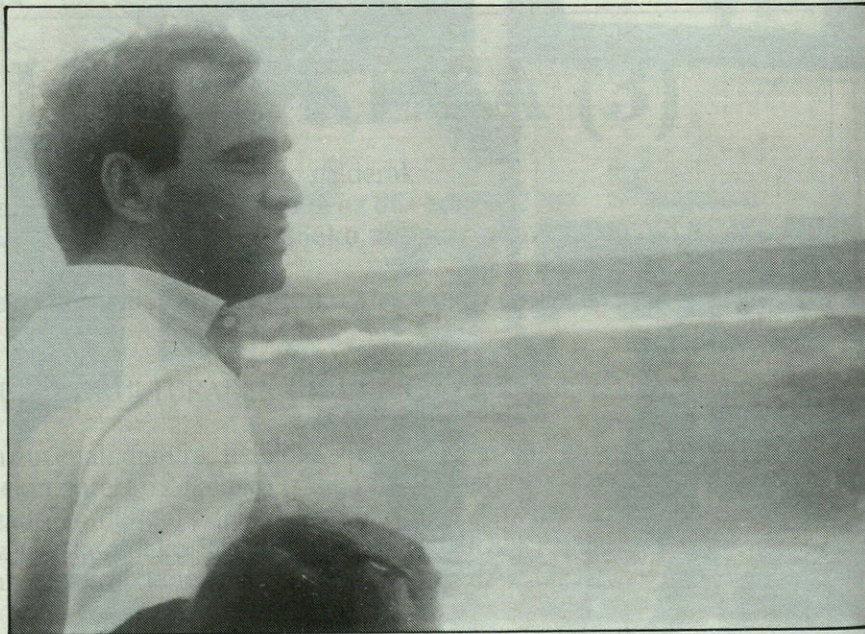
Eta hasieratik ez bakarrik konbidatu gisa, iraultzaile gisa tratatu gaituzte hemen, bere askatasunaren alde borrokan ari den Herri bateko abertzale batzuk bezala. Beti aitortu digute hau; baldintza hori beti eta ez mugarik eta ez hipokresiarik gabe onartu digute, bai gure bizimoduari dagokionean (ikasi eta lan egin dezakegu, ezer ez dugu falta), eta bai gure harreman pertsonal eta kolektiboei dagokionean.

Hiru urteotako gure lana, militante abertzale garenez, zera izan da bereziki: kubanoei ulergarriagoa egitea Euskal Herriko errealtatea, bere bilakabide historikoa, bere kultura, gaur eguneko bere borroka Prozesoa... Batzuetan modu planifikatu batean egin dugu hori, Irlan zehar ordezkari batzuekin moduan egin ditugun bidaiekin, komunikabideetako langileen gain inbiditako egin ditugun ahaleginetan, Euskadirekiko kultur harremanen aldera eman ditugun urrats ttikietan. Eta beti ere lan hori modu natural edo espontaneo batean burutu dugu, edozein leku eta unetan, gure baitatik azaleratzen den zer-bait bezala, beste ezeren gainetik abertzale militante garelako.

G.— Ideologia edo estrategia alde-tik ikuspegi ezberdinetako jendeak bildu zaituztete Euskaditik urrutiti. Zer moduz konpontzen zarete zuen ar-

tean? Zuen arteko tentsioez mintzatu dira komunikabide batzuk.

E.— Ez dakit zer lortzeko esango zituzten gauza horiek aipatzen dituzun komunikabideek, ezta zertan oinarritu diren ere deportatuon artean tirabirak daudela esateko. Zalantzarik gabe, hemen ETA Militarren estrategiako hiru errefuxiatu eta ETA Politikoko-Militarreko beste hiru gaudenez, hasieratik egiten da banaketa organikoa: bilerak egin behar ditugu bereziki, Euskadirekiko kontaktoak ezberdinak dira, eta abar. Baina goitik behera ino gezurra da errefuxiatuon artean arazoak edo tirabirak egon direla esatea.

«Esango dizut lehenago egongo naizela preso urtetarako, presoak baino lehen Hego Euskadira itzuli baino».

1984eko urtarilaren 10ean deportatu gintuztenok, hiru hilabete t'erdiz elkarrekin egon ginen Panaman, eta normalak diren eztabaidez aparte, sekula ez zen enfrontamenturik izan. Gero Cuban etxe diferentetan bizi gara, eta gure arteko harremana ere urriagoa egin zen. Baina Cuban zehar ordezkari batzuekin moduan egin ditugun bisitaldi luzeetan ere, kubanoek sekula ez dute gure artean tentsiorik ikusi, eta ezta kontraesanik ere esate baterako Euskal Herriaren historia eta gaur eguneko borroka esplikatzen genituenean, edo bisitetako liburu batean sinadura elkarrekin ipintzen genituenean.

G.— Ze nolako perspektibak dituzue horra espulsatutakoek? Euskal Herrira epe laburrera itzultzeko modurik ikusten al duzu? Reintsertzio eskaintzak ere hor segitzen du beti, eta orain gainera odol delituetan inplikaturako jendeari irekitzekotan direla zabaldu da...

E.— Euskadira epe laburrera itzultzeko modurik ikusten ote dudan galdetuz gero, iruditzen zait epe labur horrek datozen lauzpabost urteak esan nahi badu, ez dudala inolako posibilitaterik ikusten: egoera politikoa, Mugimendu Abertzalea Bortere Zentralarekin eta honen «koautore» euskaldunekin kontra jartzen dituen indar harremanetan, ez dut ikusten inolako posibilitaterik epe erdi batera presoen eta gainerako errepresaliatu euskaldunen arazoaren konponbide politikoa baterako.

Esango dizut lehenago egongo naizela preso urtetarako, presoak baino lehen Hego Euskadira itzuli baino, eta horrekin zure galderari erantzuten diodala uste dut. Zeren eta galdera horrekin miatu na-

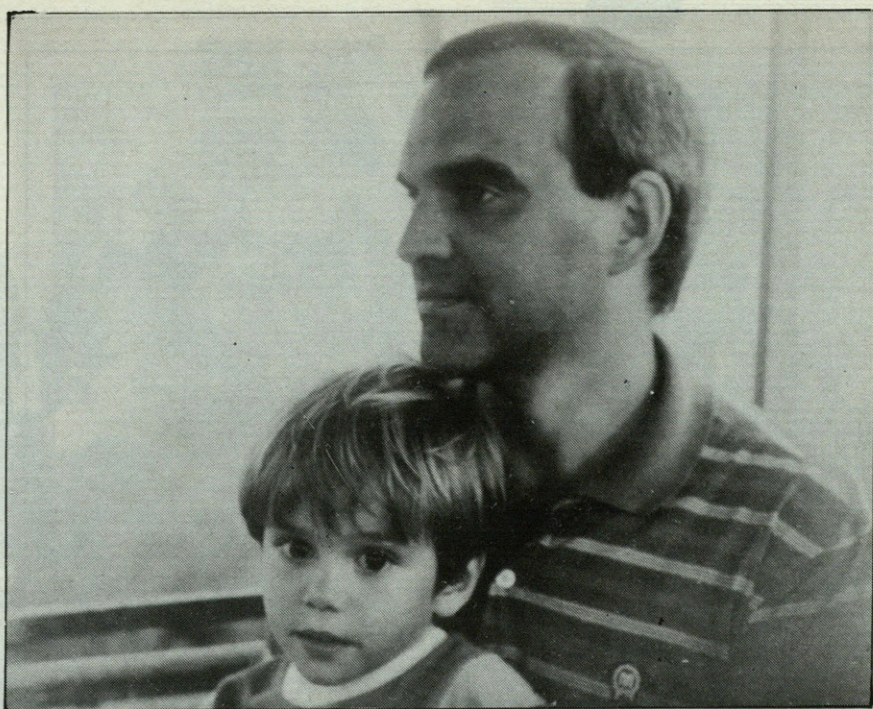
hi baldin bada ea ba ote diren nire baitan damutze asmo ageriago edo ezkutua-goak, esango dizut hemen aurkitzen duzun abertzale honek behar bada hanka-sartze asko egingo zituela 22 urtetako bere borrokan, behar bada ez zuela eman beharreko guztia emango, eta areago, Prozesoren gaurko fasean aurrera eramane behar den borroka estrategiari buruz zalantza handiak eduki ditzakeela. Baina sekula ez duzuela aurkituko pe-lele damutu bat, bere mediokritate pertsonala, bere lotsa eta sisteman politikoki in-tsertatzea kamuflatzen duen tipo bat, reintsertzio sozial(?) omen diren plane-tan, gezurrezko bakeratzeetan eta beste hainbeste ustelkeriatan kamuflatuko den tipo bat.

Baina hori ez duzue hemen sekula aurkituko. Ez bakarrik lotsa hutsagatik, duin-tasunagatik, hori bera bakarrik ere aski argumentu bait litzateke neretzako. Bai-na batez ere, abertzale iraultzaile baten erizpide politikorik oinarritzkoenagatik, hau da, sekula ez egin mesederik sistema kapitalista nazionalista espainolari, sekula ez egin mesederik Aginte Zentralaren ezein tresnari, nahiz tresna hori Madril-en kokatua eta espainolez osatua egon, na-hiz Euskadin kokatua eta euskaldunetz osatua egon.

Beste alde batetik, irtenbide politikotzat aurkezten den hori, aginte zentralen eta euskaldun abertzaleen arteko nego-ziaketa serio baten kontra ere badago ob-jetiboki, zeren eta bide hori bakarrik li-tzateke posible abertzale guztiek Euskadi-ri inposatu zaion demokrazia burgesaren gaurko koordenadak onartzekotan. Aber-tzale horiek ezpataren eta hormaren ar-tean jarri nahi dira: borrokan jarraitu edo ahal diren baliabideekin atxiki, ala kon-di-ziorik gabe errenditu.

Aginte zentraleri damutzeak babes poli-tikoa ematen die nazioarteko mailan, eta, are preziatuagoa dutena, orain abertzaleekin duten enfrontamenduaren zati bat Euskadira pasatzeko aukera. Objektiboki, amor ematea den irtenbide hori bultza-tzen dutenek, frankismo garaian «reque-té» famatuek egin zuten paper berdina burutzen dute. Aginte zentral horiek, tar-tean PSOE bera dela, ongi dakite gaurkoz ez dela posible Euskadin dituzten boto es-pañolista urriak «militantzia antiabertzale» bihurtzea, eta horrek behartzen ditu aliatu antiabertzaleak abertzalegoaren baitan bertan bilatzera. «Carne de cañón» politikoa behar dute, zeren eta soberan daukate indar errepresiboa: Estatutik burutzen duten biolentzia.

G.— Polizia espainolak ETA-PMko azken buruetako bat kontsideratzen zaitu. Gaur egun erakunde hori desa-gertua dagoela iruditzen al zaizu, ala berriro sendotzeko aukerarik izan dezakeela?

«Iraultzaile gisa tratatu gaituzte hemen, bere askatasunaren alde borrokan ari den Herri bateko abertzale batzuk bezala».

E.— ETA-pm ez da esistitzen jadanik. Esistitzen direnak dira kolektibo politi-ko-militar batzuk espetxeetan, atzerrian, Hego Euskadin, baina ETA-pm izan zen errealtate organikoa denbora da suntsitu zela. Ez dakit iritsiko den bere rehabilita-zioa behartuko duen testuinguru politikoa bat, baina pertsonalki ezetz uste dut.

Hau da orain inportantzia duena, Hego Euskadin, batasunik handienaren bidez, Mugimendu Abertzalea sendotzea. Alde horretatik, kolektibo politiko-militarrek espetxeetan, herbestean eta Hego Euska-din burutu behar duten lana eta borroka, gaur egun Ezker Abertzaleak borroka maila ezberdinetan dituen erakunde eta organismoek, direla zabalak edo itxiak, bultzatzea, parte hartzea, ideiak ematea.

Horren prezedenteak dira 1986ko Ekaineko hauteskunde orokorretarako eta Azaroko autonomikoetarako HBren-tzako apoioa eskatuz plazaratu ziren bi agiriak. Ez da, beraz, itsumustuan edo bu-rugabe hartutako erabakia.

ETA-pmk bere papera jokatu zuen Eus-kal Herriaren borrokan, batzutan asma-tuz eta bestetan petto eginez, baina dua-rik gabe bere praktikan aportazio inpor-tanteak utzi ditu, politikaren eta estrate-giaren sailean bezala ekintza taktikoetan ere.

Erakunde hau desagertzen da eta ho-rrek ez dio inori traumarik sortu behar, behin eta betirako ikasi behar bait dugu euskaldun abertzaleek hemen sagratua den gauza bakarra Euskal Nazioaren Eraikuntza dela; eraketa eta borrokarako tresna guztiak aldagarriak eta mugiko-rak izan behar dutela.

Afera ez da, beraz, ETA-pm berpiztu daitekeen ala ez, eta ezta ere egin behar den ala ez. Nere aburuz, ez da hori egin behar dena, iruditzen zait gure herriaren borroka beste norabideak, beste bideak hartu behar dituela eta gaur dauden ko-lektibo politiko-militarrek ahal duten in-dar eta bizkortasun guztiz gorago aipatu dudan ildotik saiatu behar dutela.

G.— Edonola ere ETA-pm erakunde armatuaren historia eta eboluzioa gertutik ezagutu duzu. Nola gertatu da bere hondoratzea? Momentu kru-zialen bat seinalatuko al zenuke? Eta arrazoinak?

E.— «Bereziak» haien krisia, 1977koa, ETA-m eta ETA-pm arteko eszisia ekarri zuen 1974eko krisiaren bigarren zati be-zala analizatu daitekeela uste dut. Eta ETA-pmren benetazko krisia 1980ko bi-garren zatian hasi zen.

Urte horretan, eta onartu zen Estatu-toak «temas pendientes» zirelakoak ez zi-tuela bereganatu edo konponduko ikusi-rik (Nafarroa, Amnistia, FOP espainolen erretiratze epe finkoak eta euskararen ofizializazio efektiboa, alegia), EEren zu-zendaritzak hala eskatuta, ETA-pmk tak-tika aldaketa bat erabaki zuen Aginte Zentralari presio gogorragoa egitearren: ez da interesatzen hainbeste FOP direla-koen kontrako erasoak baizik eta Agin-tean den Partiduari erasotzea, UCDri, konpontzeke dauden gai hauek negozia-tzera makurtu dadin.

ETA-pmk UCDri gogor eta zuzenki era-sotzea erabaki zuen, bere militanteek,

«Aginte zentralei damutzeak babes politikoa ematen die nazioarteko mailan, eta, are preziatuago dutena, orain abertzaleekin duten enfrontamenduaren zati bat Euskadira pasatzeko aukera». Argazkian, 1982 urtean "erreintsertatuek" emandako prentsaurrekoa.

zeuden lekuan zeudela. Alde batetik, partidu barruan zeuden tirabirak latzagotu egin nahi ziren; eta bestetik, Estatutoaren aurreko bere jarrera aldatu erazi nahi zen. EEren eta ETA-pmren zuzendaritzek, elkarrekin bilduta, Agintean zegoen Alderdiaren barne tirabira eta ahultasunak sakonki analizatuak zituzten. Hura ikusten zen negoziaketa bati begira presionatzeko momentu egokia. UCDren kontrako eraso Euskadin hasi zen eta plana zen eraso horiek Estatu Espainol mailara eramatea, arnasik hartzeko denborarik utzi gabe.

Euskadin eman ziren eraso hauen ondoren, UCDko militanteen ejekuzioak, partidu honen erreazioa izan zen EEko zenbait buruzagi zuzenki mehatxatzea: bide horretatik segiz gero «vamos a por vosotros a saco» abertitu zieten ahoz aho Madrilén. EEko zuzendaritzaren zati bat ahul agertzen hasi zen, eta atzera egiten.

EE eta ETA-PMren arteko enfrontamentua

Beldurra gizakiarena da eta baita ulergarria ere, baina nekez sar daiteke estrategia iraultzaile batean. EEko buruzagi askok 180 gradutan aldatu zuten beren jarrera, baina beldurrean oinarritutako

argudioez aparte, ez zegoen ezer UCDren kontrako erasora eraman zuten analisi politiko bateratu haiek aldatzen zuenik.

Egoera honek ekarri zuen EEko buruzagi gehiengoaren eta ETA-pmren arteko enfrontamentua. 1980ko Azaroan kasik haustura iritsi zen. Eztabaida luzeen ondoren, konpremezuzko akordio batera iritsi zen: erakunde armatuak UCDren kontrako eraso zuzenak suspendituko ditu baina beste ekintzak burutu ahal izango ditu, antirrepresiboak, aprobisioamenduzkoak edo propaganda armatuzkoak, hiru hilabetan zehar; horien ondoren eta Partiduak publikoki hala eskatuta 1981eko Martxo inguruan tregoa mugagabe bati ekingo dio. Partidua bere aldetik, mobilizazio kanpaina gogor bat burutzeraz konprometitzen da: mobilizazioak kalean eta lehen aipatu ditugun gai konpondu gabeen aldeko ekintza instituzionalak.

1981eko Martxoaren lehen plazaratutako tregoa, arrestatuak zeuden hiru kontsulak libre utzi ondoren, krisian sartu zen ETA-pm barruan eta EEko sail inportanteetan, lau hilabeteren buruan. Alde batetik EEk ezin izan zuen, edo ez zuen nahi izan, mobilizazio eta ekintza instituzionalerako konpromisoa desarrolatu. Aldi berean, FOP espainolek gogorki kol-

patzen zuten erakundea Hego Euskadin. Beste aldetik LOAPA izenez ezagutzen zen plan antiestatutarioa garatzen hasi zen. 1981eko uztailan, erakundea Partiduari presio egiten hasi zen, LOAParen kontrako eta «temas pendientes» haiek lortzeko masa eta ekintza politiko-militar mugimenduak burutu zitezten.

Tregoa eta likidaziorako bidea

ETA-pm eta EEren arteko krisia gero eta latzagoa da eta Irailean lehertuko da, tregoarekin aldeko eta kontrako jarrera adiskidetzuezen forma hartuz. Baina partidu barruan ere ematen den krisia, organizazio barruan azaltzen da ezustean: tregoa iraun zuen hilabeteetan, la-saitze organizatiboaz baliatu ziren zenbait indibiduo, likidaziorari begira proselitismoa egiteko. Militante talde bat tregoa haustearen kontra azaltzen da eta Partiduaren Biltzar Ttipiak agintzen duenari segitu behar zaiola planteiatzen du. Honek hautsi egiten zituen VII. Batzarreko erabakiak, zeren eta horrela Erakundea Partiduaren beso armatu soil bihurtzen bait zen; hori hola izatekotan, Erakunde armatuaren BT eta Ofizina Politikoa so-bran zeuden.

Azkenik, eta boikoteatzeko egindako zenbait ahaleginen ondoren, VIII. Batzarraren egiten da 82ko Otsailean. Hartan «B» ponentziaren aldekoak (gero «zazpiki» bezala eta beranduago «reinsertados» bezala ezagutuko direnak) galtzaile ateratzen dira «Orreaga» ponentziaren aldekoen aurrean, botoen aldea %76 eta %24 artekoa izan zelarik. Horrela erabaki zen tregoa haustea eta sektore likidazionistak erakundetik ateratzea erabakitzen du, horren aurretik promesa eginaz polizia espainolaren eskura jarri edo reintsertatu aurretik, erakunde armatuan gelditzen direnen segurtasun arazoak kontutan edukiko dituztela. Sekula ez zuten promesa hori bete.

Organizazioaren indarrak ahituz doaz; batetik, EE hartzen ari zen jokabide desbiazionistaren kontra Partiduan dagoen sektorearen zalantzak direla medio, eta bestetik ETA-pmren kontra 82ko abuztutik aurrera hasten den damuketa ofentsiba bortitzarengatik. Haiek, EE «ofizialak» eta «zazpikiak» (beren buruei ETA-VII deitzen diotenak) Erakundeari abantaila handia ateratzen diote parlamentu, prentsa, irrati eta telebistaren laguntza adiskidekorrearekin; Erakundeak, aldiz, babes politiko sakabanatu, desorientatu eta indartzera iristen ez zen bat baino ez zuen.

Egoera horrek ekarri zuen, 82ko bukaera aldean, beste krisi berri bat. Haren ondotik, militante sail batek ilusio guztia galdua du, proiektuarekiko itxaropen oro, eta batzuek Erakundea uztea erabakitzen duten bitartean beste batzuk ETA-mn sartuko dira.

Krisi hau hala izanik ere, ETA-pmk berri jasoko du burua 83an zehar, eta Aginteari buruhauste serioak sortuko dizkio. Inguru politikoa, ordea, heriotzera kondenatuta zegoen eta nahiz eta ahalegin asko egin, Erakundeak etsenplua eman, presoena eta atzerriratuen ekintzen gainetik, pittinka motelduz joango da. Bakarkako borroka-urteak dira eta reintertzioaren ofentsibaren kontrako bitarteko egokirik gabe egiten denekoak.

Testuinguru honetan, erakundeak gero eta zailtasun handiagoak zituen erreprezioaren erasoei aurre egiteko; gainera eraso horiek, gauza bitxia, gero eta hobe-ki asmatzen dute non jo. Denbora oso laburrean, ETA-pm preso kolektiboak, deportatu eta herbesteatuak eta militantzia koordinatu gabeko eta sakabanatu batera mugatuta gelditu da.

TXOMIN MENDIZABAL

Honaino «Larrun» aldizkariaren 5. zenbaki kaleratu berriak dakarkigun elkarriketaren zati batzuk. Elkarriketa, askoz ere luzeago dena, irakurri nahi duenak badaki nora jo.

PAFeko polizia frantsesak ZEN planaren barnean

**Ipar eta Hego aldean artean, eta batik bat erre-
fuxiatuak pertsegitzen, hain ezaguna den «Police
d'Air et des Frontières»ek Hendaian duen koartele-
ko poliziek komunikatu argigarri bat plazaratu dute
duela gutxi.**

Protesta egiten zuten hartan, Administrazioak 8 metroko untzia kendu dielako: «ETAko komandoez frontera itsasoz pasatzea galerazten zuen, eta orain aduanetako zerbitzuek hartuko dute untzi hori, aduanetako zerbitzuek sekula komando bat ere detentatu ez dutelarik».

Aduaneroek beren lanpostuak defenditzea normalizat jotzen dutela adierazi ondoren zera dio PAFeko sindikatuak: «Baina Euskal Herrian gauden, eta hemen mugimendu terroristak indartsu bat dago —ETA— eta bere adar politikoa —Herri Batasuna—, eskualdeko bigarren indar politikoa bilakatu dena; eta ozen bezain sendo deklaratzeko dute beren helburua Euskadiren independentzia dela (alde frantsesa barne). Beraz, gure nazio subiranotasunari erasotzen diote. Gure aitonek 14-18ko gerra ezagutu dute, gure aitek 39-45, eta guk tamalez ETA edo IKren terrorismoa, BVE edo GALen «kontra-terrorismoa».

Prebentziozko eta errepreziozko gure ekintzagatik, gure konpromiso pertsonala erabatekoa delako (probakio eta mehatxuen gainetik), eskualde honetako sare sozialean dugun presentziagatik, filtro efikaz bat gara eskualde frantses hau nazionalista radikalaren esku erori ez dadin, hauek gainera borroka armatua erabiltzeko prest daudelarik. Zer nahi dugu ikusi? Errepublikak marxista-leninista bat geure atarian? Prolema ez da presupositu gorabeheretan planteiatzen. Dimentsio nazional eta politikoa bat dago: Estatuaren subiranotasuna hemen, oraindik frantsesa den Pays Basque honetan.

Frantses garenez, polizia garenez, gure erantzunkizunak hartu ditugu. Politikariek berenak hartuko dituztela espero dugu.

Ondo gordetzeko agiria da, dudarik gabe.
I.Z.

Rogelio Botanz, "Taller Canario de Canción" ekoak:

«Canarioek ez dute beren historia ezagutzen»

Rogelio Botanz Canarietan bizi den Legazpiko euskaldun bat da. Maisua lanbidez, zaletasunez berriz musikaria da, musika kanarioa egiten duen "Taller Canario de Canción" taldean enroilatu dena. Hamar urte daramatza Canarietan. 1977an joan zen hara, soldaduzka egiteko, eta hurrengo urtean, Magisteritza bukatu eta segituan, han gelditzekotan abiatu zen, neska kanario batek hots eginda. Harrigarrikiro integratu da, hango ambientetan, «godo» batentzat oso erraza izan behar ez duena...

«Ni oroitzen naiz soldadu nengoelarik hango mutil batek eraso zidala: "alde zuek hemendik", esaten zidan, edo. Orduan nik euskaraz erantzun nion ze, ni ez nintzela hara neure gustoagatik joan, eta dena den adore handia ezagutuko niokeela, berari tokatuko zitzaionean, ez balitz soldadu joango. Baina hark ez zidan bukatzen utzi, euskaldun nintzela konturatu zenean, "a koño, vasco, de puta madre, los vascos, ese pueblo sí que..." Hasteko, hitzen azkeneko 's'ak luzatzen ditugun guztiok (eta euskaldunok nahiko luzatzen ditugu), denok "godoak" gara; euskaldun izatea godo izateko era berezia bat da. Kanario batek norbaiti "godo" deitzen dionean, nolabait esaten ari zaio: "zu noizpait gure lurraen jabe egitera etorri ziren haietarikoa zara".

Antza denez "godo" penintsulatik joandakoek berek deitzen zioten beren buruari, aspaldian; gero, berek hitzari utzi zioten, bertakoek ordea, erdeinuzko esanahi horrekin eskuratu zuten. «Izen hori herriaren ahotan baldin badabil ere, sentimendu hori ez da gero politikoki adieraz-

ten, inondik ere: autodeterminazioaren aldeko aukerak oso minoritarioak dira beti ere».

Ez ote dio bada jendeak Europatik askeago eta Afrikatik hurbilago egoteari halamoduzko abantailarik ikusten?, galdegiten diogu Rogeliori. «Hori oso urruti dago. Geografikoki, mapari erreparatuz gero, konturatzen zara baietz, hura Afrika dela, kontinentetik 60 kilometrotara zaude. Baina ekonomiaz, jendeak, independentziaz mintzatzen zaionean, aurrena galdera hauxe egiten du: "Independiente, zertarako, goseak egoteko?", hori bait da noski Afrikako errealitatea. Orduan horretan oso kontuz ibili behar da».

Halaz ere dirudun jendeak, irudi luke interesgarri ikusi lezakeela Afrikako merkatu zabalarari irekitzea. «Baina Canarietan ez dago burgesiarik, ez dago industriarik, hango aberastasun guztiak historian zehar monokultiboetatik atera izan dira, orain berriz, turismoaren monokultiboa ematen da, kasu bat hori desagertuko baltitz, jendeak beste norabait jotzen duela-rik edo, orduan ikusi beharko genuke.

Baina turismoak ezezik, han errepresentazio negozioek ematen dute benetan dirua: penintsulako halako estropajoaren errepresentatzaile gisa, edo-ta hautsezko esnea inportatzeagatik, hamaika entrepresari aberastu da; eta hauek dira han agintzen dutenak. Jakina, hautsezko esnea sartu eta bertako abereak zertarako, zeini interesatzen zaizkio? Agintari horientzat, akabatzea badute...»

Dependentzia sare horiekin modurik erradikalenez hautsi nahi dutenak, azaleko planteamentuetan bederen, independentistak dira. Panorama piska bat argitu dezaigun, eskatzen diogu Rogeliori. Rogeliorik ez du nahi, numeroak argitara ditzagun, ez bait da seguru datuak horiexek direnik, dena den, argibide moduan, ikus ditzagun: bi talde independentzizale ditugu, Congreso Nacional Canario (Cubillorena) eta FREPIC. Lehenak zortzi bat mila boto jaso zituen azken hauteskundeetan, bigarrenak bi milatik gertu.

«Horiek, afrikazale horiek, geografia- ren argudioaz bat, beste bat, nire ustez oso arrazoizkoa dena, erabiltzen dute: Canariak ez direla alegia oraindik ere deskolonizatu. Kontutan izan behar da, Canariak Amerikarekin batean, Amerika baino lehentxeago kolonizatu zutela. Bertako populazioarekin gerra batzu izan zituzten konkistatzaileek, eta jendea esklabutzat erabiltzen zuten. Orduan, Amerika guztian deskolonizatzeko prozesua aspaldian burutu zelarik, Canariak oraindik

ere kolonizaturik daude. Jakina, izan hori horrela baldin bada ere, faktore bat ezin ahanztz dezakegu nik uste: Cuban jendeak independentzia nahi zuen, eta Canarietan, inkulturaz eta beldurraz (horretaz Fanon-en liburuak irakurtzea oso interesgarri dateke), jendea ez da independentzizalea».

Horrekin lotuta, oso datu interesezkoa ematen digu Rogeliok. Eskoletan eta, jendeak Canarietan guancheak ("guanche", berez, Tenerifeko bizilaguna omen zen, ez beste irletakoa, nahiz eta orain lehenengo populazioa englobatzen duen izena den) bizi zirela ikasi du. Konkistatzaileak hara iritsita, ez omen zen esterminiorik, genozidiorik izan. Baina guancheak galdu egin omen dira, oraingo kanarioak konkistatzaileen ondorengoak omen ditugu. «Hori nola liteke? Non eta nola galdu da herri hori? Ba, badago emakume ikertzaille suizar baten lan bat, 1960.enetan egin, gazteen kraneoan neurrien gainean oinarritzen dena, eta bertan Canarietako oraingo populazioaren %60a inguru garai bateko guanche haietatik datorrela ondorioztatzen da. Populazio hura ez zen noski beltza, baizik eta orain Aljeriaren iparraldean eta Andaluziako zenbait partetan ikusten denaren antzekoa». Bes-

talde, hizkuntzari buruz ere datu jakingarri bat ematen digu, hau da, hizkuntz hura bereberea zen, eta nonbait oraindik orain hitz egingo balitz, Aljeria aldeko bereberek gaur egungo espainol-hiztun baten judu sefardi baten mintzoa ulertuko lukeen moduan ulertuko omen lukete.

Independentistez gain, badago beste nazionalistarik Canarietan. Talderik garrantzitsuenak, AIC omen da (*Asamblea de Independientes de Canarias*: behinik-behin izen horrekin aurkeztu ziren 86ko hauteskundeetan), horien ondoan INC (*Izquierda Nacionalista Canaria*) dagoela, eta... Baina hagitz zaila litzateke gauzak definitu nahi izatea, batipat Rogeliori egin diogun bezalako entrebista labur baten bitartez; hango panorama politikoaren konplexutasunaz kontura gaitzen, beste datu honi begiratu: Hego Euskal Herriko lau probintzietan partidu politikoen erregistroan denetara 28 partidu baldin badago, Canarietako bi probintzietan 54 dira inskribitutakoak. Alde batera edo bestera, adierazgarria da...

Canarioek ez dute beren historia ezagutzen. Haatik, badira sentimentu "nazionalista" (edo "berex direlako" sentimentua, nahi baldin bada) indarrean dagoela adierazten duen beste seinalerik. «Katalunian

eta gero, han bildu ditu Herri Batasunak estatuko botorik gehienak. Eta horrekin lotuta, orain dela bi urteko OTANi buruzko erreferenduma: bakarrik han, eta Katalunia eta Euskadin, atera zen ezezkoa irabazle». Areago dena: nazionalistak sendo finkatuta dauden zenbait herritan, ezezko horrek %90eko proportzioak hartu zituen.

«Sozialistak, kanarioen identitate berreskuratze prozesuan, paper penagarria jokatu dute». Eta gero eskuina, eskuin espainola, nazionalismo kutsu batez mozturoriturik azaltzen dena. «Han gertatzen dena zera da, eskuindarrek beti bi probintzien arteko borroka pizteko interesatuta egoten direla. Ekonomi interes desberdina dituzte noski, Las Palmas-eko portua desarroilatzekotan Tenerife-koaren kaltean gertatzen bait da, eta eskuindar hauek, inongo interes baterako ez dutelarik normala denez, tentsioak biziagotzen dituzte. Horri eskerrak, bestalde, Agrupación Tinerfeña-k ez du Europarako parlamentaririk atera azkeneko hauteskundeetan, Las Palmas-en inork ez dio eta botorik eman».

Azkenek hango kulturaren berreskuratzeaz hitz egiten dugu. Horretan bai dau de benetan bizirik kanarioak. «Euskaldun batentzat ere harrigarri suertatzen da, hango folklore eta herri kulturaren indarra. Eta gainera, batasun inportante bat gertatu da, "Centro cultural popular canario" delakoaren inguruan. Herri kultura nolaz edo halaz dinamizatu nahi duten guztiak biltzen dira horretan, eta orotariko aktibitateak eragiten dituzte».

Horretan, kanta eta musika egiteaz aparte (Cubako «nueva trova»ren linean edo daudela iruditu zaigu) Rogeliok, kirol autoktonoen berreskurapenean aritu dela kontatzen digu. «Canarietako frantziskano batek kontatu zidan behin, han, herri batean, bazela aldi batean harri altxatze proba tipo bat, harri borobilarekin, jaso lepo gainean eta buelta bat emanda atzera lurrerutzen zutena. Gero karretera egin zutenean, hura ez izorratzeagatik eta jasotzaile haiek ezkondu zirelako, utzi egin zioten altxatzeari. Ni harrituta gelditu nintzen, hemengo probak gogoratuz. Gero herriz herri ibili eta zaharren batzu ezagutu ditut horiek egiten edo gogoratzen zituztenak. 'Lucha canario'az aparte, hori, eta makilekiko borroka, eta artzaian makil-saltoa eta berpiztu nahian gabiltza. Aurki Perurena hara eramateko asmotan gaude, horretan lagunduko delako ustez».

Rogelio Botanz, aita Olaztikoa, ama Burgosekoa, Patricio Etxeberriaren inguruan bizitutakoa, orain Canarietan «godoa», omen, baina ez horren «godoa», ikusi dugunez...

PABLO SASTRE

Lezao baserrikoak «txalaparta eta toberaren 1.topaketa»ren eragile

Txalapartaren ttakun oihartzunak haserre

Agurain ondoko Gereñu herriskaren inguruan kokatzen den «Lezao» baserrira hurbildu gara txalaparta ttakunak direla-ta. Txalaparta hotsak baino haserre ahotsak entzun ditugu, aurreko igandearako, 18rako, «Txalaparta eta toberaren 1.topaketa» antolatu bait zuten baina espero zituzten diru-laguntzak ustel gelditu zaizkie eta ondorioz, beren asmoak bertan behera utzi behar izan dituzte.

Halere, txalapartaz mintzatzerakoan haserre guztiez paso eta beste mundu batetan murgildu garela berehala konturatu gara. Beren saltsan aritu zaizkigu «Lezao»ko Ruben eta Fernando, «txalaparta eta toberaren topaketa»z gain, beren bizitzetan txalapartak suposatzen duenaz eta hau nola ulertzen duten aditza eman digute.

Txalapartaren ikertze-lana

Ttakunka hasi zirela urte dextente da. Garai batetan txalapartaren berri bazuten ere, baserrian bizitzen hasitakoan bere lekua hartu zuen tresna honek, «hona, Lezao-ra, etortzerakoan hementxo lagun batekin, Iñakorekin, egin genuen topo eta txalapartarekiko zituen asmoak kondatu zizkigun. Iñako Astigarragako Ramon Goikotxearekin ikasi zuen egun batzuz eta honela hasi ginen su eta gar baserrian».

Hasi zirenetik autodidaktika lanetan aritu dira, olen neurriak eta materialak aldatuz hots desberdin eta hobeagoak erdiesteko asmoz. «baserrian ginen guztioi interesatu zitzaigun eta lotatienak ere jotzen hasi ziren, sorturi-

ko hotsak ez ziren oso gustoko eta beste ol batengatik aldatuz gauzak zuzendu ziren». Ikastearekin garapena dator eta bi, hiru eta lau olez jotzen dute.

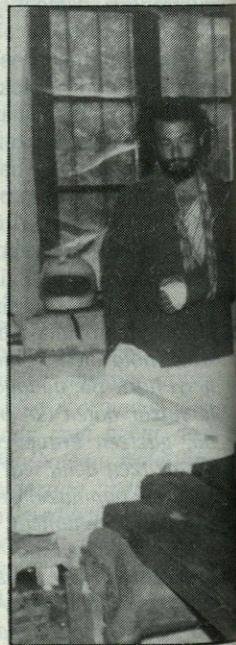
Txalapartarekin egin dutena, hau da, ezagutu, ikasi eta garatu beste zenbait gauzakin ere egin dute, «ogiarekin gauza bera egin dugu, hasieran, esan digu Ruben-ek, ogia kristok egin zezala esaten nuen eta orain berriz, egunero ogia egiten eta gauza bera oinetakoekin e.a.».

Txalaparta ispilu hutsa

Inolako profesionaltasunean ez dute erori nahi baina maiz jo izan dute kallean eta erantzun arrakastatsua jaso dute, «jendeak entzun eta gero beren herrian jo edo-ta ikastaroak eman genitzan eskatu digu entzundakoa oso gustoko bait zuen», azaldu digu Fernandok.

Orain lau oletan jotzen badute, hamabiko oletako txalaparta prestatzen ari dira, «horrekin energia edo-ta soinu aberastasuna igortzen dugu, ez dakit zer den baina jendeak harrapatzen duela senditzen duzu, askotan eskenarioan zaudela haur edo-ta zahar bat begi zabal-zabalez ikusten duzu eta niri behintzat hori hatzmatea asko gustatzen zait» dio Ruben-ek.

«Jotzerakoan bakoitzaren momentu bereko egoera isladatzen du txalapartak, ez duzu txalapartaren atzetik joan

Gobernuaren zekenkeria guztia zapustu

Honelako ideiak mundu bitxi honetan aritzen zen jendea ezagutzea zuen helburu, era berean ikusle guztiek bi egun ederren dastatzearen aukera zuten. Halere, gauzak guztiz okertu dira eta antolatuta zegoen muntaia guztia ospatzeke geldituko da.

«Txalapartari gazteen belaunaldi berriaren behar bat bezala ikusten genuen topaketa hau, txalapartari zahar edo konsagratuek beren bidea jorratua bait daukate eta interes gutxiago erakutsi zuten baina bestela, egindako deialdiak izugarritzko arrakasta jaso zuen Euskal Herri osoan».

Bigarrenengoan ere kale

Egitaraua zabala baino zabalagoa izatekotan zegoen baina...ttuntturroen ibilaldia zegoen, txistulari bi banda, albokariak, bertsolariak, trikitiak, aurreko egunean txalapartari buruzko hitzaldiak, bazkari herriar bat Langua-ko zelaian. Era berean, txalartari guztiek, leku desberdinetan kokaturik, bere gisa jotzen hastekoak ziren, «azkenean denon artean gorputz musikal osatzeko as-

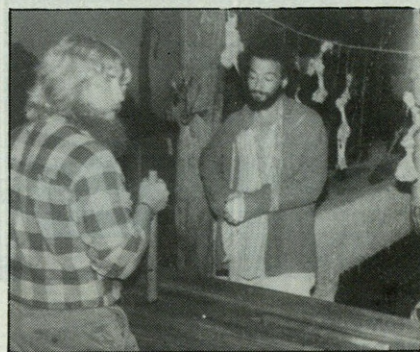
moa genuelarik. Prestaturiko txoznetan ateratako dirua Agurain eta Araiaiko kultur taldeen mesedetarako izan beharko zukeen».

Txalaparta eta toberaren 1.topaketa ez ospatzearen arrazoi bakarra: «diru duenak eman egin behar du, dirua duena nagusi eta nagusi dena eman ala kentzeko boterea duenez, gu miseria gorrian geratu gara. Guk diru laguntzak Jaurlaritzari, Diputazioari eta Agurain eta Araiaiko udalei eskatu genizkien baina alde atea diren bakarrak udalak izan dira. Diputazioak lan asko zuela-eta, ez zigun erantzun ere egin eta Jaurlaritzak 150.000 mila pezeta besterik ez digu eskeini. Antolaturikoa duintasunez egiteko guk eskaturiko milloi batez egin zitekeen, ez gutxiagorekin».

Aipatu behar da, Jaurlaritzari ere, ideia ederra iruditu zitzaioela baina garestia.

Iaz ere, Oreretan honelako antolakizun bat egitea saiatu ziren eta arrazoi beretsuz atzera bota zuten, arabarrok ere kale egin dute, nortzu saiaturik dira hurrengoan? Behar bada hirugarrenengoan...

Bi txalapartarien arteko konpenetrazioak armonia eta komunikazioa sortuko du.

«Lezao» baserrian txalaparta beste osagai bat besterik ez da»

behar, berak eramaten zaitu, hain handia da duen indarra ez dakizula nondik nora zoazen, ez dakizula nola bukatuko duzun» farrezka diote baina haria hartu bezain laister seriotasunari helzen diote.

Mezu igorlea

Komunikazio hutsa da. Bikote batetako partaideak jotzerakoan ezin dira beren aldetik aritu bestela berehala hatzemanen da hori. Bata bestearekin haserre badago txalapartatik ateratakoa ez du gorputzik izango, kolpeak besterik ez dira somatuko, ez armonia ez komunikaziorik.

Txalapartaren zentzuaz galdetu diegu. Fernandoren ustez, txalapartaren jokuak zaldi baten labrokan izango luke hastapena. Bikoteak jotzerakoan, batek aurreko hanken hotsa aterako luke eta besteak atzekoena, beraz konpenetrazioa trinkoa izan behar da. «Gure arbasoen joku antzeko bat izango litzateke txalaparta, zaldien hotsa adierazi nahian».

Egun, asko aldatu da. Sei pertsonak ere, Lezao-n egin izan dute, gorputz musikal on batez jo dezakete, hortik ateratzen den hotsa zaldi talde batena litzatekelarik.

Antolakizun ugari asmotan

Honela, Lezao-ko egunerotasunetik ateratzeko eta era berean, beste bikoteen berri izateko «Txalaparta eta Toberaren 1.topaketa» antolatu dute. Tamalez, errua antolatzaileena ez izan arren antolakizun hauek ez dira ematen.

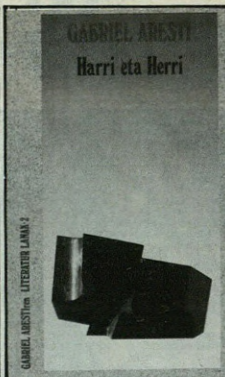
Bi egunetako jaia prestatua zegoen bai Araian bai Agurainen. Txalapartari, tobera-jole, ttuntturroak, trikitilari, bertsolari...eta abar luze batez osatua baina azkenean dena pikutara joan zaie, txalaparta jotzeko asmoak ezik, noski. «ai ke azerlo» esanez agurtu digute.

N. ARRASTOA

ARESTI.
Lehen poesiak.
(850 pzta.)

ARESTI.
Harri eta Herri.
(850 pzta.)

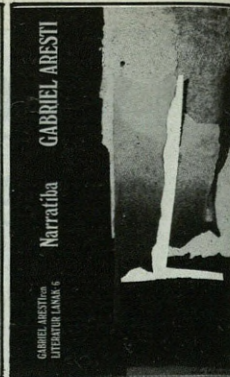
ARESTI.
Euskal Harria.
(850 pzta.)

ARESTI.
Harrizko Herri
Hau. (850 pzta.)

ARESTI.
Poesia argitaragabea.
(850 pzta.)

ARESTI.
Narratiba. (850
pzta.)

ARESTI.
Antzerkia.
(850 pzta.)

ARESTI.
Itzulpenak (I).
(850 pzta.)

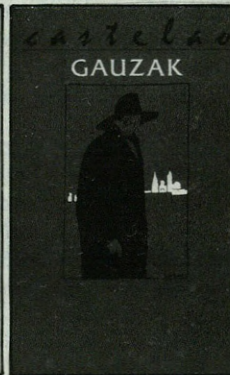
ARESTI.
Itzulpena (II).
(850 pzta.)

ARESTI. Artiku-
luak. Hitzaldiak.
Gutunak. (850
pzta.)

CASTELAO. Zir-
tzilak. Kristalez-
ko begia. (450
pzta.)

CASTELAO.
Gauzak.
(550 pzta.)

CASTELAO.
Betiko biak.
(550. pzta.)

CASTELAO.
Beti Galizan.
(550 pzta.)

GABRIEL KORTA.
Okaranak.
(500 pzta.)

KARTXI.
Ihesi.
(500 pzta.)

**BENEDETTI/IN-
TXIXU.** Pedro eta
Kapitaina. (450
pzta.)

MENDIGUREN E.
Kanpotarrak mai-
su. (550 pzta.)

PABLO SASTRE.
Joxemi.
(550 pzta.)

LAURA MINGTEGI.
Bai... baina ez.
(600 pzta.)

SUSA 21.
Uda.
(400 pzta.)

Susa

«Susa»k kaleratzen dituen liburuak
etxean jaso nahi ditut

Izen-abizenak.....
Helbidea..... Telefonoa.....
Herria..... Herrialdea.....

Sinadura

Susa
Ametzagaña, 19 behea
20012 Donostia

Mostradore atzeko harremanak auzitan amaitzen dira maiz

Barrako mutilari barre gutxi

Bezeroak badu 'manga' bat, begirunea barrako mutilarekiko.

Urtero bezala udan murgildu gara, eta udan loratzen dira hain zuzen ere ostalaritzako urte osoko kexak. Gure alde-zaharretako nahiz tabernaz beteriko kaleetan, kamarero-barmanak, serbitzariak oro, baldintza desegokien morroi ditugu, beraiak eta hauek defendatzen dituzten abokatuek diotenez. Hau litzateke alboan edo oso gertu eduki eta kale mailan jendea jabetzen ez den arazoa. Gipuzkoako ostalarien elkarteko lehendakaria oso kezkatu agertu zaigu, nahiko korapilatsua omen da serbitzu sektore hau, tabernari eta kamarero «gangster», hau da, profesionaltasunez jokatzeko ez dutenena.

Guzti hau dela eta bospasei kamarero zitatu eta erredakzio honetan bildu ditugu mahai baten inguruan. Aurreneko galdera: Ze arazo dira hoiek, hain latzak al dira?: «Batipat legalitate ilegal baten barnean mogitzen garela, horren menpe, kontratuak (daudenean!) ez dira betetzen nagusien aldetik, eta 12 eta 14 ordu sartzen ditugu, esplotaturik gaude», diosku beteranoenak. Komeniotaz, beraien aldetik saiatur omen dakite zerbait, taberna txikiak nagusiek kopiarik ere ez omen dizkiete partitzen: «Hori, horrela lan egiteaz eta nazkatu ondoren, abokatuengana jotzen duzunean jakiten duzu. Jakiten hasten zara, ze gauza txokante asko eta 'intrigulis' frango badira hor, praktikan gertatzen denarekin zerikusi gehiegirik ez dutenak».

Zenbait gauzetan ilegalki dabil tabernaria

Bi alde interesdunek zer dioten jakin nahi genuenez Donostiako «Bar Antonio»-ra jo genuen. Antonio Royo dugu Gipuzkoako Ostalaritza Elkarteko lehendakaria. Ostalaritza elkarteak kudeatzailerik lana betetzen du, taberna, jatetxe, diskoteka eta kafetegiak ordezkatzeko ditu. Hurrengo funtzioak ditu: enpresaren kontabilitateak eraman, S.S.-k, enpresariei laguntza, defentsa, erru eta delituetan erortzen direnean...: «tabernari eta kamarero» deituriko % 80ek kontrolik ez dute. Gure elkarteak ez ditu ordezkatzeko tabernari guztiak, hori nahi genduz defentsa hobeto batetarako».

Erruen zerranda hau egin digu: «salneurriak agerian ez edukitzea, janari-kartak diona baino gehiago kobratzea, tabako kontrabandoan harrapatua izatea... zenbait gauzetan ilegalki jokatzeko dugu tabernariok. Geuk ez du-

Antonio Royo: "Donostian eskuko hatzekin konta daitezke profesionalak".

«*Ekonomi sumerjituan, komenioz kanpo gaudenez, ez gara zenbaki bat ere*».

gu defendatzen ostalari gangsterra, ez nagusi ez serbitzaria.»

Entrepresa guztiak ez omen dira diru iturri, aitortu digu Antoniok, sakrifizioa eskatzen duen lana omen da, ordu asko zutik irautekoa, baina konpentsatzen zaituena: «ogibide hau oso polita da, egunero zerbait ikasten duzu; hale-re krisi itzela dator aspalditxotik, 15 ur-

Legalitatea eta praktika ez dira ados

Federiko Saenz, «Egia» abogatu kolektiboko partaidearekin mintzatu gara kamareroen egoeraz, eta legedia eta praktikaren artean dagoen alde nabarmenaz.

ARGIA.— Kamareroen egoera ez omen da guztiz normala, kexak iritsi zaizkigu, zer dio ostalaritzako legediak, ba al dago araudirik?

FEDE SAENZ.— Hor bi maila daude: bata da legeak esaten duena eta beste bat da errealitatean gertatzen dena. Egoera larrian dago sektore hau. Lege aldetik guztiz normala da, eskubideak dituzte, kontratuak, Segurantzia Soziala, ordutegia, nominak, e.a. Komenioa, ordenanza eta besteak nahiko garbiak dira lege aldetik. Beste sektoreetan bezala. Baina errealitatea askoz gogorragoa da zeren sektore honetako jendea oso barreiatuak dabil, bakarka, bakoitza bere lanpostuan, normalki ez dute kontratorik, ez S.S.-rik, ez eta ordutegi zehatzik, markatutako orduak baino gehiago sartzen dituzte, ez dute inongo lan fikorik. Adibidez: hasten dira lanean, hiru hilabete egiten dituzte barruan, eta azkeneko edo tabernariak 'botea' eman ala nazkatuik aldegiten du langileak.

A.— Ze sindikatoek sinatu dute aurtengo komenio hori, zer moduzko errejimena geratu zaie kamareroei?

F.S.— Aurten ELAk bakarrik sinatu du. Hasieran sindikato guztiak bildu

ziren negoziazio mahaian. Aspaldidanik koska bat zegoen: patronalak gau-orduetako «plus»a kendu nahi zuten, eta hori modu honetan zehazten zen: edozein kamarerok iluntzeko 10etatik goizeko 6etara lan eginez gero 'plus' dextente bat zuten, soldataren % 25a. Patronala moskeaturik zegoen, ezin zuela ordaindu argudiatzen zuten, betikoa. Hau aspaldidanik dator, beste urtetan ere planteatu da baina ez zen aurrera eramaten. Aurten koska hori azaldu da berriro, eta sindikatuen gehiengoa horren kontra zegoen arren ('plus'aren mantentzearen alde), ELAk lortu du egiazki 'plus' hori deuseztatzea.

A.— Kamareroen % 80a barreiatuak baldin badabil, legez kanpo eta abar, nola ordezkatzan ditu inork, hitzarmen horretan parte hartu ez eta horren menpe daude, ezta?

F.S.— Patronalaren aldetik ostalaritzako entrepresa haundiak ipintzen dituzte ildoak, hotel eta kafetegiek, azken hauek neurri txikiagoan agian; hoteletan badago jendea sindikaturik. Patronalak ere badu bere elkarteak, asko eta asko hor daude. Aurtengoan langile hauei egin zaiena lotsagarria da.

A.— Adin gutxiegi eta esperientzi gabeko gazte jendea tabernetan sartzeaz zer diote legeek, ba al dago araudirik?

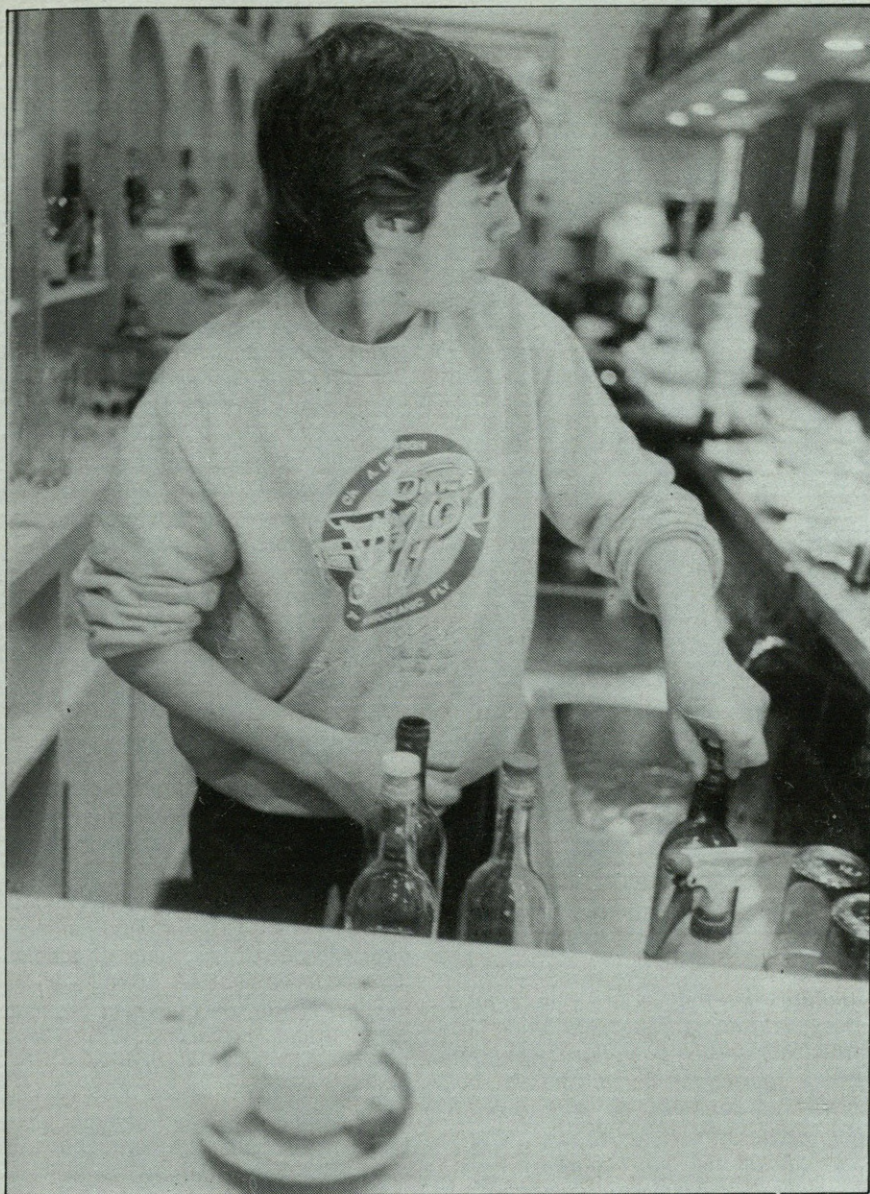
F.S.— Hor libre dute, 16 urtetik gora ez dago inolako oztoporik. Hitzegiten dira kontratoak. Lan indar merkeren bila dabil tabernaria. Horretan mailak daude, eta hasten direnak aurre-kategorian barne egongo dira 6 hilabetez, gero beraiean sartzeko, legalki behinik behin, praktikan...

A.— Nola etortzen da kamarero-barman jendea despatxu hauetara, bakarka, multzoka...?

F.S.— Bakarka etortzen dira, beren prolema pertsonalekin, ordutegi gehiegizkoa dutela, nomina edo Segurantzia Soziala eza dela, kontratua ez dela egiaz betetzen, komenioak markatzen duen soldata ez dutela jasotzen... horiek dira arazo normalenak.

A.— Kamareroak ausartzen dira tabernariak Magistraturara edo auzietara sartzen?

F.S.— Normalean bai, kasu dextente ematen ditugu magistraturara. Hor arazo bat dago: bakarka datorren jendeak ezin du frogatu zenbat ordu ordutegiaz at egin duen. Oztopoak dituzte, ez fitxarik ez testigurik; askotan langileari ukatu izan zaio hainbeste eta hainbeste hilabetetan taberna batean lan egin duenik, hori oso korrientea da, nagusiak ukatu egin ohi du. Gainera legea oso mugatua da. Magistratura ari da azkartzen bere erritmoa, baina orain arte oso motel ibili da. Demanda bat 2 urtetan geldu egon daiteke.

"Denetarako mutilak" bezala harturik daude ostalaritzako langileak.

te hauetako sektore honen beherakada geldiezina da, pub berriak maizegi irekitzen diren arren. Ez dago profesionalik, Gipuzkoan eskuko hatzekin kontatu ahaliko dira, ostalaritzako eskola ireki beharko litzateke, zerbitzu selektioa eskeintzearen». Kamareroari ez zaiola zapata-garbitzaile bati bezala tratatzen, ez lehen bezain gaizki, eta normalki esplotaziorik ez dagoela gaineratzen digu.

Ostalaritzako langileak ez dira elkartzten

Ze eritzi duzue kamarerook?: «hori alderantziz dela. Inoiz baino langabezi gehiago egotean, kamarero pilo bat dago, egunkarietako iragarkiek kamarero pilo bat erakartzen dute. Beraz, entpresari txikiari hori komeni zaio: gu bere aldekoak izatea, ez profesionalak izatea, ze bestela esijentziekin etorriko

bait ginateke, eta gaur egun hori...eta kexatu zaitez, kontratuak (daudenean) 2 edo 3 hilabetekoak dira eta "atea hor duzu" arrapostu egingo dizute laister asko. Hiru urtez kontrato definitiborik gabe zaude, eta kalera joan zintezke».

Ostalaritzan % 80-ari ez zaio behartzen kontroletara. Legea oso mugatua da.

botatzen du beste kamarero batek: «azkenean nazkaturik ospa egiten duzu, bizitza imposiblea egiten dizute aldegi-nerazteko, ze despedituko ba zinduzte indeminizatu beharko zinduzkete. Esplotazioa sistematikoa da».

Giroa berotzen doa erredazio honetara etorri direnen artean. Estrainean presa ba zuten eta denbora gutxi, orain tabernako lanak itxoingo duela iruditzen zaie. Elkarriketa erdian, terapia gisa, bakoitzaren kasua kontatzeko eskatu diegu gehiegi ez bazaie axolik: «nire kasuan, hiru hilabete dira sartu niola parte nere jefeari eta itxoin beharko dudana...oraindik han lanean, jende horrekin konbibitzen, oso gogorra da». Errenderiko kamareroak berriz, «Nik 6 urte daramatzat lanean honetan, beste hainbeste tabernetatik pasa naiz eta orain arte ez dit inork inongo kontraturik jarri aurrean. Hartu edo uzten duzu...». Tolosakoaren hitzetan: «Gutariko edonorri ez zaio kotizatzen ezer S.S.-ean, 3 edo 4 urte lanean eman arren, eta ez da eskatu edo merezi ez dugulako».

Taberna txikietan ez dago inongo arduradun sindikalik mahai batetan nagusiaren aurrean jartzeko, negoziaketarako, ez dago kontzientzi gehiegirik oroar, entrepresa familiarrak dira eta etxekoak kanpokoak baino gehiago izatean... Ez dago elkartasunik gremioko langileen artean: «ezin da ezer egin egoera honen aurrean. Auzitara sartzen badituzu, Kontziliazio Aktako Institutoan mozten dute zuk sartu duzun denuntzia, eta askotan akordioa zinatzen dute zurekin, gero bete ez eta luzaroan asuntua luzatzeko».

Profesionaltasun eskasia

Zera dio Antonio-k honetaz: «gure elkarteari ez dagokio kamareroaren egoera. Hori entpresaren arazoa da. Hori bai: profesionala defendatuko dugu beti. Pertsonal gehiago hartuko genuke baina dena dago garesti. Turismoa beheruntz doa eta ostalariak ez du hainbeste irabazten, ez dizu konpentsatzen langilerik hartzeak. Tabernari ajolagabeak estudianteak edo etxetik aldegitzen duten mutilak hartzen dituzte, merke asko, eta hori ez da bidezkoa, profesionaltasunik, estilorik ez dago. Kausa bat dagoenean tabernariak defendatzen ditugu. Gauetako pub-etakoak dirua aurrezten dute pertsonal honekin, baina auzitara sartuz gero beti galtzen dute. Gu entpresen arabera gaude, baina ez inoren menpe. Paroak eragin txarra izan du. Bestalde, Eusko Jaurlaritzari eta herriari zera eskatuko nioke: pakea, jende gehiago etor dadin Donostiara».

Bi hizkuntz diferente darabillkete elkartaren buru den Antoniok eta gure-

Gu zerbitzatzeak sortzen du makina bat arazo.

kin aritutako kamareroek. Batek dioenez, «esplotaturik gaude. Adibidez, Donostiako alde zaharreko tabernetako lauetatik batek ez du funtzionatzen legalitatean, ez dute lan araudia betetzen, eta hori Gipuzkoako exenplua delarik... Gipuzkoako sektore pribilejiadunena eta diru gehien bilduko duena dela. Probintzi mailan zer ote da?», «ni pringaturik nago, 14 ordu egiten ditut egunean, kontratuan 8 esaten direnean. Erresponzabilitate guztiak ditut eta enkargatua naiz, kamarero laguntzaile kategoriarekin. Ba dira «aprendizak» 20 urte inguru dituztenak, horren arabera kobratzen dutelarik. Komenioa hor dago baina ez da plasmatzen. Zeren hitzarmenak S.S.-an sartu ondoren balio du, baina ekonomi sumerjituan gaudenez ez zara ezta zenbaki bat ere». Eta horrela jarraitzen du beste batek: «komenio mailan ez ditugu oportetako 45 egunak, 30 besterik ez, antiguitate, garraio, gauordu, plusak ez ditugu, ez eta ordu extrak, eta batzutan uniformeak ere zuk jarri behar duzu».

Komenioaren baldintzak ez dira betetzen

Antonio Royo-ren ustetan, «gremio hau oso zaila da. Etkez-etxe egin beharko litzateke komenioa, horretarako burrukatu». Abokatuak esan digunez

ostalaritzako langileria egin zaiona lotsagarria da, gol bat sartu omen diezute, nola ikusten duzu hori?: «gu hotelatik aparte joan behar ginatke, horiena beste gauza bat da, gaueko zerbitzua ez da ostalaritza. Hotel eta diskoteketatik aparte joan beharko genuke. Komenioa komenigarria dela deritzot kafetegi eta tabernetan dagoen pertsonalarentzat».

Ostalaritzako elkarterko lehendakariaren eritziekin ez daude batere ados kamareroak: «horri zera esango nioke, berak zuzentzen duen elkarterko bokal diren zenbaitzuk ez dituztela betetzen beharrezko baldintzak. Ea ikuskatzen

«Ez dugu inongo 'plus'-ik kobratzen, uniformeak ere gure poltsikuetatik doa».

dituzten tabernak, hijiene arauak, seguritate, lege, eta jaramonik ez diete egiten. Ostalaritza elkarteak edozein patronal defendatzen du».

Urte askoren buruan kamarero extra-ren eginkizunetara zokoratu duten batek zera dio: «ni bezala, asteburuetarako kamarero askotxo dago. Nik galdera bat egingo nuke. Gure arazoek izango ote dute irtenbiderik?». «akaso hemendik urte batzuetara», botatzen du hipotesi gisa hurrengoak: «gu jorratzen ari garen bideak datozenentzat baliagarri izango zaizkie. Ordun eta tabernari gehiago aurkitzen dira denuntzia baten aurrean eta gero eta kamarero gehiago sartzen dituzte S.S.-ren errejimenean, beldur direlako. Negoziorik ez dutela diote, eta bitartean kristolako oporrak edo pribilegioak dauzkate. Patronala batzen dihoa eta gu atzeraka, zerbait egin dezagun».

Kamareroak ere arrazoia

Elkarteko lehendakariaren eritziz, nomina alorrean barman eta kamareroak tabernariarekin «akonpintxaturik» daude ilegalki, batez ere interesengatik. Barne errejimeneko prolemak aklartzea oso zaila da: «gaur egun bapo bizi dira, egun t'erdi jai... Gehiago mentalizatu beharko lirateke, entresan gehiago pentsatu. Flexibilitatea behar du egon, oraingo patroiak ez dira lehenagokoak bezala, ostalaritza oso esklabua da eta ezin ahaztu %80 ez dela profesionala. Hemengo datuen igoaltzuak dira Euskadi eta estatukoak. Kamareratan bai, hedatuago dago profesionaltasuna. Bezeroen jarrerak ere aldatu dira, ba dute errespetu bat, «manga» bat. Negozio gehienak faamiliartekoak dira: gurasoak dira nagusi eta semeak kajoia maizegi bisitatzen dute».

Bezeroak lehen baino hobeto tratatzen du mostradore atzean dagoena, halere «arrazoia edukitzen jarraitzen dute» eta nagusiak hauri ematen. Kamareroen hitzetan, «askotan folloirik badago orden zerbitzu ere bilakatzen gara; festetan adibidez larri ibiltzen gara, serbitu nahi eta ezin, bi edo hiruren lana egiten dugu, hori ez da gure errua, ez eta bezeroena...Festetan inongo gehigarririk ez dugu kobratzen, eta oraindik bada jenderik jaiegun bakarra dutena. Jai egun hori ere, aurretik abisatu gabe aldatzen dizute eta ohean deskantsatzeko izaten da».

Elkarriketa bukaeran arinago gelditu dira barrako mutilak, halere galdera bat aidean: «Gure egoerak noiz izango du irtenbiderik?»

J.J. PETRIKORENA

J.M. ARANO

WALTER GARMENDIA JR.

Lekotegi
&
Varela 76-7

Lekotegi & Varela

kirolzaleen zerbitzutan

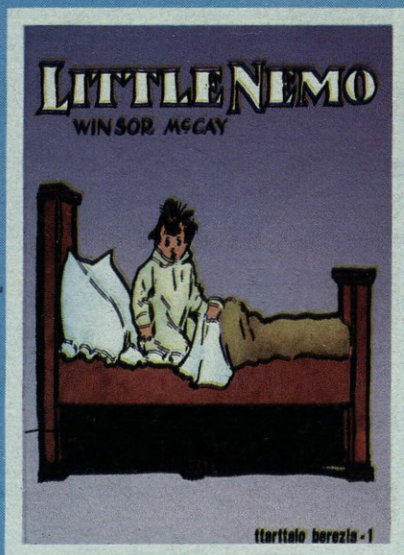
miner

donostia

271050 eta 270447

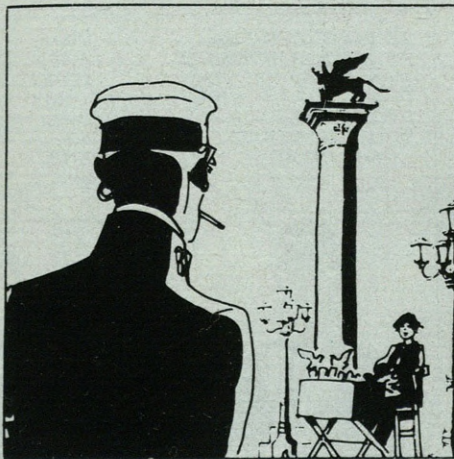
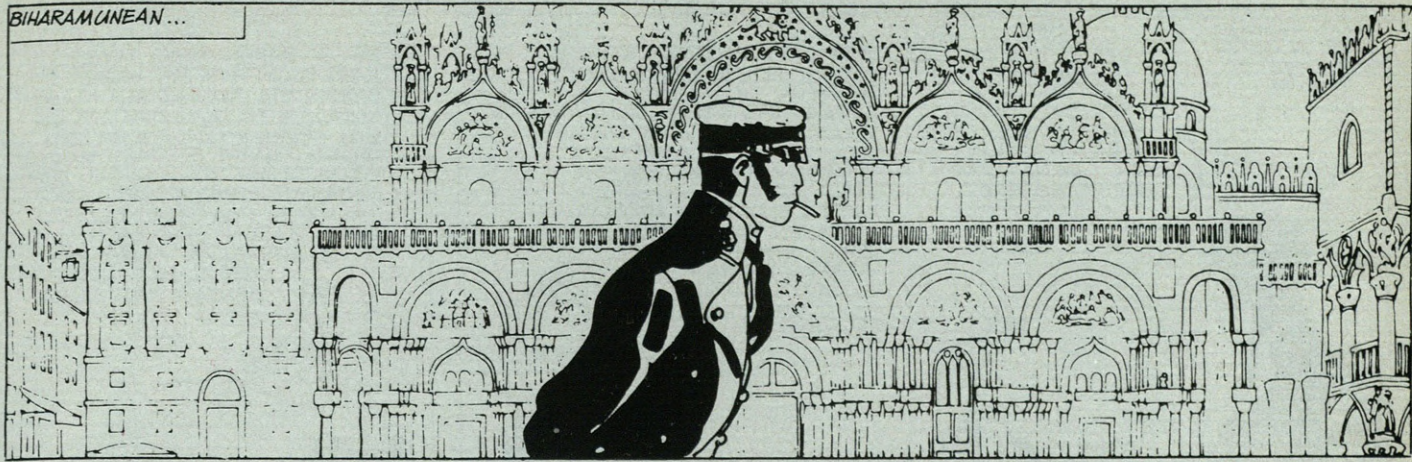
EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

BIHARAMUNEAN...

HEMEN NAUKAZA
ZURE LAGUNTZA
ESKERTZEKO
THEONE
DOKTOREA.

GURE
EGINBEHARRA
ZEN ZU LAGUN-
TZEA. OSO URGU-
RIA IZAN ZARA
GUREKIN, EZIN
GENIEN BESTERIK
EGIN... BAINA JEZAR
ZAITEZ, MESEDEZ...

BITARTEKO GUZTIAK ERABILI
NITUEN HIPATIA NIRE ALABAREN
EROMENA IZKUTATZEKO R... L...
HERMES-EKO ANAIEN LAGUNTZAREKIN...
AGIAN HUTS EGIN NUEN, BAINA
AITA IZANIK EZIN NUEN BESTELA
JOKATU. BERAK BETI SINISTU
ZUEN ALEJANDRIAKO GARAIKU
HIPATIA FILOSOFARI NEOPLATO-
NIKOAREN BIRGOPUZTEA
ZELA... ETA NIK KALTERIK
GABEKO EROMEN HORI
ELIKATU NUEN NIRE
ALABA NIRE ONDOAN
GORDETZEKO...

PATUAK BARON CORVO JARRI
ZUEN EGUN BATETAN BERE
BIDEAN ETA "SALOMONEN KLABI-
KULAZ" HITZ EGIN ZION ETA GU
BIZI GINENeko JAUREGIAN IZKU-
TATURIKO HARRI BITXIARI BURUZ-
KO HIPOTESIETAZ. HIPATIAK, BERE
FANTASIAN, ESMERALDAREN SEKRE-
TUKO ZAINDARIA ZELA PENTSATU
ZUEN. BARON CORVO EGOERA
ARRAROAN HIL ZENEAN
NIRE ALABAREN OREKA
MENTALA ARE AHULA-
GOA IRADITU
ZITZAIDAN...

ZEU SARTU ZINEN TARTEAN, CORTO
MALTESE, HARRI MAJIKO HORI
AURKITZEKO ARGIBIDE BERRIAK
EMANIK. ORDUNTXE ERABAKI
ZUEN HIPATIAK ESMERALDA BI-
LATZEN ZUTEN GUZTIAK GAR-
BITZEA. STEVANI HILTZEN
SAIATU ZEN ETA HO-
RRETARAKO FALIERO
ERABILI ZUEN, ALA-
BAREKIN MAITEMIN-
DURIK ZEGOEN.
KARABINERO BAT
HIL ZUEN BERAK ETA
ZUREKIN GAUZA
BERA EGITEN SAIATUKO
ZEN. HORREGATIK
URRUNDU NAHI ZINTZIDAN
VENEZIATIK.

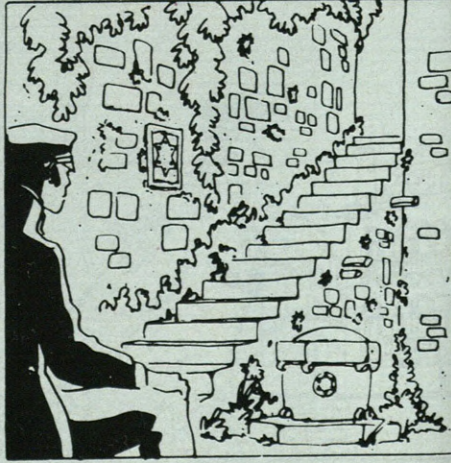
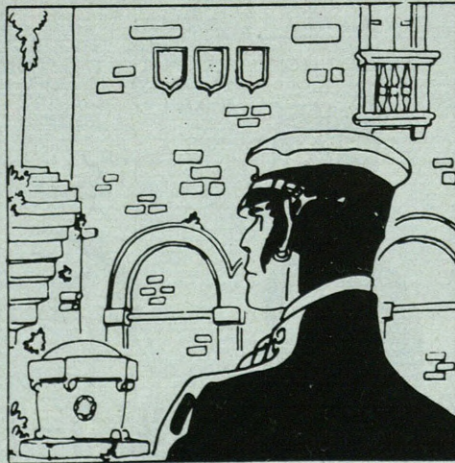
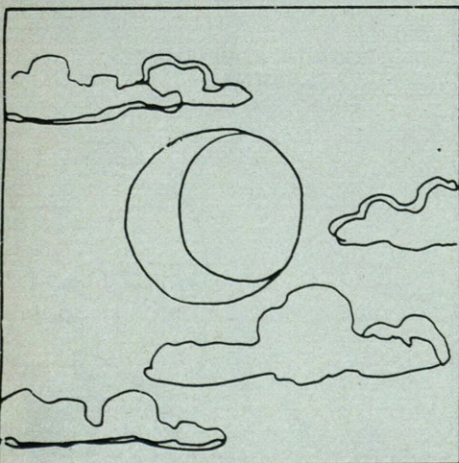
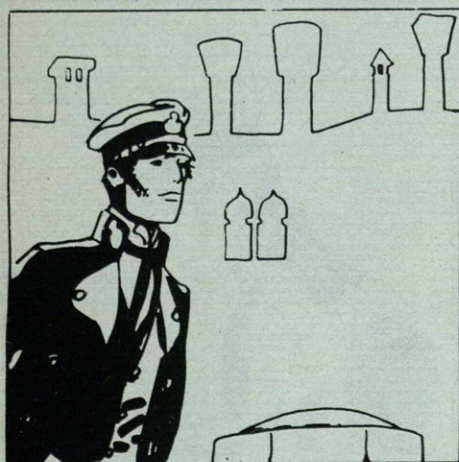

BAINA IKUSI DUZUNEZ... GUZTI
HORREK EZ DU EZERTARAKO
BALIO IZAN... NIRE ALABA HILIK
DAGO. ETA BESTE HIRU PERTSONA
BERAREKIN;
BARON CORVO-
REN EGUNKA-
RIA SUTEAN
ERRE DA,
BOEKE GIZA-
JOA GUZTIZ
LARRITURIK
GELDITU DA
HIPATIAREN
HERIOTZAREN
ONDOREN...
HAU
HONDAMENA!

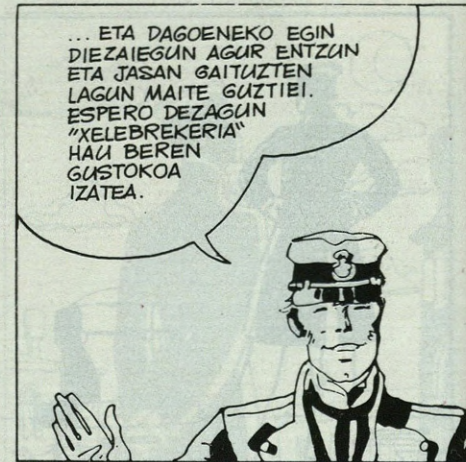

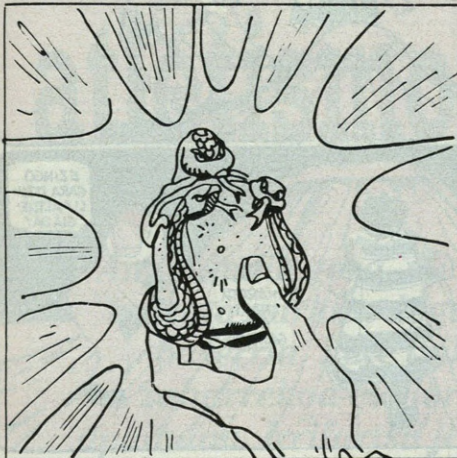
EZ DAKIT ZER ESAN...
BENETAN HONDAMENA
IZAN DA THEONE DOK-
TOREA... ORAIN ZURE
ETXERA ITZULTZEKO
BAIMENA ESKATU
NAHI DIZUT.

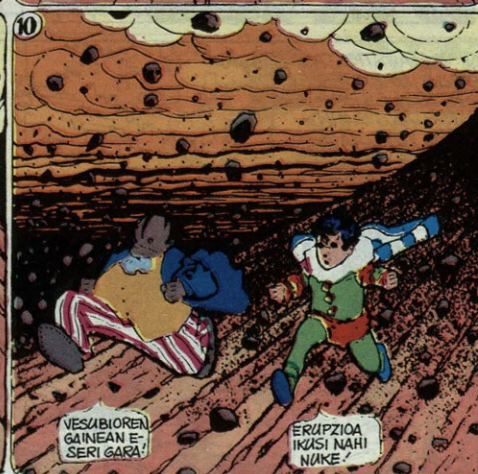
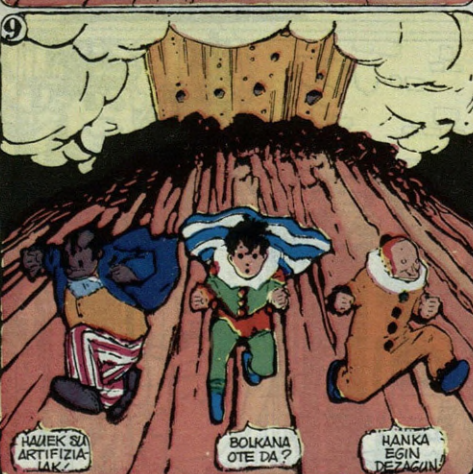
JOAN
ZAITEZ
LAGUNA,
HORI NAHI
BADUZU.
NIRE
BAIMENA
DUZA.

Maria Luisa Irizar:

«Afizio handia behar du atletismoan segitzeko»

Andoaindik gora, mendi-bidea hartuta aurkitu dugu «Garro» baserria. Etxe txikia, harri zaharrekoa eta lore ederrez apaindua. Irrifartsu jeitsi zaigu Maria Luisa txandalez jantzita. Atarian, mahai baten inguruan, arin arin hasi zaigu hizketan. Galdera bota, erantzun, eta laister jartzen zaigu irrifar batez hurrengoaren zain. Marathoian eta 20 kilometrotan Espainiako txapeldun izanik esne partitzen eta etxeko lanetan jarraitzen du. 23 urtetan makina bat kopa eta medaila bildu arren etxean, beste hiru edo lau urtez korrika segitzeko asmoa dauka. Orain, Abuztuaren bukaeran Erroman jokatu behar duen Munduko Txapelketa prestatzen ari da.

**«Nik aldrebes
egin dut.
Gaztetikan hasi
naiz luzean.
Luzerako balio
dudalako eta
laguntza
gehiago
dudalako».**

GALDERA: Fondo egiten duzu batez ere. Karrera luzeak.

ERANTZUNA: Bai. Gauza luzeak batez ere. Pista ere egiten dut eta neguan cross ere bai. Baina gehienbat ondoen erantzun dudan gauza luzean izan da.

GALDERA: Horretara jarri zarelako edo...

ERANTZUNA: Bueno, bai. Gero baita ere diru alderditikan. Guk ikusten dugu motxean ibilita ez daukagula ezer ere. Ez daukagula inolako laguntzarik. Luzean berriz badaukagu laguntza piska bat.

GALDERA: Ze diferentzia dago motxean eta luzean?

ERANTZUNA: Egia esan, ni pistan ibili naiz zergatikan komeni zait piska bat belozidadea hartzea. Gero crossean ba muskulatura eta pittin bat indartzeko. Gero hasi nintzen marathoian beti esan izan didatelako luzerako gehiago balio dudala. Hasi hortik egin nintzen. Baina gero jada, urteak pasa haina, entrenadoreak esaten zidan inongo laguntzik, diru aldetik eta, ez daukadala ez pistan, ez crossean ez inon. Ba, Eusko Jaurlaritzak piska bat laguntzen zigun luzerako atera ginenoi. Marathoian ere bai.

GALDERA: Zergatik hori?

ERANTZUNA: Oso diferentea da. Jeneralean hamar hamaika urterekin hasten zara korrika eta hasten zara belozidadea egiten. Gero ja, belozidadea nola bukatu egiten den, iristen da momentu bat belozidadea bukatu egiten zaizula, hor 28 bat urterekin hasten zara ja luzerako. Baina nik egin dut aldrebes. Gaztetikan hasi naiz luzean. Luzerako balio dudalako eta laguntza gehiago dudalako.

GALDERA: Gero belozidadea hartzeko pistan. Ze luzeretan ibiltzen haiz?

ERANTZUNA: Pistan saiatzen naiz. Pistan egiten dut 1500, 3000, 5000 eta 10000.

GALDERA: Dena kasik.

ERANTZUNA: Ehun metroak eta horrelakoak kenduta bai. Gero crossean ere lau kilometro, bost kilometro... segun eta nola jartzen diguten.

20 KILOMETROTAN ARITZEN NAIZ GUSTOEN

GALDERA: Eta denetan ibiltzen haiz ondo...

ERANTZUNA: Bai, bai, bai. Eta gero luzean 20 kilometro eta 42. Baina gustokoena 20 kilometrotakoa dut.

GALDERA: Sariak eta mordo bat jasoko hitunen...

ERANTZUNA: Bueno. Jeneralean kopak eta medailak ematen dizkigute. Ba... orain bai. Orain piska bat diru asuntuan. Kopak eta gutxiago eta diru asuntuan laguntza gehiago.

GALDERA: Zein izan ditun irabazitako garrantzitsuenak?

ERANTZUNA: Hemen atera ditut inportanteenak. Euskadi mailan eh! Bai, bai, bai, bai. Kanpoan ere izandu naiz. Baina neretzako gustokoenak, rekord aldetik eta dena, hemen atera ditut.

GALDERA: Nahiko kopa izango dun gordeta...

ERANTZUNA: Kopak larogeita hama bost bat izango ditut etxean gutxi gora behera. Medailak ere berrogeita bost bat edo horrela. Gero txapela batzuk eta ere bai. Gero hasten zaizkizue ba, ez dakit, arreorako maindireak ematen, so-brekamak, radiocasetak eta horrelako gauzak. Gerorako zerbait balio dizutenak.

GALDERA: Ilusio gehiago egiten al dute horrelakoek?

ERANTZUNA: Bai, ilusio gehiago egiten digute. Bestela, kopak zertarako ditut? Hortxe ditut denak bazter batean. Garbitzeko lana besterik ez! Hala izatea. Ilusioa izaten da. Baina momentuko ilusioa, besterik ez.

GALDERA: Laguntzen al du Eusko Jaur-laritzak?

ERANTZUNA: Eusko Jaur-laritzan, laguntza bat emateko eskatzen ziguten Munduko Txapelketan hamasei lehen-dabizikoen artean sartzea edo bestela titulo de Campeón de España eskatzen digu. Hori izanez gero orduan ematen dizute laguntza bat. Neri, joan den urtean, eman zidaten hirurehun eta berrogeita hamar mila pezetako laguntza. Aurten seguruasko emango didate haundia. Handia da zazpirehun mila pezetakoa edo horrela. Seguruasko hori lortuko dut aurten.

GALDERA: Espainiako txapeldun haiz.

ERANTZUNA: 20 kilometrotan eta 42tan, bietan. Joan den urtean, Donostian, Espainiako rekord-a egin nuen Pilarica egunean. Gero otsailean, Sevillan, Espainiako titulua lortu nuen marat-hoian. Eta orain lortu dut berriro hoge-i kilometrotan.

GALDERA: Hurrengo helmuga?

ERANTZUNA: Orain ja mundialetara. Ja minima egin dut mundialetarako. Eskatzen zuten 2 ordu eta berrogei minutu. Nola daukadan 2 ordu eta 38rekin bada... ondo.

GALDERA: Kanpoko jendearekin eta...

ERANTZUNA: Oso ondo eramaten gara.

ATZERRIAN LAGUNTZA

GEHIAGO DAUKATE

GALDERA: Ondo eramateaz gain, diferentziak eta nabarmenduko dira.

ERANTZUNA: Ez pentsa. Ikusten dugu berak gu baino askoz ere hobeto prepa-ratuta daudela. Berak ere laguntza ge-hiago jasotzen dute guk baino eta beren bizia erabat hortik bizi dute. Jan, lo eta entrenamendua, besterik ez dute egi-ten. Ez da guk bezala. Guk batzuk ba, askok daukate lan postu bat edo, eta hau afizio ibiltzen dute, atletismoa.

**«Motxean
ibilita ez
daukagu ezer
ere. Ez dago
inongo
laguntzarik.
Luzean berriz
badugu laguntza
piska bat».**

**«Egia esanda
gustora nabil
baserrian.
Korrika
bakarrik eginez
gero bizimodu
hau galduko
nuke».**

GALDERA: Hik gustoko izango hunake horretara bakarrik jartzea?

ERANTZUNA: Ez, ez, ez. Ni baserrian gustora nabil egia esanda. Hau guztia (baserria eta ingurua seinalatuz) ezinezko litzateke.

GALDERA: Entrenatzeko ere hemen ibiltzen haiz.

ERANTZUNA: Hemen ibiltzen naiz, bai. Hemen mendi bidea hartu eta mendi bidean ibiltzen naiz.

GALDERA: Pistarako entrenamendu berezia?

ERANTZUNA: Pistarako, ez pentsa. Komeni izaten da zelaian ibiltzea. Batzutan joaten gara pistara bertara, Anoetara. Egiten ditugu serie batzuk... edozer gauza. Piska bat ohitzeko. Baina jeneralean hemen zelaian ibiltzen gara.

GALDERA: Afizio aldetik eta, nahiko jende gutxi joaten da atletismoa ikustera, ezta?

ERANTZUNA: Bai. Bueno, nik ikusten dut, Espainia mailan esango dizut, oso jende gutxi. Oso jende gutxi, oso animazio gutxi. Madril edo Bartzelonara joaten banaiz ia inor ez. Hemen sikiera, Lasarte batean crossean, nahiko jende izaten da. Donostiako marathoian ere jendea erruz. Bide guztian lagunduz eta horrela. Atzerrian berriz bai. Kanpoan jendea erruz ikusten da. Espainia mailan ez.

GALDERA: Hainbeste sari lortu ondoren, normal ibiltzen al haiz hemen?

ERANTZUNA: Etxean eta normal, baina kalean eta desastre, zergatikan edozein momentutan jeisten naiz edozein enkargu egitera eta jende guztia autografoak eskatzen eta hasten zait. Haurrak batez ere. Orduan saiatzen naiz goizean garaiz jeitsi, esne partitu, enkarguak egin eta etxera. Hemen baserrian egiten dut lana, kalera jeitsi gabe.

GALDERA: Entrenadorea aitatu den lehenago. Ze ibiltzen zarete, koadrilaren bat entrenatzen ala bakarrik aritzen haiz?

ERANTZUNA: Andoainen ni bakarrik ibiltzen naiz. Entrenadoreak berak ematen dit nere entrenamendua. Egunean bertan zer egin behar dudana. Orduan hemen egiten ditut. Gero astean, astearte eta ostegunetan, Hernanira joaten naiz. Han ekipoarekin eta ja serieak egiten ditugu elkarrekin. Baina footina eta hemen, bakarrik. Han astean bitan ibiltzen gara. Gimnasia egiteko, serieak egiteko...

ENTRENAMENDUAK GOGORRA IZAN BEHAR DU

GALDERA: Entrenamendua gogorra izango da noski.

ERANTZUNA: Gogorra, gogorra izan behar du. Nahi diogu rodaje bat hankari eman, muskulatura eta piska bat askatzeko. Ordu ta laurden, ordu t'erdian horixe egiten dugu. Han berriz dena izaten da belozidatea.

GALDERA: Eta konpentsatzen al du hain gogor aritu beharrak?

ERANTZUNA: Ez. Egia esan ez. Futboleant eta bai, baina atletismoan ez. Ekipo guztian zerbait kobratzen duena ni bakarrik nago. Hogeita bost bat lagun izango gara mutil eta neska. Eta egia esan jendea dabil afizioagatik. Piska bat deportea egin eta horrela dabil jendea. Afizio handia behar du horrela segitzeko! Erruz.

GALDERA: Hik badaukan hori.

ERANTZUNA: Bai. Badaukat. Ezin utzia. Ezin utzia.

GALDERA: Eta biltzen da jendea ekipoa egiteko eta?

ERANTZUNA: Gero jende asko, ekipoan bertan, drogan munduan sartuta ibili direla eta orain uztea erabaki dutela eta, orain etorri dira piska bat praktika egitera eta korrika egitera gurekin. Alderdi horretatik ere jende asko dago. Piskanaka hasi dira. Gurekin probatu dute eta orain nahi dute pistan ere piskat probatzea. 1500ean probatu dute eta beren gorputzak animatzen dihoaz. Ikusi dute beren markak eta meioratzen ari direla. Orain nahi dute parte gehiago hartzea konpetizioetan eta. Berak ikusiko dute. Ikusten badute marka politak lortzen dituztela, orduan laguntzak izango dituzte.

GALDERA: Hemen, zelaian, entrenatu eta gero nola moldatzen haiz asfalto gainean.

ERANTZUNA: Bueno, nik jeneralean egiten dut entrenamendua hemen, mendibidean. Baina gero astean behin Hernanin, karrera ez baldin bada ere test bat egiten dugu. Eta orduan karreteran egiten dugu dena. Prueba bat da, karretera balitz bezala, ikusteko gorputza zer moduz dagoen eta zer moduz doan preparazioa. Orduan ikusten duzu, belozidatea falta zait, fondo gehiago falta zait, edo zer falta zaidan. Hori egiten dugu. Bihar izango da 30 bat kilometro seguruasko. Aterako naiz Hernanitik eta Donostiara joango naiz. Dena karretera. Orduan gorputza ohitu egiten da. Hankak eta ohitu egiten dira.

GALDERA: Hala ere salto handia egongo da menditik karreterara...

ERANTZUNA: Kriston saltoa dago bestela. Askotan zain-tiratuk eta erretiratu igual. Asfalto oso gogorra da. Askotan tendinitis bat, edozer gauza gerta daiteke. Ni hasi nintzenean hori gertatzen zitzaidan. Hasi ginen ohitzen belarrean eta horrela. Dena biguinean. Hasi nintzen konpetizioan marathoiak korritzen eta tendinitis hemendikan eta handikan. Ezin. Eta geratu egi behar. Gero hasi ginen piskat karretera probatzen, piskana piskana... Kontutan hartu zapatilek ere asko esan nahi dutela baita ere.

GALDERA: Alde horretatik mejora dexte izan da azken urte hauetan, ezta?

ERANTZUNA: Bai, bai, bai, bai. Nik orain kontratua daukat etxe batekin eta berak ematen dit materiale guztia. Hasi nintzenean neronek erosten nituen zapatilak. Orain berriz dena ematen didate. Alde ederra dago! Guk erosten genituen zapatilak normalak ziren, korriente horietakoak, 3000 pezetakoak eta horrela. Orain berriz ematen dizkigutenak hamahiru, hemezortzi mila pezetakoak eta horrela dira. Propio horretarako preparatuta direnak. Alde ederra dago! Arina goak... Lesio aldetik ere hobeto...

GALDERA: Eta orain zertan ari haiz?

ERANTZUNA: Orain ari naiz preparamen Erromakoa. Mundialak ditut. Entrenamendua hiru hilabete lehenago hasten da. Lehendabiziko hilabetea izaten da mantso mantso entrenamendurako. Gero ja azkenenengo bi hilak hasten dira egunero egunero goizean eta arratsaldean entrenamenduak. Sakrifizio handia behar du marathoi korritzeko. Pazientzia ere handia behar da.

INAKI URIA

**«Saririk
inportanteenak
Euskadi mailan
lortu ditut».**

Duela urte bete bezala kontzertuaren
aurreproiektua dela eta

Ikastolan, ba al da batasunik Gasteiza begira?

Gauzak ez daude oso argi momentu hauetan ikastolentzat. Jakina denez, datorren ikasturterako Hezkuntza sailak proposatu dituen kontzertuek sortu dute administrazioaren eta ikastolen arteko krisia. Antonio Campos-ek, ez zuela sinatuko esanez, botatako ordagoa, hitz gogorrez izan da erantzuna Rekalderen aldetik. Ikastolen inguruan indar herritarrak bildu eta mobilizatzearekin jokatzeko duen batak, Gasteizko Jaurilaritzatik manejatzen den herriaren diruarekin besteak. Elkartu direnean badirudi baretzera jo dutela. Arazoa barnetik aztertu nahian, ikastolen munduan inplikaturik dauden erakunde guztien eritzia jaso nahi izan dugu. Eztabaida luzatuko delakoan, hemen dituzue momentuz Gipuzkoako Ikastolen Federazioko lehendakaria den Antonio Camposen eritzia, ELA, LAB eta STEE-EILAS sindikatoen eritziarekin batera.

Ikastolen Federazioaren buru agertzen den Antonio Campos-en ustez ez legoke une honetan diferentzia handirik Federazioaren planteamenduen eta Herri Batasuna naiz EAren planteamenduen artean. PNV Gasteizko gobernuan egon arren PSOErekin batera, PN-Vren baseko jendea 'ikastolen alde' aterako litzateke gobernuan dauden alderdiek presio handia jasango luketelarik.

Antonio Campos: «Arazoa aurreproiektuaren oinarri den filosofian dago»

«Arazoa guretzat aurreproiektu honen filosofian oinarritzen da eta lehen-go urtetik datorren arazoa da» esan digu Antonio Camposek Gipuzkoako Ikastolen Federazioak Balda pilotalekuan daukan egoitzan.

Orain arte beti subentzio bidez ibili dira ikastolak akordio batzuk sinatu ondoren. Akordiorik inportanteena 1980ean sinatu zen orduko 'Consejo General Vasco'rekin, ondorenean titulartate aldaketa baten bidez Eusko Jaurilaritzak bere gain hartu zuelarik. Akor-

Ikastolen izaera bera eta Euskal Eskola Publikoaren afera dago arazoaren oinarrian.

dio honetan ikastolak zentro publiko ez-estatal bezala kontsideratzen ziren, Antonio Camposentzat «pauso kualitatibo inportantea izan zelarik».

«Urteak joan etorrian, 1985ean, Garaikoetxea gobernuan zegoela, irailera-ko dohantasuna lortuko genuela agindu zitzaigun. Ardanza gobernura iritsi zenean, Garaikoetxearen gobernuak eramanean zuen planteamendu berdina eramango zuela agindu zigun baina, gobernu aldaketa zela eta, dohantasunaren asuntua urte beteaz atzeratuko zela. Horrela, 1986ko ekainan, LODEren arabera subentzio guztiak bertan behe-za uzten zirela adierazi ziguten, dohantasuna lortzeko bide bakarra kontzertua sinatzea zelarik».

Kontzertuaren zirriborroa aurkeztu bezala ezetza eman zioten Federazio-
tik, «berehala konturatu bait ginen ez zela guretzat egina, ikastola ez bait zen aipatu ere egiten. Guk sinatzeko asmo-rik ez genuela erantzun genien, hura zentro pribatuentzako egindako kon-

tzertua zelako». Eztabaida ugariren ondoren kontzertua moldatu zen, ikastolen berezkitasuna agertzen zelarik. Nahiz eta gauza askotan ezadostasunean egon, azkenean sinatu egin zuten Federazioek.

«Ikastola» ez da agertzen borradorean

Orain, kontzertu berri honen borradorean, ez da inondik inora agertzen ikastola. «Lehengo urtekoa txarra baldin bazen oraingoa txarragoa da eta guk ez daukagu inolaz ere sinatzeri-kan. Hortik sortu dira nire deklarazio guztiak. Kontutan eduki behar da uztai-lean bidali digutela borradorea, denak oportetean daudenean. Bestetik, gerta daiteke, irailaren 10-15era bitarteko epea ematea kontzertua sinatzeko, honen aurrean, arazo ekonomikoak me-
dio, zenbait ikastolek sinatzeko arris-
kua legokeelarik».

Aldi berean esan ikastoletako zuzen-
darekin eduki dituzten bileretan,
hauek, gogor agertu direla eta ez dute
inolaz ere galdu nahi orain arte ikas-
tolek eduki duten identitatea. «Orain
arte eman ditugun pauso guztiak helbu-
ru konkretu batekin emanak izan dira:
herri honetan posibilitatuko zela eskola
publiko euskaldun bat eta horren ildo-
tik lege bat aterako zela. Herri honek
definitu behar du nolakoa behar duen
izan Euskal Herriko eskola. Guk pen-
tsatzen dugu euskalduna behar duela
izan, ezinbesteko baldintzat hartzen
dugularik. Gerora etorriko litzateke pu-
bliko hitzaren definizioa, definizio hori
argitu nahian gure esperientzia agertze-
ko prest gaudelarik. Honetan zer esana
badu ikastolak, azken finean herri ho-
nek sortu duen eskola ikastola izan bait
da bere akats ata guzti. Gu analisi bat
egiten ari gara ikastolaren estruktura-
na: organoak, funtzionamendua nola
behar duen izan, parekidetasuna, jes-
tinoa... Hor garbi ikusten duguna da
ikastetxe bakoitzak eduki behar duen
autonomia eta zenbat eta autonomi ge-
hiago orduan eta hobeto funtzionatu-
duela. Gero prolemak egongo dira nola
lotu autonomi hori kontrolarekin baino
hori beharrezkotzat jotzen dugu».

Nahiko lan egin da orain arte horri
begira: liburu berdea, liburu grisa, sy-
nposiuma... eta horren jarraipen beza-
la, kurtso hasieran komisio zabala
batzuk eratuko dituzte ikastola barruan
hortik ondo definitzeko ikastolaren in-
guruan dabilzanek eskola horrek zer
izan behar duen.

Indar sozialak inplikatu nahi ditu Federazioak

«Dena dela honek ez du izan behar
guk egin behar dugun lan bat. Honetan,
parte inplikatu bezala, guk daukagu
erantzukizun nagusia baina indar so-
zialak ere inplikatu nahi ditugu: sindi-
katuak, partido politikoak...» jarraitu du
Antonio Camposek.

Oso zaila iruditzen zaio momentu ho-
netan kontzertu berezi bat egitea orain-
go gobernuarekin ikastolaren egoera
sendotu ahal izateko. «EIKE hor dago,
parlamentuak onartua daukana, eta
iruditzen zait hori litzatekeela biderik
egokiena momentu hauetan. Dena den,
orain aurreproiektu horren aurrean
aurkitzen gara momentu oso konflikti-
bo batetan eta, honen aurrean, sindika-
toekin eta harremanetan jartzeko as-
moa daukagu egoera honi aurre egite-
ko. Irailaren hasieratik irakasle eta gu-
raso jendea informazio zehatza pasa-
ko diegu eta, egoera ez bada aldatzen,
aurtengo 'Kilometroak' egun klabea
gerta daiteke».

ELA: «ez dugu paper zurian ezer sinatu nahi»

Ez datoz bat ordea ikastolari buruz egon daitezkeen eritzi guztiak. ELA-koen eritziak entzutea besterik ez dago hortaz ohartzeko. «Antonio Camposek esaten duenean orain dela momentua berari komeni zaiolako da. Orduan, guk pentsatzen dugu badaukagula zer esana horretaz, beharbada Camposek nahi duen moduan ez. Gobernu paktoan agertzen zen testoa eta orain aurkezturiko borradorea bide beretik doaz zeren alde batera utzita ikastoletako asuntua, zentro kontzertatu hauek egiten duten normatiba hori da gainontzeko komunitate autonomotan egingo duten desarrolloa. Orduan hemen Autonomi Estatutoan agertzen den 'competencia exclusiva' hori parregarri gelditzen da. Hau, noski, orokorrean bai zentru pribatu eta bai ikastolentzat».

Bestalde ikastolak non edo zertan bukatzen duteneko arazoa dago ELAren ustez. «Guk pentsatzen dugu era horretan pendiente zegoela paktoa egin zenean eta synposiunean PSOEko jendea garbi agertu zela esanaz ikastolentzako egin behar zela zerbait sare publikoan integratzeko». ELAk pentsatzen du «oraingoa eraso bat dela, ez behar bada definitiboa, baina bai kontutan hartzekoa. Alde batetik eskeini debate bat egingo dela eta sakondu egingo dela asuntua eta bitartean, neurri transitorio bezala, horrelako ostikada eman».

Oraindik borradorea denari buruz bere aldetik ari da ELA Gasteizko gobernuarekin hitzegiten. «Kontzertu beraiek, gu sindikato bezala, irakaskuntza pribatuan dauden langileentzako erabatekoak dira eta ikastoletan dauden langileentzako bestelakoak. Guk ez dugu nahi dena nahastea baina momentu fuertea dela uste dugu, gobernu honek eta aurretik egon direnek ez dutela egin Euskadiko irakaskuntza bat eta hemen isil isilik neurri administrati- boekin ari dela Autonomi Estatutoan agertzen diren espektatibak zapuzten eta zapaltzen, ikastolek bidaia honetan parterik txarra jasaten dutelarik».

Amaitzeko honako hitz hauek esan dizkigu bere eritziak bota ondoren ELA sindikatuko ordezkariak: «Egoera grabea da baina ez gaude Camposek esaten duen ordago horretan. Guk erantzungo dugu erantzun behar denean, ez dugu paper zurian ezer sinatu nahi».

STEE-EILAS: «Lehengo urtekoaren ondorio bat besterik ez da»

Orain sortutako arazoa ez da bakarrik aurtengo arazoa, ez eta ere gauza berdina STEE-EILAS sindikatuaren us-

tetan. Azken urte hauetan ikastolen egoera eta irtenbide falta hori urtero urtero maila batetan atzeratzen omen da. «Lehengo urtean kontzertuen bidea atera zenean eta proposamen hori eskeini zigutenean, zenbait ikastoletan bai irakasle eta baita ere gurasoen alde- tik aurkako postura bat agertu zen. Ha- la ere ez zen beste biderik ikusten aurrera jarraitzeko kontzertuetatik aparte, honela onartua izan zelarik. Gure ustez momentu honetan atera den arazo hau jarraipen bat da. Plantea- tzen duten bezala oraingo arazoa da

litaterik benetazko eztabaida bat denon artean eramateko, diote STEE-EILASekoek.

Bestalde, Federazioetik egin den deia- ri buruz. sindikatoek eta orain dutela garaia beraien posturak agertzeko zera diote: «Guk erantzun behar dugu urte asko daramagula gure postura publiko- ki agertuz eta ez bakarrik publikoki, horren alde lana egiten ere bai beti to- patu garelarik Federazioaren postura- rekin. Horregatik ez dugu sinisten be- raiek esaten dutena benetan egia denik, hots, beraiek euskal eskola publikoaren

Gasteizko PNV-PSOE gobernuaren jokaerak gainontzeko indar guztiak bil arazi ditzake kontzertu-aurreproiektuaren aurrean.

aurreproiektu horretan gehien bat ikas- tolaren hitza, ikastolen status-a desa- gertu egiten dela eta eskola pribatu be- zala kontsideratzen direla ikastolak. Hau lehengo urtekoaren ondorio bat besterik ez dela uste dugu».

«Sakoneko arazoa, ordea, beste bat da STEE-EILASen usterako. «Inondik ez dugu ikusten posibilitaterik euskal esko- la publikorantz abiatzeko. Denak esa- ten dute Federazioak, Eusko Jaurlari- tzak bide hori irekiko dela, bide horren alde daudela, euskal eskola publikoaren alde daudela baina benetako postura edo bidea ez dute inoiz hartzen». Ez da kasualitatea, azken urte hauetan, horre- lako eztabaida gogorrak agertzen dire- nean, normalean izata da bai irakasleak eta bai guraso gehienak oporretan gau- denean, ikastolan ez dagoenean posibi-

alde lana egiten ari direnik. Egia da ikastolek irtenbide bat behar dutela, di- rua behar dutela, irakasleen insegurita- tea gainditu behar dela baina iruditzen zaigu hau partxe bat besterik ez dela. Benetan prest egongo ginateke lana egi- teko bai guraso bai irakasle baino bene- tan euskal eskola publikoaren alde».

STEE-EILASek salatu nahi du ez da- goela Hezkuntza sailetik horrelako pro- posamen konkretu bat ikastolek ze bide jarraitu behar duten argitzen duenik. «Bide berean salatu behar dugu Federa- zioaren jarrera horrelako momentutan ateratzen denean euskal eskola publi- koaren izenean gero eguneroko prakti- kan baztertzen duen bitartean. Gu prest gaude honen inguruan bai orain eta bai irailean eztabaidatzeko irakasle eta gu- rasoaren artean postura batzuk hartze- ko».

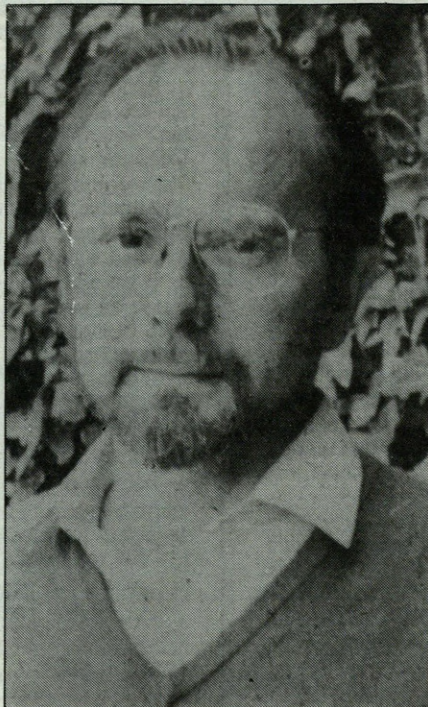
LAB: «PSOE eta PNVren arteko paktoa ikusten da hemen»

Aurreproiektu honetaz hitzegin aurretik, LABen ustez, lehendabizi esan beharra dago zertan oinarrituta dagoen aurreproiektu nahiz iazko aurreproiektua. «Horren arauera esan daitekena da oinarria LODE dela eta guk LODEri buruz egiten dugun kritikarik nagusia da guztiz lege zentralista dela. Horretan oinarriturik momentu honetan kon-

tzertu hauek ikuspuntu horretatik egitea gure aldetik kritika bera sortzen du, hots, kontzertua bera zentralista dela, Komunitate Autonomoko gobernuak ez daukala ahalmenik gainditzeko, ez baldin bada ekonomi arloan edo. Azkenean markoa LODE da eta haren kopia izango litzateke kontzertutik ateratzen dena, haren interpretazio soil soil salbuespena eginik diru kontuan. Diru kontua gainera hemen beste inon baino gehiago irakaskuntza pribatua potentziazteko. Ikastetxe pribatu guztiei zabalik utziaz kontzertua eta maila obligatorio bakoitza subentziorako. Hor argi ikusten da hezkuntza arloan PSOE eta PNVren arteko paktoa».

Paktoa zela eta LABek egindako irakurketan ikusten zen baldintza bat paktoa onartzeko eta zen irakaskuntza pribatua ere berdin berdin subentzionatua egotea, irakaskuntza publikoaren maila berean. «Baina honek praktikan beste oztopo batzuk sortzen ditu, eta irakaskuntza publikotik arrazoi guztiarekin

Rekalde eta Camposen arteko elkarriketaren ondoren jarrerak samurtzeko asmoa erakutsi dute.

egiten den kritika da, azken batean proportzionalki iristen den subentzioa askoz ere kaskarragoa dela irakaskuntza publikora. Nahiz eta kantidad berdinak eman, edo kriterio berdinak erabili baterako edo besterako, askoz ere lotuago gelditzen da transferituetan edo publikotan. Pribatueta aldiz, posibilitate gehiago uzten dira gero agian kuoten bidez, nahiz eta legeak esan kuota kobratzerik ez dela egongo kuota konplementariotarako bidea irekita uzten da, posibilitatzeko eskola publikoetan posible ez diren irakaskuntzaren kalitatea hobetuko duten psikologoak, idazkariak... kontratatzea. Praktikan gertatzen da azpiegitura hobea sortu dezakeela pribatuak publikoak baino. Horren arabera irakaskuntzaren kalitatea hobea izan dezakeela irakaskuntza pribatuak».

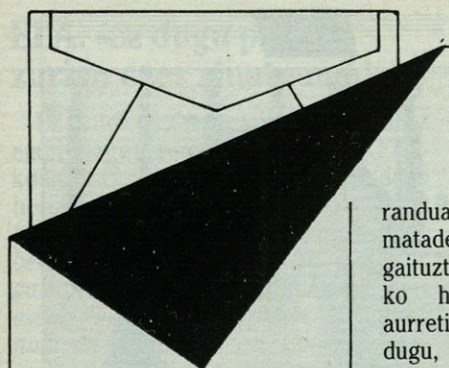
«EIKE sartzeko planteatzen badira mobilizazioak gu ez gara sartuko»

Bestalde, aurtengo kontzertuak eta iazkoak filosofia berdinean oinarriturik daude LABen ustez. «Guretzat susmo batzuk sortzen ditu erreakzio hain ezberdinak sortzeak iazko eta aurtengo kontzertuen aurrean. Guk berdintsu ikusten ditugu eta kezka sortzen dizkigu ez ote gauden arazoaren erabilera politiko baten aurrean. Guk kontseilari

ordezkari den Huertas jaunarekin eduki dugun bileran argi utzi dugu gure ustez guztiz bereizi behar direla kontzertuak eskola pribatuarentzat eta beste alde batetik ikastolarekin eraman behar den prozesoa. Bide horretan eskatu dugu ez sartzeko kontzertu bide berdinean. Ikastolentzat eskatu dugu akordio batzutara iristea ikastolentako ordezkariak eta administrazioa langileekin batera, eskola publiko izatea gauzatzeko ez den bitartean akordio horrek iraun dezan baina kontzertu hauetatik kanpo».

Azkenik, esan nahi dute «planteatzen diren mobilizazioak ikastola hitza kontzertuetan bospasei aldiz agertzeko bakarrik badira gu ez garela sartuko. Iru-ditzen zaigu hori mobilizaziorik gabe ere lortu daitekeela. Bestetik, mobilizazioak planteatzen badira EIKE aldarrikatzeko, garbi esan nahi dugu horretan ere ez garela sartuko eta arrazoiak lehen ere emanak genituen: hirugarren sare bat irekitzea izango litzatekeelako, eskola sasi-publiko defendatzen delako... EIKE paralizatuta baldin badago bi arrazoiengatik da, ez bakarrik Tribunal Constitucionalak bat edo beste esan duelako, baita ere EIKE herri mailan desprestigio hutsean geratu zelako. Eskola publiko defendatzen genuenon eta dugunon artean ez du inolako funtsarik EIKE erreibindikatzeko. Gure ustez kontrajarriak daude EIKE eta eskola publiko batera defenditzea».

TX. ITURRIA

RENFE: Amesgaizto hori

Ez zaitezte itzuli anaiok, ez RENFErekin behintzat, horiek lehenagoko lepotik dute burua eta. Egun osoa eman dit trenez 300 km. egiteak. Betirako gorrotoa juratu diot enpresa defizitari honi. Goizean Gasteiztik Donostiara abiatu gara. Ito-ko ginela egin duen beroa- rekin, joan den neguan ho- tzez hilko nintzela uste nuen. Astelehenetan, ikasle guztiak trenean dihoaze- nan, unidate motx bat bes- terik ez dute jartzen ba! Igande gauean hutsik di- hoaz bost unidateak. Ba esaten nizuen bezala goiz joan gara geltokira eta hiru ordu laurden zai generama- nean orduerdiko atzerape- na zekarrela esan digute al- tabozak. Beste ordu erdi bat, noski, gartzelan bezala. Bestalde argot-en gartzelari ere 'trena' deitzen zaio. Be- randu abiatu gara eta be-

randuago iritsi, zekorrek mataderora gisa eraman gaituzte. Jendea Donostia-ko hondartzara zihoan, aurretik sauna sesioa izan dugu, mundu guztiko tren-ak eta abarrek aurea har- tu digute. Denak dute le- hentasuna, inguruetako tren-ak ezik. Denetan jende an- dana igo da. Azkenerako hirugarren munduko esze- na bat osatzen genuen, ez zen kabitzen inor gehiago. Bapo sartu digute bia muer- taetatik. Ume ginenean ho- nela kantatzen genuen: RENFE: Retrasos Enormes

Necesitamos Fuerza, Enpu- jen. Eta oraindik ere horre- la izan, bizi frankismoan bi- zi gara eta atzeraka goaz: euri piska bat egiten duene- ro, Donostiako geltokira an- denetik sartu nahi baduzu dutxa baten azpitik pasa be- har duzu. Urtebete darama horrela eta inork ez du arreglatzen. Ze kontsumo bulegotara jo behar dugu trenaren bezeroek?. Orain berriz Europako neura hori dela eta kriston kanpaina antolatu digute: 'Gure tren-ak' edo 'Gure geltokiak': Hori da diru xahuketa! Zer- tarako? Ezagutzen ez gare- lakoan ala? Ez diegu sinis- ten! Hobe egingo lukete be- harrezkoago diren gauze- tan gastatuko balute. A ze mangante pareta bi hoiek. Donostira heldu orduko

itzuli beharra, eternoa egin zaigu bidaia, atzerapena bueltan ere; kriston traka- trakoak entzuten genituen gure oin azpitan, ba zirudien ez ginela bizirik iritsi- ko. Ez harritu egunen ba- tean ez bagara itzultzen, pi- ka-pikak berriz ez du inon- go kontsideraziorik izan gu- rekin, sutu naiz!. Trenbi- deak beti gaizki eta beti obratan daude: RENFEta hitzegitea negargarria da benetan. "Quien olvidando las más elementales reglas de convivencia defraude la confianza puesta en él e infrinja las normas estableci- das será castigado con todo el rigor, según la ley tal del año de 1.88...y pico". Zei- nek dio hori eta RENFEk! a ze egurkadak merezi dituz- ten!

JUANITO ETXEBERRIA

Bi komunitateak

Juan Pablo Fusi histo- ria-zaleari eginiko elkar hiz- keta batek eragin dit gogoe- ta hau kaleratzeko. Komu- nikabide batek azalduko elkar hizketa horretan zera dio UPV-EHuko katedrati- koa den Fusik: egun, nazio- nalitatearen kontzeptuak ez omen du Euskal-Herriko jendea bitan bereizten, mende hasieran bezala. Are gehiago, 1975az gero ikara- garri zabaldu da nazionali- tatearen kontzeptua Euska- din, aldi berean, espagnolis- mo vasco-a ia-ia desagertu omen delarik.

Baina, azken hauteskun- detako aztarnak oraintsu desagertzen hasi diren arren, ezin ahazturikoak di- ra PSE-PSOE-ko zenbait bu- rukideen argumentu politi- koak. Nabaria da inmigran- teen botoak jaso dituela neurri haundi batean, eta ohi duen bezal, PSOEk. Ahalegin horretan halaber, zenbait pertsonai ezagunak erabiliz (Damborenea e.a.) nazionalistak— ez naziona- listak dikotomia dikotomia hori sendotzen saiatuz. Be- raz, ez al legoke hor bi ko- munitateen berpizte bat, in- migraturikoen eskubideen aldeko "baluarte" bat?

Hor dago auzia mahaia- ren gainean. Fusik ez omen du horrelakorik ikusten; bestalde onartzen da inmi- grante asko ezker-abertzale- aren mugimenduetan in- tegratu dela. Hori garbi da- go.

Esan bezala hor dago go- goeta mahai gainean: nor- berak bere aportazio edo bere erantzuna azaldu be- za.

JOXEAN GARATE

**SAGARDOTEGIA
JATETXEA**

KAIKO

**Bergara 13. Telf.:425072.
DONOSTIA**

Euskal liburuak Nikaraguako I. Nazioarteko Liburu Azokan

Uztailaren 19an ospatzen da Nikaraguan iraultzatza sandinistaren eguna, eta joan den astelehenean (hilak 20) hasitako Nikaraguako Lehendabiziko Nazioarteko Liburu Azokak iganderartean zabaldu ditu bere standak Managuako «La Piñata» aretoan. Horien artean da Euskadikoa ere, hemendik hogeitazortzi argitaletzek igorri dituzte-eta mila eta piku liburu, zeinetarik mordoxxa bat bereganatuko duen Nikaraguako Liburutegi Nazionalak.

Elkar, Susa, IPES, Mensajero, Auñamendi eta beste makina bat argitaletzetako liburuskak erakusten dira beraz egunotan, euskal liburugintzaz mintzatzeko Laura Mintegi eta kide batzu ere hantxe daudelarik.

UPN-K IPINITAKO TRABAK ZEHARO DEUSEZTATUZ

XXII. Baztandarren Biltzarra alaitsu ospatu

Abuztutik uztailera aldatu zuten euskal nafarrek beren festa eguna, eguraldi ona, umorezko kolorea eta erreibindikazioa nagusitu araziz oztopo ororen gainetik.

Bi aldetako nafarrak elkartu ziren joan den asteburuan Baztan haraneko Elizondo hiriburuan hogeitabigarren edizioz urteroko besta egunari sekula baino ekitaldi umoretsuagoz erantzunda. Larunbatean bizikleta karrera, dantzaldi luzea eta gau-pasarekin hasita, igandean izan zuen jarraipena, goizean goizetik iratzarritako egun zentralari.

Urtero abuztuan ospatu ohi zen Baztandarren Biltzarra hilabetez aurreratu zuten aurtengoan, ez aurrerapenak ez haraneko UPN alderdi politikoko nagusiak lortu ez zutelarik jendearen erantzunkizun paregabea. Karrozen desfileak eman zion suziria goizaldeari herrialde

guztietako partaidetzaz, Euskal Herriko Nezkazarien Elkartek eta Gestorarenak ipini zutelarik umorerik biziena: lehenak asto gainetik bota zuen bere prentsaurrekoa eta bigarrenak produktu frantsesen aurkako boikota antzestu zuen.

Dantza, musika eta farreak ez zuen etenaldirik ezagutu egun osoan zehar, eta debekua jaso nahi izan zuten txoznek kolore alaitsu zabaldu zituzten beren oihalak eguzkipean, mehatxu guztiak ahaztuz. Herriar bazkarian hiru mila lagunek bete zituzten beren zahagiak bertsotan eta kantuz, arratsaldeko manifestaldiaren ondotik berbenaz amaitzeko.

UEUk Iruñeako ikastaro erdia burutu du jada

Hamabostgarren urtea egingo du aurtien Udako Euskal Unibertsitateak Iruñean ari den ikastaroak Baiona eta Donostiako ihardunaldiak batera bere egitaraua betetzeari. Honela, uztailaren 20tik 30era bitarteko hamar egunotako egitarauaren erdia beteta honez gero, Alfabetatze Teknikorako ikastaroaren ondoan, agian Kimika eta Fisika Batzarreak eta Azentoari buruzko Biltzarre Orokorra dira batik bat aipamen bereziena merezi dutenak aurtengoan.

Bestalde, hogeik ikastaro sailak iazkoen ildotik doaz, hauen finkatzearekin heldu den sakontasuna nabarmenduz. Udako Euskal Unibertsitatea ez da ordea ikastaro akamedikora soilik murriztu, Mikel Laboa, Taupada eta Gernikari eskeinitako monografikoak ekitaldi bitxi bihurtu dira-eta Larraona ikastetxeko euskal ikasleentzat.

Aste honetan

«Hertzainak»,
konplexurik gabeko
istorioak
(46. orrialdea)

Baionan, Euskal
Herriko Artixten
erakusketa
(48. orrialdea)

Joseba Jaka:
«Irakaskuntza da
liburugintzaren
motorra»
(50. orrialdea)

Kulturaren Aste
Borrastea
(52. orrialdea)

Mundu zabaletik,
kultura
(53. orrialdea)

BINGEN MENDIZABAL ETA RUPER ORDORIKA, PARTAIDE ETA EKOIZLE BERRIEKIN, HIRUGARREN DISKA GRABATZEN ARI DIRA «ELKAR» ERAKO

«Hertzainak», konplexu gabeko istorioak kontatu nahian

«Hertzainak» taldeak «Elkar»ekin fitxatu eta hirugarren diskaren bila doazela enteratu garen bezain pronto, diskaetxeak Lasarten dituen estudioetara abiatu gara, eguerdi sargortitsu batek utzi zigun parada baliatuz.

Taldeko liderra den Josu Zabala, eta Ruper Ordorika ekoizle berriarekin hitzegin dugu iraganaz, orainaz eta udazkenaldea argitaratuko duten plastikoaz. Aspalditxotik etengabe entsaiatzen ari direla jakin dugu, eta prezipitazioan erortzeko arriskurik ez dutela nahi ere. Azkenean elkar hizketa moztu beharra izan dugu; rockaren erro eta mila gauza enroilante gehiagotik ezingo ditugu kondatu oraingoan baina horren truke hor doa primizia hau.

ARGIA.— Nolakoa izango da datorren diska? Hitzegin ezazue proiektu berri honetaz.

JOSU.— Oraindik goiz samar da diskaz hitz egiteko. Pentsatzen dut prestatzen ari garen diska hau definitiboa izan behar duela gure karrean, ze orain arte oso lan irregularrak egin ditugu. Ustez, orain arte egin ditugun lan guztiak gaindituko ditugu, teknika aldetik, eta diska dextentea ateratzea espero dugu.

A.— Zailtasunik aurkitzen ari zarete proiektu hau gauzatzeko ala dena ongi doa?

J.— Ez da erraza ala zailagoa. Asuntoa da zure diskarekiko lotura noraino eramaten duzun. Diska honetan

maila hobeagotara igo nahi dugu.

A.— Orain Ruperrekin sartuko gara: nolatan sartu zaigu Ruper «Hertzainak» taldearen ekoizle?

RUPER.— Nik dakidala egin dira horrelako lanak hemen, baina kasu bakanetan, zeren produzitzearena hitz haundia da; hemendik kanpo produktorea derrigorrezko pertsonaia bat da diska guztietan, eta geroz eta garrantzi gehiago ematen zaio alde horretatik. Hitz bitan esan da, uste dut nik egin dezake-dana hori dela: beharbada, esperientzia, gusto piska bat aportatu nire ikuspuntutik, baina ez daukat produktorearen lan zehatzik. Duela urte asko jo nuen Josurekin eta ustez Hertzainak, talde bezala, oso ondo ezagutzen dut. Horregatik harrera ona eman nion ideia honi. Bestetik, ba dugu joera hori, soinu berdintsurako zaletasuna... baldintza guztiak betetzen ditugu.

A.— Soinua hobetzea da helburuetariko bat. Elementu folklorikoak edo il-

Josu Zabala lurrean, esku-soinuarekin, eta Gari kantaria, normalean Josuk jotzen duenari ekinez.

do horretatik doazenak sartuko dituzue aurreko diskan bezala?

J.— Bigarren diskan ez genituen sartu elementu folklorikoak; kantu zahar bat atera

genuen, bai, single batetan; horretatik aparte rockanrol hutsa egiten genuen. Hone-tan ere egongo da elementu folklorikoren bat baina ez aurreko diskaren antzera eta ildo horretatik ez da joango.

R.— Nik uste talde gutxi egongo direla hauen baldintzekin alde horretatik rokanrolean. Halako kasualitate batez edo, elkartu zaretelako

“ Iazko roilo txarrak ahaztuta direla uste dut ia eta taldea inoiz baino hobeto ari gara funtzionatzen, bai banan-bana bai batera ”

rock-ean adituak eta nonbait tradizioa ere ezagutzen du-zuenak. Bide hori izugarri gustatzen zait, eta gainera erakusten da bata ez dagoela bestearen kontra.

J.—Ruperri eskatu genio-nean diska honetan sartzeko, gure kritikorik serio eta one-na izango zelakoaren komen-zimendu osoa geneukan. Honelako pertsona baten lagun-tza ezinbestekoa da. Zeren zu hain sarturik zaude ezen ez zarela konturatzen gauza askotaz, ongiegi dakizulako. Hain zuzen ere akats horie-tan ez gara erortzen Rupe-rrek laguntzen gaituela. Kan-potar baten eritzia, konfian-tza dagoenean eta oso kritiko denean beti ere oso baliaga-ria da.

A.—Gaiak badituzue, kantuak landu eta eginak daude?

J.—Baseak eginak daude, azken jantzia falta zaie...

R.—... Ikuituak, agian den-bora batean luzatuko zaigu, estudioko lanak direla eta, baina alde honetatik aurrera-turik dago ia dena.

A.—Aldaketarik bada, sasoian zaudete?

J.—Sasoi onean gaude, agian inoiz baino hobeagoan, ze bigarren diska grabatu ge-nuean sikologikoki oso gaizki genbiltzan, problema asko izan genituen, Tito-ren istripua eta abar. Taldearen morala ez zegoen bere pun-tuan orain bezala. Iazko roilo txarrak ahaztuta direla uste dut ia eta taldea inoiz baino hobeto ari gara funtziona-tzen, bai banan-bana bai ba-tera. Taldean beste elemen-du bat 'kolatu' zaigu: gurekin askotan kolaboratu duen Bin-gen Mendizabal (bibolina eta tekletan). Guk nahi genituen baldintzak betetzen dira, oso lasaigarria da eta esan deza-kegu nahi genuena ari garela egiten.

A.—Orain arteko letre-tako istorioak bezain esan-guratsuak izango al dira honoko honenak?

J.—Ahalegintzen gara gai berriak ikuitzen. Bigarren diskan erreazio txar bat izan genuen, oso umore txar-reko istorioak kondatzen ge-nituen, autentikoak. Umore txarrez genbiltzen, horrela-

«Hertzainak» taldeak hirugarren diska honekin marka jarri nahi du bere ibilbidearen barruan.

koak ginen. Lehen diskaren tema batzuk jendeak nola hartu zituen ez zitzaigun ba-tere gustatu eta horren kon-trako erreakzioa izan zen. Mementu honetan iruditzen zaigu jendearen eritzietatik pasatu egin behar dugula, eta ez dugula gaizki hartu behar jendeak dioena.

A.—Orduan, zuen gusto-ra eginez gero lasai zinate-kete?

J.—Noski. Ez dugu errepi-katu behar tematika aldetik, ahal den neurrian. Arriskatu egin behar da, ze Euskal He-rrian oso «revival» gutxi egi-ten da edo rockanrol era gu-txi ematen da, baina letra erak are gutxiagoak dira. Kanpo itxiagoa dela dirudi. Konplexu gabeko istorioak kondatzen ditugu, kaleko is-torioak. Hik zer uste duk, Ru-per?

R.—Zenbait lan egina edu-kiz gero ofizioa hartzen dela, norberak begiratu egiten dio-la aurretik eginari, eta gaindi-tuz joaten zarela. Gaien alde-

tik «Hertzainak» taldea ez da erre eta hor topatuko dituzue kantu politikoak eta beste. Kantaren bat oso politikoa izango da.

J.—Beste batzu berriz in-traszendenteak neurri ba-tean. Istorioen «collage» bat izan daiteke, kanta desberdi-nak.

A.—Esan da gai serioak bota zenituztela eta jen-deak txantxetan hartu zi-tuela, eta alderantzizkoa ere gertatu dela, ze kon-klusio atera daitezke?

J.—Jendea, gu ikustera joatean, ondo pasatzera doa eta kitto. Batzuk, agian, poli-tika egitearekin nahasten du-te. Gehiengo izerdia ateratzera doa, edatera, «gora Euskadi eta apurtu bokadi-lo», besterik ez. Ulertu behar da espektakuluan gaudela eta jendea dibertitzera doa-la, askotan jakin gabe zere-kin dibertitzen den. Norbe-rak bera lasaitzeko eran in-terpretatzen du egiten dugu-na, kontzientzia moldatzen

du. «Euskadi Tropikal»aren istorio hura «tripi» txar bat izango zen ia-ia.

A.—Nola ikusten ditu kanpoxeagotik istorio hauek Ruperrek?

R.—Hitz bietan esateko oso konplexua da. Identifika-zioak sortzen dira jendeen-gan, eritzi horiek behar iza-ten dute denbora mogitzeko jendearen baitan. Denbora-ren poderioz nik uste gauza horiek argituko direla, zer zen txiste eta zer serioa. Be-rrri-zaletasun eta modak izan du hor bere eraginik. Gerta-tzen da kantuen ideia mezu laburra eta erraza dela, roc-kanrolaren ezaugarri bat de-la. Hauek ere erabili zuten lehen diskan. Nik ez diot ezer txarrik ikusten. Garran-tzitsuena estiloa da, horrekin dena esanda dago, esateko erak ez dira agortzen, den-borak esango du «Hertzai-nak» taldeak estilo berrikun-tza bat ekarri zuen ala ez. Txisteak eta horiek beste asunto haundiagoren erakus-garri argiena dira. Talde ho-nekin, eta beste batzurekin ere, garbi dago herrietako kantuen zirkuitoak piztu zi-rela, dinamika haundi bat sortu zela. Orain ailegatu da ordua talde hauen artean dauden desberdintasunak ikusteko, eta bakoitza non-dik joan behar duen jakite-ko.

A.—Zer suposatuko du zuentzat datorren diska horrek?

J.—Roilo komertzialetatik at, lan dexeate bat egin du-gula jakitea lasaigarria izan-go zaigu. Gure ikuspuntutik, taldeko erizpideak eta batez ere talde lanaren erakusga-rria izan behar du, ondo gra-baturik eta hobeto entzungo dena.

A.—Honetatik eta hone-tarako bizi zarete, zer aur-pegira jaurti eta zer apa-ratu nahi diozue gizarte-a-ri?

J.—Aportatu? Ezer ez. Hemen inork ez du lan egi-ten ez merke ez eta doan. Lapurtu, lapurtu! ahal dugun guztia.

J.M. ARANO

“ Ez dugu errepikatu behar tematika aldetik, ahal den neu-rrian. Arriskatu egin behar da, ze Euskal Herrian oso «revival» gutxi egiten da edo rockanrol era gutxi ematen da, baina le- tra erak are gutxiagoak dira ”

35 ARTISTEN LANAK ERAKUTSI DIRA KATEDRALEKO KLAUSTROAN, MARGOLARIAK, ZIZELKARIAK, IDAZLEAK, MUSIKARIAK... TARTEKO

Baionan burutu da Euskal Herriko Artixten erkusketa-festa nagusia

Gero eta hedadura zabalagoa hartzen ari den batasuna dugu Euskal Herriko Artixtak. Iparraldera mugatzen den batasun honetan, tradizionalki artetzat joak izan diren arte-emaitzez gain, badira idazleak, musikoak, pelotariak...

Iragan asteburuan, hilaren 16tik 19ra, beren erakusketa-festa nagusia burutua dute Baionan. Badira hiru urte erakusketa-festa hau antolatzen dutela Euskal Herriko Artixtak batasunekoek. Hasierakoak Kanbon eta Pauen egin zituzten, urte beraren buruan eta duela bi. Oraingoa, iazkoa bezala, Baionan egin dute. Elkarteko lehendakaria den Teexa Seguín-ek azaldu digu zergatia: «Iazkoa oso ongi joan zen, arrakasta handiz, eta horrexegatik hautatu dugu orain ere, guztien baimenarekin aurten ere Baionan egitea».

Ostegunean hasi zen, beraz, Euskal Erakustokian emandako mahi-inguru batekin, arratsaldeko 8,30tan hasi zena, Erramun Baxok, Marga Iturriza, Kattalin Salaberry eta Rekalde anderearen partaidetaz. Gaia, hauke: «Nola sortzerai artearen gustoa haurrei».

Ostiralean erakusketaren inaugurazioa izan zen arra-

tsaldeko 6etan, margolari, zizelkari eta gainerakoen lanen estraineko agertzea, bertsolari eta musikarien laguntzaz. Ondoren, kontzertu handi bat Katedralean «Nekez ari» koralaren bizkar. Azkenik, erakusketa larunbat eta igandez luzatu zen.

60 partaide bildu bi urtetan

Urtetik urtera, gero eta gehiago ari da zabaltzen Euskal Herriko Artixtak batasuna.

Gaur egun 60 partaide ditu, 1985 urtearen hastapenean sortu zelarik. Margolariak ugaritu dira batik bat azken urtean, zenbait sail berri sortzearekin batetara. Esan beharra dago, adibidez, pelotariak, literaturgileak, musikariak edo bertsolariak, lekua badutela elkarte honetan. Seguín andere presidentearen hitzak ditugu berriro aldiz: «erderaz esaten den "createur" bezala konprenitzen dena arras zabala da,

Baionako Katedraleko klaustroa inguru egokia suertatu zen erakusketa nagusirako.

arteak antzerkia da, literatura, poesia, denetarik bada horretan, eta ez bakarrik margoa eta zizelkaritza». Erran beharra dago, esate batera, pelotariak ere badutela lekua batasun honetan.

Telebista frantsesean agertzeko grina

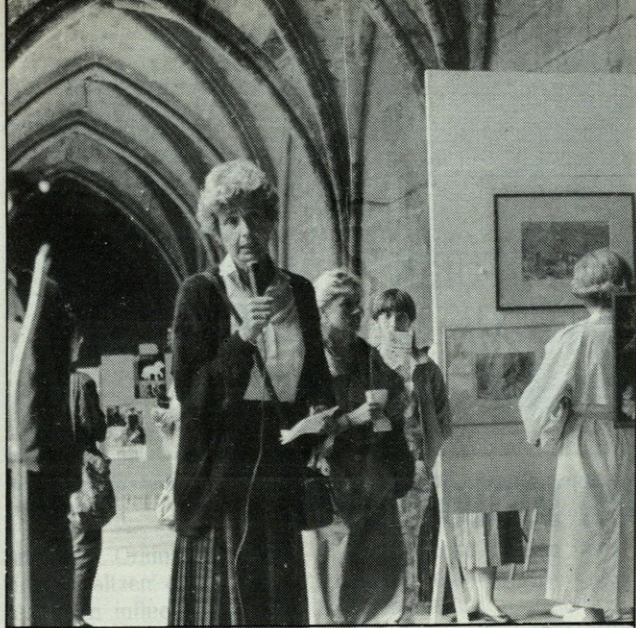
Elkarte honek agertzen duen lehen grina komunikabideetan agertzea da, eta horretara zuzentzen dituzte beren ahalegin nagusiak. «Hori bistan da lehen helburua dugula, baina izugarri nekea da, difizila da, ezin da zenbait komunikabideetan leku bat hartu. Beharbada ETB etorriko da, baina bestea ikusiko dugu. Telebista oso inportantea da zeren badakigu jendeak aintzat denbora

pasatzen dutela telebistaren aurrean, etxe guztietan sartua da». Bestetik beti ere artista bezala, baina artista euskaldun bezala agertzea ere gogoan dute.

Beste helburu bat biziki garrantzia handikoa elkar eza gutzea da eta elkarrekin lanean aritzea. Batzu aspalditik ari dira eta beste batzu hasi berriak, eta beraz, elkar eza gutarazi ahal izatea abantaila handizat jotzen dute Artixten elkarteko lagunek.

Mila pertsonaz goiti lehen arratsaldean

Manex Pagola ere solaskide izan genuen, elkarteko bazkidea dena kantari gisa. Iazkoarekin konparatuz aurten egun bat gehiago egin

Teexa Seguin, Euskal Herriko Artixten lehendakaria.

detula gogorarazi zuen «eta eguraldia euritsua delakoan jende aunitz pasatu da, lehenengo arratsaldean mila jen-

dez goiti. Bistan da, ez dira gure ikusteko etorri, heldu dira klaustro eder honen ikusteko eta katedralaren ikuste-

ko, baina bide ona bat da harelere. Ikusiko da gero biltzarrean zenbat jende mintzatu nahi izan duten aristekin. Hori da nire ustez zinezko marka jende interesatzen denentz. Baina konfidantza dut ez dela debalde izanen arras».

Erakusketan muebleak erakusten zituen Manex Lanathua garaztarrari Euskal Herriko Artixtak batasunari buruzko iritzia galdegin genion, batasun horren eginbeharraz: «jende gehiago behar litzateke, eta disziplina gehiago. Gero, nik ikus nezake gehiago bestaldeko artista batzurekin behar litzatekeela zabaldu». Bestetik, batasuna gauza bat da baina jendeak ere behar lukeela ardura agertu erizten digu Manexek. «Adibidez, gaur da hirugarren eguna hemen erakusketarekin gaudela. Bi egun joan

dira. Lehenbiziko egunean zabaltzea izan da, eta zabaltzea egiterarekin izan dira hurrehun euskaldun hemen, Eta gainerateko denbora guzian denak dira kanpokoak, eta zer erran nahi du? Euskal Herriko Artixten batasuna bada, gu hemen gaude eta erakusten ditugu gauzak, baina euskaldunik ez da etortzen. Zer da euskaldunentzat artea? Ez dakit, ez dut konprenitzen hori. Edo, bestela badira aurreiritziak arteari buruz».

Igandean amaitu zen beraz, aurtengoz, Baionako erakustaldi nagusi hori, Euskal Herriko Artixtek antolatua, eta une honetan ere amaitzen da gure erreportaiatxo. Besterik izanen da, hain segur.

L. ETXEZAHARRETA
J. LANDA

Manex Lanathua: «Muebleak egiten ditudalarik, poesia egiten dut»

ARGIA.— Manex Lanathua, zer ekarri diguzu erakusketa honetara?

MANEX LANATHUA.— Ni mueblegintzan ari naiz, eta orain dela lau urtez sartu nintzen Euskal Herriko Artixtak elkartean eta harez gero mueble batzu ekartzen ditut.

A.— Noiztik ari zara mueblegintzan?

M.L.— Ni orain badu bost urte ari naizela. Artzai ibili nintzen lanean eta laneko istripu bat ukan nuen. Formazio azeleratu bat egiteko posibilitatea eman zidaten. Bordenen egin nituen bederatz hilabete, gustatzen zitzaidana ikasten: zurarekin lan egitea.

A.— Fabrikaren batetan ari al zara lanean?

M.L.— Ez, ez, nire gain ari naiz.

A.— Eta bizitzeko lain ematen al du mueblegintzak?

M.L.— Nire moduan ez du emaiten, ez, ez, ez. Bizitzeko doi—doia egiten da, bizitzeko behar dena emaiten du, baina

konparatuz eman dezagun soldata minimo bati, langile batek egiten duenari, ez dut egiten ahal. Nonbait ere haren erdia pasatuxe, horrelako zerbait? Baina nola baserri batetan bizi naizen ez dut gauza askorik erosten, eta orduan horrela bizi naiteke. Bestetik, nire lantzeko manera biziki tradizionala da eta lan aldetik badira beste konpentsazio batzu.

A.— Zu garaztarra zara, eta bizi ere Garazin bizi zara. Herri horretan ba al da mueblegintzarako tradizio-rik?

M.L.— Bai, mueblegile asko—asko dago Garazi aldean. Lehenago ere beti izan dira, baina ez orain moduan. Lehenago baziren —ezagutu ditut nik— egurrekin lan egiten zuten jendeak, baina askotan bizi ziren nekazarien etxeetan denbora batentzat, auzotegian zeuden lan guztiak egiten zituzten, janaren kontra, ez zuten soldatarik.

A.— Zergatik mueble zaharrak egin, eta ez berriak, modernoagoak?

M.L.— Ez naiz sartzen kategoriatan. Badira denborak, eta beharbada denbora batez formazio batetik jalgitzearekin kriterio batzu ematen dizkizute, estilo batzu, edota eskulturak inportantzia baduela esaten dizute, eta hori denekin jalgitzen zara zure formaziotik. Eginen dituzuen lehen muebleak, bistan dena, zuren formazioan ukan dituzun kriterioen arabera izanen dira, baina gero bakoitzak harrapatu behar du bere tankera. Mueble hauek ez dezaket erran baitzupada zaharrak direla, edo zahar tankera dutela. Nonbait oinarritzen dira, uste dut herriko tradizio batetan, hori dudarik ez da. Baina tradizio hori aberasten da besteetan egiten diren gauzekin. Horretara saiatzen naiz.

A.— Zu bestela idazle ere bazara, etaa grabadugilea. Ezagutu ditugu argi-

taraturik zure beste lan horiek. Nola ikusten dituzu beste alderdi horiek?

M.L.— Niretzat ez da berezketarik. Gure zibilizazioaren prolema da hori. Zatikatu gaituzte, eta gure izaitea ere zatikatua da. Orduan badira intelektualak alde batetik, langileak bestetik, eta hori aspaldiko historia da. Ni saiatzen naiz gizonaren zati horien elkartzea. Uste dut mueblegintza egiten baldin badut, poesia dela. Eta berdin poesia egiten dudalarik, pentsatzen dut zenbait aldiz nire idazteko tankera pintura bat dela, edo eskultura dela. Ez dut baxterik ikusten idazteko era beste disziplinatarik haustura bat bezala, eta askotan nire poesia bat erakusten dudalarik, eskultura bat balitz bezala erakusten dut.

URTE LUZETAKO ESPERIENTZIAN OINARRITURIK,
EUSKAL LIBURUAREN ZIRKUITOAK GERTUTIK EZAGUTZEN DITU

Joseba Jaka: «Irakaskuntzaren motorraren eraginez dabil liburugintza»

Zemagarra dugu Joseba Jaka, eta batez ere euskal liburuaren zabalkunde eta argitaratze kontuetan murgildua izanagatik da ezaguna. «Zabaltzen» en egiten du lan normalean, eta «Elkar» argitaletxeko partaidea ere bada.

ARGIA.— Hasieran bantzen hasi zinetenetik gaur arte zer aldatu duk, eta zer mantzentzen duk? Hasierako asmo hartatik gaur egun dagoen montaiara erraldoi honetara hainbeste aldatu al duk?

JOSEBA JAKA.— Aldatu dena duk, beharbada, bolomena, izugarri hazi egin de-

tuan, eta gero eta era profesionalago batetan funtzionatzen hasi gaituk, enpresa giroago batetara pasatu beharra...

A.— Hasieran aipatu duk liburugintzari buruz zenuten asmoa. Nola definituko huke asmo hori?

J.J.— Euskal kultura nolabait orokorki desarrolatzeko gure ahalegina egitea zen asmoa, eta gaur egun ere bai. Gure apurtxoa, ikutzen ditugun aldeetatik. Hasieran gure asmoa euskal liburuak presentzian irabazte horretan zentratzen huen, oso liburu gutxi zeuden euskaraz, ez hituen normal komertzializatzen (azokak, harpidetzak, e.a.). Nolabait, normalizatze bide batetan terrenoa irabaztea. Hasieran liburuak zabaltzea izan huen, eta gero argitaratzea etorri huen. Eta musikan ere gero berdin gertatu duk. Gure asmoa izan duk arlo guzti horietan topera desarrolatzea. Asmo berarekin segitzen diagu orain ere.

A.— Liburugintzan urte tik urtera gorakadak egon dituk, eta hamar urteko epean ikaragarria izan duk hazkuntza hori. Zein faktorek jokatu ditek horretan?

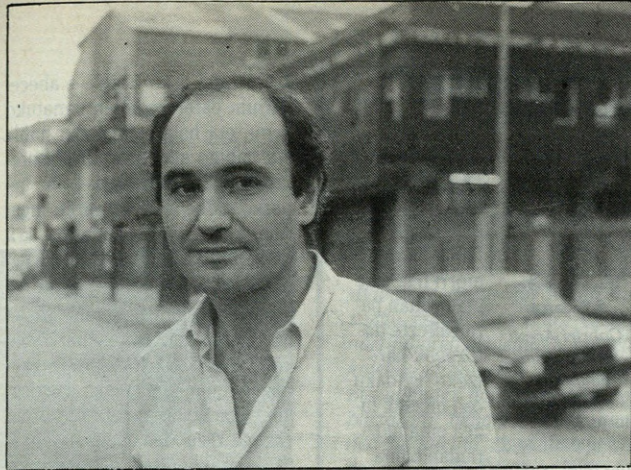
J.J.— Batez ere irakaskuntza eta ikastolaren hazkuntza, nolabait euskara irakaskuntzan indartzeak ekarri dik hori. Nahitaez horrekin lotua zegok. Horrek ekarri dik liburu sail batzuren handitzen joatea, eta argitaldaria gehien bat horretan bol-

«Zabaltzen»ek Igaran duen almagentzarrean aritzen normalean lanean Joseba.

“ Gure asmoa urte hauetan ez duk aldatu, liburugintzari buruz orokorki genuen pentsakera hura berdina duk gaur egun ”

la. Eboluzioan horixe aldatu duk: haunditze izugarria eman dela. Bestela, asmotan ez duk hainbeste aldatu, hau duk, berdintsu pentsatzen segitzen diagu, liburugintzari buruz orokorki genuen pentsakera hura berdina duk gaur egun. Nahi baduk, lana egiteko modua aldatu duk, lehen infrastruktura aldetik edozein modutan aritzen gin-

Josebak dioskunez, ez dute pretentsiorik monopolio bakarria izateko.

katu dituk. Orain batez ere liburuak saltzen dituk irakaskuntzaren influentzian. Horixe eman duk izugarrizko aldaketa. Eta ez euskarazko liburuan bakarrik, erdarazkoan ere izugarri aldatu duk alde horretatik. Gero eta gehiago zebilek irakaskuntzaren motorraren eraginez. Testu-liburua ez bada, gomendatua edo agindutakoa duk. Berriz, norberak irakurtzeko erosten den hori izugarri jeitsi duk.

Gero, azken urteotan, aitortu beharra zegok egon diren laguntzatxo horiek, Gobernutik eta, asko izan ez bada ere, laguntza bakoitzak asko suposatu ez badu ere, zalantzak daudenean, liburu bat argitaratu ala ez, jendea errazago animatzen dela nabaritzen duk.

A.— Askotan inpresioa zegok garai batetan etekina uzten ez zuten liburuak errazago argitaratzen direla. Hik ere horrela ikusten al duk?

J.J.— Nik ez diat honetan beharbada hainbestearinoko diferentziarik nabaritzen. Jakina, orain argitaldariai enpresago dituk, eta beste molde batzutan ibiltzen dituk. Lehen gehiago taldeak hituen, militantzia giroan bakarrik ibiltzen ziren etxeak. Gaur egun gastu gehiagotan zebiltzek argitaldariai, eta beharbada heuren kalkuluak gehiago egin behar dizkitek, estali behar dituzten gastu fiho gehiago dizkitek, jende gehiago, eta horrek nolabait gehiago neurtu arazten ziek. Baina uste diat orduan ere liburu bakoitzean sartzen zen dirua errekupeatzea ere be-

giratzen zela. Orduan harpidetzat mantentzen hituen gehien bat.

Argitaratu ere, nik uste diat gaur egun etekina ematen ez duten liburu dezente argitaratzen dela. «Elkar» en kasuan, adibidez, guk portzentaia handi bat etekinik ematen ez duten liburutan izaten diagu. Kostoak estaltzen ez dituztenak, asko, epe motz edo erdi-epe batetara behintzat. Beste argitaldariai ere batzuek horixe egiten dutela uste diat, batzuk baita imajina zaintzeko ere.

A.— Lehen esan duk argitaletxeak orain lehen baino enpresago direla. Hori horetzat positiboa al duk?

J.J.— Niretzat bai. Hori nahitaezkoa diagu nahi baldin badugu euskal kultura normalizatzen joatea. Ez diat esan nahi horrekin besteak eliminatu behar direnik, edota lekuri ez dutenik. Bestela, arriskua izango genikek nahiko gauza marjinaletan gelditzeko. Kultura desarrolatuko bada, beste hizkuntza guztietan lortu den maila bera lortu beharko dik gureak ere, eta argitaldariai enpresa bihurtzen diren neurriak horrek adierazten dik besteen parean normalizatzen goazela, indarra hartzen ari dela.

“ Orain dela 10 urte euskal liburuak puntu-puntutan aurkituko hituen. Gaur egun, gehiago edo gutxiago, toki guztietan ikusten dituk, presentzia minimo bat lortu duk ”

Nik oso zaila ikusten diat orain dela 10-12 urte egiten ziren liburu-tipoekin desarrollo handi bat lortzea.

Hori errez nabaritzen duk. Orain dela hamar urte euskal liburuak puntu-puntutan aurkituko huen. Gaur egun, gehiago edo gutxiago, toki guztietan ikusten dituk, presentzia minimo bat lortu duk, eta horrek esan nahi dik erdal liburuari terrenoa irabazi zaiola. Uste diat bideak horrela joan beharko duela.

A.— Banaketa sareak topea jo duela uste al duk, aski maila ona lortu duela?

J.J.— Nahiko hedadura ona lortu dik, esate batera Gipuzkoan. Probintzien artean bazegok aldea, Gipuzkoan adibidez eta Bizkaian ere dezentea —Nafarroan orain ari duk lortzen—. Horrek lotua ziek euskararen prozesuarekin, eta hori argi ikusten duk. Edozein modutan, hedadura nahiko ona bat dagoela esan liteke. Halere, euskal kultura eta euskara hedatzen joango bada, espazioa irabazten joan behar duela argi ikusten diat, baina beharbada toki beretan. Esan nahi diat adibidez liburudenda batetan orain halako espazioa baldin badago euskal liburuari eskainia, espazio hori handitzera jo beharko du.

A.— Euskal gaiak liburuak euskaraz nahiz erderaz izan daitezke, baina erderazko hainbeste ez duk ikusten gaur. Zergatik?

J.J.— Hor aldaketa izugarria eman duk adibidez. Orain dela 10 urte ateratzen zen euskal gaiko liburua gehien bat erdaraz ateratzen huen. Gosea zegoen politika aldetik eta, baina giroa aldatu denean horri buelta eman

zaiok. Aldatu dena liburu-tipoa duk, euskarazkoa hazi bait da irakaskuntzari lotua joan den neurrian. Gai aldetik, historikoak edo kulturak, biak jeitsi dituk, bai erdarazkoak eta bai euskarazkoak. Euskaraz hazi duk baina beste liburu-tipo batetan.

A.— Elkar hizketa hau bukatzeko, berriz ere infraestruktura gaitetara bueltatuko gaituk. Askotan esaten da zuek monopolioa daukazuela, batez ere zabalkunde mailan. Hik uste duk monopolioa ona dela?

J.J.— Ez, monopolioak beti txarrak direla esan ohi duk, ezta? Monopolio hitzak berak halako zentzu peioratiboa dauka, eta horregatik ere askotan gutaz hori entzuten dugunean amorrazioa ematen ziguk. Gertatzen duk gu urte gutxitan asko hasi garela. eta une honetan guk banatzen dugula euskal liburuaren zati handi bat, baina hori izan duk lanean gogor saiatu garelako, ateratako etekina berriz projektuan sartuz. Zeuden beste zabaltzaile batzu, beharbada euskal liburuak eskatzen zituen baldintzetara egunean jartzen joan ez direlako, azpiegiturarik ez dutelako desarrolatu, desagertu egin dituk edo distantzia handi batetara gelditu dituk. Nahiz eta hemen monopolioaz hitzegiterik ez dagoen, ze adibidez «Erein» ere bere sarearekin ibili duk, baina ez dik mantendu, desegin egin dik eta beste banatzaile bati eman zio, erderazko liburuarekin ari den bati. Hor ere bazegok aldaketatxo bat, gu euskal liburu guztiak eramaten ibiltzetik pasatu gaituk guztiak ez banatzera. Beste banatzaileak, eta baita erderazkoarekin aritu direnak ere, euskarazkoarekin hasi direlako. Orain arte erderazkoarekin aritu direnak orain euskarazkoak hartu nahian dabilta. Hor ere zatitze bat etorriko duk nolabait. Eta nik ez diat gaizki ikusten, guk ez diagu pretentsiorik monopolio bakarria izateko.

JOSU LANDA

Paperetan idatziak

UEU

UEUk badaki, jakin, eta UEU saihestuta ikusi nahi luketeneke ere badakite, kultur minorien superbizipena ez dela kultur esparruan soilik jokatzeko. Herri minorizatuentzat defendatzen ala ez den proiektuaren arabera salbatuko dira ala desagertuko kultur minoriak. Herri minorizatuaren Unibertsitateak, ezinbestek, bide berdina izango du.

Martin Orbe, «Hemen», 87-VII-17.

REKALDE ETA IKASTOLAK

Zer egin dezakeen Rekaldek ikastolen arazoan? Akordioa testuari begira, ona da ikastolari buruz planteatzen dena. Integratzeko proposamena oinarritzat hartuaz, eta integratze hori bi bidetik esplikatu: hau da, ez da bakarrik ikastola eskola publikoan integratzea, baizik sare publiko hori ere modifikatzea. (...) Orain planteatzen da: zer egin dezake Rekaldek? (...) Textu hori aurrera eramateko problemak ez daude parlamentuan, problemak batez ere ikastoletan daude.

Xabier Gurrutxaga, «Ahurka», 1. zbka., 87ko ekaina.

UEU

Aurten 7 milioi besterik ez ditugu jaso zubentzian, eta hau ez da ezer; konparazioa eginez, ikusten dugu «II Congreso Mundial Vasco» delakoak 1.000 edo 1.200 milioi jaso dituela eta noski, guri ez zaigu gaizki iduritzen, ez eta kongresu hau kritikatzeko, baina diferentzia honek ez du zentzurik eta batez ere demostratzen du ez dagoela borondate politikorik euskara bultzatzeko. Garbi dago politika dagoe-la atzetik, zoritxarrez ez gara bakarrik, horra hor esaterako AEKren egoera.

Txillardegi, «Egin», 87-VII-20.

EUSKARA, EZ BORROKA-GAI

Euskarak iraungo badu eta aurreratuko badu ezin daiteke borroka-gai izan beti. Alderdi guztien artean adostasun batera iritsi behar dugu. EAJk bere gogoeta egin du eta bere iritzia agertu ditu. (...) Gure herri honetan euskararik ez dakitenen bizkar bota dira eratzukizun guztiak. Eta euskaldunok dugu zereginik haundiena. Manifestaldi batean 40.000 lagun biltzearekin bakarrik zer egiten dugu, gero «Eguna» edo «Hemen» edo ARGIA edo euskarazko aldizkari eta liburuak irakurtzeko lau katu baldin bagara. Kaleko oihuek, askotan, zenbaiten bizitzako erdal jokabidea zuzitze-ko bakarrik balio izaten dute.

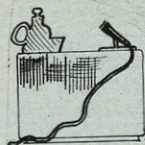
Joxe Joan Txabarri, «Eguna», 87-VII-16.
87ko ekaina

OSPEA

Fama «punto txungo»a da. Jendeak beste jende bat behar du berarekin identifikatzeko. Zure herriko jendeak ezagutzen zaitu eta orduan ongi baina beste herrietan kriston pelmada da. Guk gure jenerazioak bezala «no más héroes»; 77.eko punkyek bezala.

Kortatu, «Aizu», 59-60. zbka., 87ko
uztaila-abuztua.

Bernardo Atxaga

Gabriel Aresti euskaltegia emandako hitzalditik hartutako zatiak (ekainaren 9an)

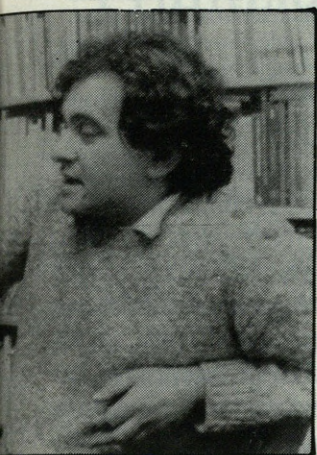
Artsal-deon, ikusten duzue karpeta izugarri handi batekin etorri naizela, eta orduan para zaitezte datozenak hartzeko. Ez dakit oso hitzaldi luzea emango dudana baina badut asmoa gaur egun —batez ere azken aldi honetan— gertatu diren zenbait artikulua eta eritziri erantzun bat emateko. (...)

Hasieran izenburu bezala «literaturaren inguruan» hitz egingo dudala esaten du eta hori arrazoi da. Gaur egun ez naiz arituko zehazki literaturaz baizik eta honen inguruar buruz. Pentsatzen jarrita, eta askotan esan ohi da baina nik uste dut are eta aldi gehiagotan berresan behar dela— literatura oso gauza sinplea da eta liburu baten inguruan esan daitezkeen gauzak oso bakanak dira. Esan daiteke liburuak idazle bat izan duela, hori da, norbait paper baten aurrean idazten, eta gero bigarren aldi batez liburu horrek irakurle bat duela eta dantzaldi hau, dantza-saio hau bikote honenkin bukatu egin eman genezake. Hau da, literaturak aurrera egiteko, literatura izateko, ez du beste ezere eta beste inoren beharrik. Nahikoa da idazlearekin eta nahikoa da irakurlearekin. Baina orduan, denbora asko dela, hirugarren bat ere agertzen zaigu dantzan ari den bikote horren ondoan eta esanez berak ere nolabait dantza egin nahi duela, eta hori da kritika-egile. Orduan, jakina, nik uste dut hasieratik bertatik sartzen garelako kontraesan aski nabarmen batetan, hori da, literaturak ez baldin badu idazle-irakurle bikote hori besterik behar, zertan dator hirugarren bat hor jokoan sartzea? Kontraesan honi nolabait buru egiteko esan beharko genuke kritika-egileok, edo bitatik bat, edo irakurle da edo idazle da. Hots, idazle bezala sortzen dituen testuak, bai kritikaren ingurukoak irakurtzen atseginak edo onak —idazle bati eskatzen zaion gauza bera— izan daitezela, edo bestela erakutsi behar du inor baino irakurle hobea dela, jakituriaz, irakurri duenaz, eta irakurriko duenaz, beste edozein kaleko irakurle baino jantziago dagoela eta, beraz, beti eman dezakeela argi berri bat beste irakurle arrunt horrek aurkitzen ez duena. Orduan, nire gaurko hitzaldia —beste aspaldi-

ko hitzaldi asko bezala— abecedarium baten moduan banatuko banu, eta hala egingo dut nahiz eta nahiko abecedarium desorekatua izan, gaurkoari deitu beharko nioke «Literaturaren inguruan» egindako abecedarioa, kritikari buruz jarduteko asmo nagusia duena.

Abecedarium honetan «A» letra Astoarena izan beharko luke. Eta ez kasu honetan astakeriaz betetan daudelako curriculum vitae asko, baizik eta orain esango dizuedan ipuin batengatik. «Garai batetan, denbora guztian jabe den Jaunak erabaki omen zuen gizakiei denbora ematea, eta hartan gizonari eman omen zizkion 33 urte, astoari berriz 20 urte, zakurrari 12 eta sugari 7. Eta denbora-banaketa hau egin eta gero, galdetu omen zien ea gogoz zeuden, ea ondo ikusten zuten, eta beren artean kexu azaldu zen bakarra gizona izan zen, esanez 33 urte oso denbora gutxi zela bizitza batetarako eta berak askozaz gehiago bizi nahi zuela. Orduan, denbora guztian jabe den Jaunak esan zuen «berriro egingo dut banaketa eta gizonari eskatu bezala denbora gehiago emango diot», eta orduan gizonak daukagun denbora honela gelditu zen: 33 urte biziko ginela gizon bezala, hurrengo hogeia biziko ginela jipioak, egurkazoak eta makilkazoak hartuz astoak bezala, gero zakur bizitza bat egingo genuela 12 urtez, eta azkeneko 7ak arrastaka, errestan, pasa beharko genituela». Orduan, ipuin honen arabera, esango nuke gaur eguneko euskal literatura sartuta dagoela asta garai horretan. Horrela biatze batetatik bueltan jakin nuen nola Pako Aristik Arantxa Urretabizkaia sekulako egurra eman ziona. Gero jakin nuen Joserra Gartzia sekulako egurkazo eman ziola Laur Mintegiri. Gero, jakinaren gainean nengoen «Larrun» aldizkari-koek Pott taldekoei eta bereziki niri egindako saiakuntza izugarria. Gero hartu «Literatur Gazeta» eta hor ere agertzen dira halako joerak etabar. Orduan, esan genezake azkeneko sartu gara euskal literaturaren astoaren garaian eta esperoan gelditzen gara ea noiz iritsiko diren zakurrarena eta sugarena.

Beti esaten den gauza bat da: kritika behar da. Baina hori ezer esatea ez da, hori da esatea beti balio du zerbaitetarako ahalegintzeak. Jakina, zu ahalegintzen bazara ur-txarro batekin Gobiko desertua zeharkatzen ba ahalegin horrek ez du deus ere balio, ze oso umore txarrak izango ditu. Orduan ezer ez da berez ez ona ez txarra. Ikusi beharko genuke gure gaurko kriti-

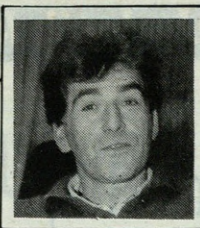
kak hemen aipatu ditudan egur-
kazoak ea zentzu onez edo zen-
tzu txarrez emanak dauden.

(...)

Orain derrigorrezkoa zait zu-
zenean Gazeta-ra pasatzea,
ze behintza "G" bizirik gelditu
zait, eta aztertuko dut «Literatur
Gazeta» honetan ateratzen den
artikulu bat. Jakina, nik uste hau
errebista ona dela, eta behintzat
saiaitzen dela gauzak zuzen egi-
ten. Ez dut uste inoren onerako
edo probetxurako egiten direnik
gauzak, saiaitzen direla behintzat
ahalik eta seriooki jokatzeko. Bai-
na nik aztertuko dudana artikulua
nik uste dut erortzen dela aipatu
ahulezietan. Hau da artikulua:
«Euskal narratibaren antologia:
simulakroaren hezur-mamia».
Hemen Koldo Izpizua erantzut-
zen dio Euskal Narratibaren An-
tologiaren inguruan izan zen
auzi bati. Badirudi Jon Juaristik
orduana antologiaren aurka idat-
zi zuela, eta erantzun horren
beste erantzun bat da aipatu ar-
tikulu hau. Antologia Lasagabas-
ter izeneko kritikari batek egin
zuen. (...) Esaten du Izpizua:
«Sarri esan ohi da euskara litera-
ria umotu gabe dagoela, baina
arlo honetan ere nahasmena za-
baldu dela gure artean ausartu-
ko nintzateke esatera». Ni horre-
kin oso konforme nago, begira,
nahasmena izugarri zabaltzen da
eta proba bezala gainera nik uste
dut bera dela. «Nire iritziz
umotu gabe bakarrik ez, orain-
dik sortu gabe dagoena kaleko
euskara da». Kaleko euskara?
Dagoeneko errealtateaz ari ga-
ra, kalean hitz egiten den euska-
raz. «Hirietakoa bai, baina hirie-
tako kaleetan ezezik, herrieta-
koetan ere, euskara ez da gizar-
te-sare guztietara zabaltzen eta

zabaltzen ari baldin bada, modu
leun batetaz...» etabar. Hau da,
ari da literaturaz baina kalean
gertatzen denaz ari zaigu, doku-
mentalista batek bezela edo so-
ziologo batek bezela. Eta ja hasi
da egiten literatura eta errealtate-
aren arteko bereizketari hori,
edo nahasmenari hori nahi bada.
«Baina ez datza hor —aurrera-
xeago esaten du— gure euskal
narratibaren prolema, baizik eta
kaleko euskararen pobrezia. Eta
adibidez hampa-ko tipo bat
plazaratu behar bagenu gure
nobela batetan, ez genuke jakin-
go tipo hori hitzetan ipintzen,
eta hori ez euskara pobrea dela-
ko, hampa-koak euskaldunak
balira ere erderaz hitz egiten du-
telako baizik». Nik uste dut oso
garbia dela testu hau. Hori da,
Koldo Izpizua hemen esaten ari
dena da literaturak hemen dau-
kan prolema da ez daukala ere-
durik, ez dago hampakorik ka-
lean, ezin da idazlea joan tabe-
na batetara eta euskaraz hitz
egiten duen hampakorik ezagu-
tu. Nola ezin duen hori ezagu-
tu, beraz, ezin du gero kopiatu
ispilu batek bezela eta bere no-
belan jarri. Segituan, hau iraku-
rri orduko, etortzen zaigu gogo-
ra hemen dagoen prolema bat.
Orduan, nola dira posible itzul-
penak? Nola itzul daiteke —da-
goeneko egin dagoen bezela—
nobela beltza kalean horrela
hitz egiten duenik ez badago?
Eta nola ETBn itzuli daiteke eus-
karara eta euskaraz hitz egin de-
zakete indioek, kalean ez dagoe-
larik euskaraz egiten ez duen in-
diorik? Hau egia izango balitz,
ez litzateke egongo ez pelikula-
rik, ez itzulpenik, ez libururik,
ez ezer. Eta neuk ere seguru as-
ki ezingo nuke hitz egin ez du-
dalako kalean honen erreferen-
tzarik topatzen.

(...)Orain puritanoetaz hitz
egingo dut. Puritanoek hitz egi-
teko beste animalia bat aipatu
behar dut eta horixe da "H" dun
hontza. Ematen duenez, Aleman-
ian norbaitek ezertarako balio
ez duten gauzak egiten alperrik
galtzen badu bere denbora esa-
ten omen zaio: «Hik egin duk
hontzak Atenasera eramane».
Hain zuzen, badirudi Atenasen
hontz asko dagoela eta Aleman-
ian aldez gutxi eta orduan, jaki-
na, hontzak Atenasera eramatea
da neke asko hartzea alper-alpe-
rrik. (...) Kritikaren haritik, edo
kritika deitzen den horren harit-
ik, nik uste dut joera badagoela
lan asko egin, baina azkenean
hontzak Atenasera eramateko,
eta kasu bezala «Enseiurcarrean»
izeneko aldizkariaren eranskin
gisa atera den liburu bat ekarri-
ko dut. Hor erakutsi nahi da Du-
rango ibili zen Edgar Spencer
Dogson ez zela Lewis Carroll-en

Torrealdak puntua jarrita

Koldo Izagirreri

— Aspaldi eman zenuen ezagu-
tzera zure eritzia literatur sari-
ketei buruz. Burua lehengo lepo-
tik duzu.

Koldo, zergatik zaude literatur
sariketen aurka?

Egia esan ni sarien aldeko —Stop— Inorekin lehian ari be-
harrak ordea onik ez —Stop— Nik nahiago neure burua-
ren aurka —Stop— Literatura ez erlojupeko karrera
—Stop— Orain ulergarria inor diruagatik lehiaketetan ibiltea
—Stop— Tentaldi handia —Stop— haragi flakoa —Stop—
Baina idaztetik bizi ala idatzi beharra bizitzeko? —Stop— Gi-
zarajoa izena moldiztegi letratan ikusi behar izaten duen
idazlea —Stop—Stop—Stop...

Puntako argitalpenak

Iruñeko «Hauzolan» liburudenda emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Irene. Tempo di adaggio», Pako Aristi. Erein.
- 2.— «Olagarroa», Mario Onaindia. Elkar.
- 3.— «Emily», Patxi Perurena. Elkar.
- 4.— «(H)aur besoetako», Jon Mirande. Pamiela.
- 5.— «Saturno», Arantxa Urretabizkaia. Erein.

Orotanikoak:

- 1.— «Euskal mitologia», Resano, Barandiaran... Pamiela.
- 2.— «Europako Idazle Elkarteen Ihardunaldiak», askoren
arteana. Euskal Idazleen Elkartea.
- 3.— «Euskal testu zaharrak (I)», Jesus M. Satrustegi. Euskal-
tzaindia.
- 4.— «Euskal nortasunaren animaliak», Mikel Azurmendi.
Baroja.
- 5.— «Jakín», 42/43. zenbakia.

anaia. Badakizue Lewis Carroll
izenek Dogson zela eta jende as-
kok —batzuk jakinaren gainean,
besteak jakin gabe— esaten
zuen biak anaiak zirela. Orduan,
esate batera Barcelonan jendea-
rekin literaturaz hizketan poz
piska bat ematen zuen esateak:
«A! Badakizue? Lewis Carrollen
anaia euskalduna huen, Duran-
gon bizi eta euskaraz idatzi
zian!». Gauzari ponperia piska
bat ematen zion. Nik uste dut
«Enseiurcarrean» horretan idatzi

duenak ez duela aintzat hartu
—jakina, libre da aintzat ez har-
tzeko— italianoek hainbeste al-
diz esaten dutena, hau da, «si no
e vero, e ben trovato», eta pen-
tsatu literatura deprimitu bate-
tan horrelako gezur ttikiak oso
ondo etortzen direla, eta gezur
ttiki horiek zapuztea dela piska
bat sei urtetako umeari erregeak
gurasoak direla esatea bezala.
Ez du batere grazziarik.

(datorren astean jarraituko da)

Moskuko XV. Zinemaldia, itxuraldaketa

Bi urtetan behin ospatzen da Moskun zinemaldia, aurten uztaila aldean eratu delarik, hain zuzen ere SESBean azken aldiaren gertatzen ari diren aldaketen erdian. Sobietarrek martxan jarritako prozesuan kulturak ez du garrantziarik txikiena, eta horren barruan zinemak protagonismoa lortzen du.

Robert de Niro, Federico Fellini saria emateko garaian.

Gorbatxevek esana: "Gure gizartearen berreraikuntza prozesuan, zinemak bere persuasio indarrez, borondate oneko gizonak batzearen alde asko egin dezake".

1985eko zinemaldian hiru lehen sari banatu ziren. Horieta bat Elem Klimoventzat izan zen, "Hator ikustera" filmeagatik. Elem Klimov da hain zuzen ere Sobietar Zinemagileen Batasuneko lehendakaria. Maiatzean izandako kongresuan filmeen selekzioa, epaimahaien aukeraketa, eta banatu beharreko sarien erabakia Batasunaren esku egon zedin eskatu zuten zinegileek. Horren arabera, epaimahaietan ospe handiko atzerritarrak ikusi izan dira. Bai haurrentzako filmeen epaimahaietan, bai laburmetraienean, eta batez ere luzemetraienean: Robert de Niro EEBBtako aktoreak izan du lehendakartzaren kargua.

Itxuraz, Elem Klimov lan talde berri

bat sortzeko ahaleginetan ari da Sergei Soloviev zinegilearen laguntzaz eta Alexei Guerman, Alexandre Kaidanovski eta Alexandre Dvinitxniren kideztaz. Lan talde horren zeregina, eskola sortzeaz gain antzezlanak burutu eta filmeak egitea litzateke.

Tarkovski, Fellini...

Andrei Tarkovski berriki hil den zinegile sobietar atzerritaruari eskeini zaio omenaldi bat, eta itxuraz galera-ziak egon diren bere filmeak projektatu dira laister batean SESBean. Omenaldiarekin batera, hitzaldiak, autokritikak, zentsura kritikak eta beste zenbait gauza bitxi ikusi ahal izan dira Moskun. Hasiera batean kontrakoa iragarri bazen ere, azkenerako Sari Nagusia banatu da, eta Federico Fellini zinegile italiarrak jaso du "Intervista" izeneko bere azken filmeagatik.

J.M. HERITZ

Ziprizptinak

Londoneko South Bank Centre

60tako hamarkadan eraiki zen Londoneko South Bank Centre kultur zentroa Tamesi ibaiaren ertzean. Thatcher anderearen gobernuaren esku dago 1986az geroztik, eta azken hamar urtetan jasandako utzikeria salatu du zenbait kritikok. Orain itxuraz martxa berria ezarri nahi zaio Teatro Nazionale, zinemateka britanikoa, arte modernozko galeria bat eta hiru kontzertu sala biltzen dituen South Bank zentruari. Nicholas Snowmanek hartuko dio txanda Peter Hall-i teatro nazionalaren gidaritzan. Horrelako zentro handi baten arriskua beti ere iniziatiba independente apalagoei egin dezaieken konpetentzian legoke.

Hugh Masakela, Hego Afrikako tronpetista jolea

Randy Brecker, Wynton Marsalis, Clark Terry eta Dizzy Gillespie bezalako tronpetista joleen artean dabil jazz jaialdietan. Azken horrek eta Yehudi Menuhinek deskubritu zuten Hugh Masakela New Yorken. Bere azken diskoa "To-Morrow" du izentzat, eta berriki bere herrian, Hego Afrikan musika eskola bat antolatzea lortu du. Afikar eta jamaikarrez osatutako bere orkestrak jotzen dituen pizen artean kanta aurkeztzen ditu, bere herriko egoera aurkeztzen duen moduan. Tortura, gartzela, errepresioa jazz musikaz inguraturik.

John Hammond produktorea 76 urterekin hil

Produktore baten heriotzak ez dirudi berri garrantzitsua izan beharko lukeenik. Baina John Hammonden kasua benetan aipatzekoa da. New Yorken jaio zen 1.910ean. Musika ikasketak burutu zituen, eta segituan, artista beltzak sartu arazi zituen, oso progressista ez ziren lokaletan. Billie Holiday, Count Basie, Lester Young etabarrek emandako jazz kontzertu baten lehen grabazioa berak lortu zuen. Horrezaz gain, Robert Zimmerman, edo Bob Dylan, deskubritu zuen. Bere azken deskubrimendua Dr. Zoom and the Sonic Boys taldeko kantari-kitarrajolea izan zen: Bruce Springsteen izeneko morrosko bat.

Grebarik ez amerikar estudioetan

Azken orduan akordio batetara iritsi dira EEBBtako produktore eta errerealizazioak. Behin behineko akordioa NBC sarean sinatu da, eta CBS eta ABC kateak ere negoziaketan sartu dira. Akordioaren arabera, telebistari saldutako produktoen ehuneko 1,2a jasoko dute errerealizazioak, lehen jasotzen suten ehuneko 2aren ordez.

Frantziako Tour-ak 74 urteko historia betetzear

1903ean hasiera eman ondotik, Frantziako Itzulia bere 74. edizioaren amaierara heltzen da asteburu honetan, gerrate mundialen sasoitan izan dituelarik bi etenaldi bakarrak (1915-16-17-18 eta 1938tik 46era bitartean). Orotara 8.923 txirrindularik parte hartu dute, espontaneoak salbu; eta aurtengoaren balantzea egiteke, aurrekoetan 4.197 gizonak laga dute ezin bukatuz 323.748 kilometro parkurritu beharrean.

Bartali eta Coppi.

EDDY Merckx, Bernard Hinault, Jacques Anquetil, Bobet, Thijs, Coppi... urrezko palmaresean txirrindulari historiko hauen ondoan egoteagatik milioi-ko gupil zulatzen dihardu munduko gazte mordo batek beren herrialdetako errepide-tan barrena. Eta orrialde honi begiradaxoa botatzen diozun unean batek baino gehiagok ere pintxatuko zuen bere bizikletakoa Pariserako bide luzean.

Ba al dakizu Maurice Garin frantsesak irabazi zuela lehendabizikotz 1903.ean? Eta Joope Zoetemelk holandarra dela aldi gehienetan parte hartu duena (16 Tour-etan)? Garaile zaharrenak 36 urte zituela, Firmin Lambot belgiarrak 1922an? Eta gazteenak 20 besterik ez, Henri Cornet frantsesak 1904ean? Hamaika (11) ziklistak baino bukatu ez zuela itzuli osoa 1919an? Urte hartakoa (1919) sekula baino luzeagoa izan zela kilometrotan: 5.560 hamabost etapatan? Hinault-ek egin duela abidura azkarrenaz (37'96 km orduko)? lazkoan partehartzailen errekorra hautsi zela 210 gizonekin?

Urte haietakoak bai Tour latzak...

Lehendabiziko Frantziako Itzulia ez zen sei (6) etapaz besterik osatu 1903. urtean, baina 2.428 kilometroko luzeeran, 404 km etapa bakoitzeko. Eta 1919.ean 5.560 km 15 etapatan: 370 km eguneko. Haiek bai Tour-ak, haiek!, hanka eta ipurdiak ongi minberatzeko modukoak.

Bizikletak ez ziren gaur egungoak bezalakoak, jakina. 25-27 km orduko abiduraz ibili ohi ziren, eta gutxitan, oso gutxitan bukatu zuten karrera guztia partehartzailen herenak. 1928an 162 txirrindulari irten eta 41 ailegatu ziren Parisera 22 etapa egin eta gero!

Bartali eta Coppi-gandik

Anquetil arte

Garairik famatuenetariakoak Bigarren Gerrate Mundialaren ostekoak ditugu Tour-eko itzuliarentzat. Gerraurretik Bartali italiarrak irabazi zuen bere lehendabiziko tourra (1938), eta hamar urte geroago bigarrena (1948). Fausto Coppi (1949 eta 1952), Bobet (1953-54-55), Anquetil (1957-61-62-63-64) eta Gimondi (1965) agertu ziren gero, zalantzarik gabe ziklismoko munduko akontezimendurik preziatu eta garrantzitsuena bihurtzeko.

Merckx eta Hinault

azken 15 urteotan

Ocaña, Thevenet eta Van Impe izan dira —Zoetemelk betiko bigarrenaren baime-nez— Merckx-en boladatik Hinault-erena igarotzeko zubiak. Bost alditan irabazi du bakoitzak Tour de France-a, Anquetil-en marka zeharo baretuz. Merckx-ek 1969-70-71-72-74 urteetan ia segidan eta Hinault-ek 1978-79-81-82 eta 85ean. Biok beraz artean frexko samar dauzkagun munstroak.

GORKA ARRESE

Marino, jozak tronpeta!

ZIKLISMOAREN historia osoan hamaikagarren txirrindularia omen da Marino Lejarreta denboraldi berean mundaiko hiru proba nagusitan parte hartzen duena, Vuelta Española-n, Giro Italia-n eta Tour de France-n alegia. Germiniani, Caput, Bernardo Ruiz, Padovan, Nancini, Bahamontes, Baffi, Fuente, Uribe Zubia eta Poissonier izan dira aurretik horretara ausartu direnak. Aurtengoan Marino berriztarra ari da eman eta emanean, eta erredakzioa ixterakoan bederatzigarren lekuan zihuan behinik behin. Joko ahal du tronpeta lehendabiziko bost aurrenetan amaitzeko! Vueltan 34. geratu zen, eta 4. Giroan.

EUSKALDUNAK ez dira oso puntan ibili Frantziako errepideetan, nahiz eta 'mendizale' onik egon zen. Hala ere, historiari berriro errepaso bat ematen baldin badiogu, honetan geratuko litzaiguke gutxi gorabehera gure memoria: 1903. urtean korritu zen estraineiko tour-ean Garin izeneko batek irabazi zuen; frantses-italiarra omen zen, baina ez euskalduna. Cañardo-k 1934ean 9. bukatu zuen eta 6. 1936ean, azken urte hortan Ezkerra-k Niza-Cannes etapa irabazten zuenarik. Loroño Mendiko Sariaren jabe egin zen 1952.ean. Momeñe 4. eta Gabika 7. 1953ean. San Migel eta Errandoneak maillot horia jantzi izan zuten... Eta Lasa, Galdos, Lazkano eta Perurenak baita gerra frango eman ere Baiona aldera hurbiltzen zirenean.

G.A.

Epai-mahai aurrean

("Etxegiña" 7. bertso-paper lehiaketan 1. mailako txapeldun
(9-12 urte).

Doinua: Betroiarena

Guri tokatzen zaigu
lana egitea
betroiaren doinuan
jendea alaitzea
hobe dut bukatzean
bertsoa lantzea
eta txapelketa hortan
gero abestea
batek laguntzea
besteak nahastea
ta nik despistea
hobe aldatzea
nahiago dut beste bat
gero osatzea.

Ea epai mahikoek
didaten ematen
puntu pila bat eta
txapela ipintzen
lan asko egin dut bai
bertsoa osatzen
denbora eukiz gero
hasi naiz jolasten
ez badut gozatzen
lagunekin batzen
Orduak pasatzen
txiteak azaltzen
ez didate utziko
txapela jartzen.

Jende guztia dago
bai nere aurrean
baina sariak berriz
beste aldean
mutil guztiak datoz
bai nere galdean
ea txapelketa hau
irabazi dedan
hango epelean
txaloen artean
ta denon ustean
gure antzokian
txapela jarriko det
buru erdian.

KOLDO GALDONA

MEXIKAR EHIZTARIA

— Egunon, manito, aspaldian es sindudan ikusten! Ser egiten dusu?

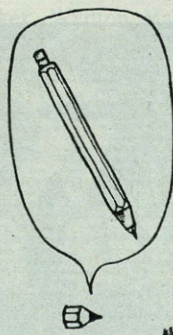
— Lau urtetan langabesian egon ondoren, lanean hasia bururatu sitsaidan eta orain ehiztari bihurtu nais.

— Ehiztaria? Eta ser harrapatsen dusu?

— Marraskiloak!

— Marraskiloak? Eta asko harrapatsen al dusu?

— ¼o! Atso, bat harrapatsera nindoanean, ihes egin sidan!

ANAIARENA NAHI

Joan nintzen aurreko astean Andoainen bizi den lagun bat bisitatzeraz, eta etxera sartu nintzenean, justu, umeak bainatzen aurkitu nuen. Hantxe ari zen gizona bi seme-alabak bainatuz eta bapatean non hasten den alaba:

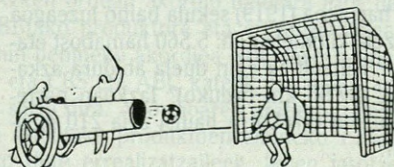
— Aitaaa! Nik Mikelek daukana bezalakoa nahi dut! Nik ere pitilina nahi dut.

— Bale, bale...! Beste noizpaiten emango dizut.

— Ez, aita, ez! Nik orain nahi dut... nik Mikelek daukana bezalakoa pitilina nahi dut...

Hasten da umea negarrez eta halako batean, aitari pazientzia bukatu eta esaten diot:

— Begira Ainhoa: formal portatzen bazara izango duzu pitilina handia egiten zarenean; eta ez bazara formal portatzen, nahi duzun adina!

osasunaren arduraz

Ariketa fisikoa eginaz, denbora gehiago bizitzen ote da?

AZKEN urteotan, gehien eztabai-
datu den gai medikoetako bat
horixe izan da, ariketa fisikoaren eta
erikortasun/hilkortasunaren artean
egon daitekeen erlazioa. Ariketa fisi-
koak gehiago eta hobekiago bizitze-
ko balio du, edota moda hutsa beste-
rik ez al da?

Amerikako Estatu Batuetako Stan-
ford-eko Medikuntz Fakultatean
egindako lan batek, itxuraz, galdera
hori argituko du. R.S. Paffenbar-
ger-ek gidaturiko lan talde batek
12-16 urtez Harvard-eko College-ko
16.936 ikasle-ohi jarraitu dituzte: be-
ren eritasunei buruzko, beren ariketa
fisiko, erretzeko aztura, gurasoen
eritasun eta heriotz arrazoa, etabar
luze bati buruzko galdesortak bidali
zitzaizkien eta astez aste informazioa
aldatu eta eguneratuz joan zen. Ikas-
le-ohiak, 35-74 urte bitartekoak, ari-
keta fisikoari buruzko informazio ze-
hatza eskeini zuten: zenbat kale ko-
rritzen zituzten egunero, zenbat es-
kailera igo edo zein kirol-mota egiten
zuten, horretan emandako denbora
ere adieraziz. Beharrezko eritzi ziren
egokitzapenak egin ondoren ihar-
duera horietan, astebetean gastatzen
zen energia kilocaloriatan eman zen:
horrela zazpi etxadi ibiltzea 56
kcal-tan estimatu zen, 70 eskailera
igotzea berriz, 28 kcal. Kirolak hiru
taldeetan sailkatu ziren: arinak (5
kcal/min), bortitzak (10 kcal/min)
edo tartekoak (7'5 kcal/min).

Ariketaren onurak 3.500 kcal/as-
teko gastu batekin estabilizatzen zi-
ren, batezbeste astero 32 km ibili
edo korritzen dituen batek edo as-
tean 2-3 orduz teniseari jokatzeko
dituenak emandakoak, hain zuzen.
3.500 kcal-tik gora, badirudi ariketa
gogorregiaren arriskuak onura posi-
bleak anulatzen dituztela, ikas-
le-ohien hilkortasuna zertxobait han-
diagoa bait zen kirol ez hain gogo-
rrak egiten zituztenena baino.

XABIER AGIRRE

ARGIA

BEHAR DEN ASTEKARIA

Euskal Kulturari pultsua hartzeko,
astekoaren berri jasotzeko,
gizarteaz eta politikaz ohartzeko,
alfabetatzen jarraitzeko,
denbora pasatzeko...
ARGIAk 60 orri eskaintzen dizkizu
astero zure etxean.

Erreportaia ugari,
elkarrizketa interesgarri,
komikia koloretan...
Haur eta gazte, senar eta emazte,
baserritar, langile ala estudiante,
euskaraz bizitzeko
ARGIA behar duzue.

ARGIAREN HARPIDE IZAN NAHI DUT:

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Telefonoa

Herna Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala Kontu Korrontearen Zb.....

SINADURA

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

Autobia, erokeria

ZAILA litzateke hobekiago eta zehazkiago laburbiltzea (*Autobia, erokeria*) Irurtzundik Andoainera-ko Autobia egiteko proiektuak gure herri-tarren artean eragin duen arbuiozko sentimendua deskribatzeko.

Autobiaren kontrako Koordinakundeak milioitako proiektu hau goitik behe-ra auzitan jartzeko eman dituen arrazoi teknikoak baino areago, lehendabiziko kanpaina hau gure faboretan bilakatu du-ten zifra, numero eta legeen gerratik areago, gero eta sendokiago gorpuztuz joan da proiektua benetako erokeria bat den eritzi generalizatua, betiere jakina-ren ganean gure ikuspuntuak ez dituela ez halako eraikuntza haundinahia ez in-teres ekonomiko eta estrategiko bereziak defendatzen.

EROKERIA galanta gure herri ttiki honetan burutu nahi dena, aurre-tik ere —eta duela gutti gainera— Bilbo Handiko edota Donostiako perife-riak eragindako desastre urbanoak eza-gutzen ditugun neurrian, eta gure ibai, hondartza eta mendi dextek erakusten duten sarraski ekologikoaren arauera.

Garapen ekonomiko hark kupidagabe derrigortzen zuen gure ibaien sakrifizioa, industria sakabanatu pilo batek betetzen zituelarik ibarrak oro, sarritan kloaka ta-mainara bihurtuak. Gure mendiak, espe-zie arrotzez birlandatuak ahalik eta epe-rik laburrenean etekin ekonomikorik handienak lortzeko, edota bestela abonoz soilik mantenduak. Gure hondartzak, hondakin kontaminatzailez gaineztatuak. Gure lurganadutza ingurunea, mezpre-txatua eta produkzio sail bat bailitzen abonoz josia, eta amaitezina dirudien he-dadura urbanoaren beharretarako erre-

serba bilakatua. Gure hiriak, tira, bizi ezi-nezko auzo itzel pilatuz egituratuak auto eta pertsonen lo ordutarako.

Bizibidearen hobekuntza hazkuntza ekonomikoarekin parekatzen zen, eta zenbat eta handiago eta azkarrago izan hedadura industrial orduan eta argiagoo iragartzen zen etorkizuna. Errakuntza bat izan zen dena, ikaragarria. Hainbeste-ko euforiak ez du produkzio egitura ahal bat besterik ekarri, krisiari aurre egiteko gai ez dena, eta, ondorioz, Estatuko lan-gabezi indizerik handiena eragin duena. Promesak hustutzen zihoazen ahala, ho-na hemen gurenagan konpon ezinak di-ren kosto sozial, ekologiko eta ingurugi-rokoak, ia deusaren truke ordaindu ditu-gunak.

NAFARROA eta Gipuzkoa arteko komunikabideak oroharki, eta Iruñea eta Donostia artekoak be-reziki, segurtasun eta erosotasunez horni-tu eta hobetuak behar dute izan. Eta lek-zioa ikasirik, emango diren konponbi-deek oinarritzko baldintza hauek bete be-harko dituzte ahal bezainbateko orekaz neurturik: hobetu nahi diren behar erre-alak kontutan izaki garatuko dira; ukitua izango den lurraldearen ezaugarriak eza-gutuz beti, bai bere forma fisikoari dago-kionez —konponbidea lurraldeari egoki-tuz, eta ez alderantziz— bai bere egitura-ri dagokionez —oreka bilatuz eta alda-kuntza zakar eta bortzitzak eragingo di-tuen aukerak baztertuz—; oraindik gorde dugun patrimonio ekologiko eta ingurugi-rokoari errespetuz gauzatu beharko dira, jakinik neurtezinezko balioa daukatela bere eskazia eta errepika ezinezko bal-dintzak direla kausa.

Ildo honetatik, Autobiaren kontrako Koordinakundeak behin eta berriro azpi-marratzen dihardu Gipuzkoa eta Nafa-rroa arteko komunikabideek interbentzio dibersifikatua eskatzen dutela, gaur egun-go ibilbide sarearen multzoa kontutan izaki. Sare hau bait da harreman sozial, ekonomiko eta kulturalen sostengua, bi herrialde historikoen artean landuak. Planteamendu orokor honen barnean, le-hentasuna ukan lezake Iruñea eta Donos-tia arteko loturak, egungo N-240 errepi-dearen hobekuntza nabarmenari ekinaz; zeina guztiz bidezkoa den Gipuzkoako Foru Aldundiak —autobia proiektuaren

ondotik— egin dituen ikerketek erakus-ten duten bezala, gisa honetan nahi adi-nako emaitza egokiak lortuko liratekeela-rik kosto ekonomiko askoz laburragoz.

Ez egungo trafikoak ez etorkizunean izan daitekeenak, aurreikuspenik baiko-rrenak izan arren, ez dute autobia maila-ko irtenbiderik eskatzen Gipuzkoa eta Nafarroaren arteko komunikabideen ho-bekuntzarako, Euskal Gobernuko Lurral-de eta Garraio Politika Sailak autonomia-ko Errepide Egitasmoaren aurrerapenaz egindako informearen arauera.

AUTOBIA beharrezko izatekotan, Leitzarango haranetik barrenako hamaika kilometroz bakarrik abiatuko litzateke, Gipuzkoak daukan parke naturalik ederrena, eta agian baka-rra, hondatuko lukeelarik. Halaber, Nafa-rroako Areso, Gorriti eta Azpiroz herriek, hainbeste mendetan erasora libro utziek, beren ingurugunearen, ekonomiaren eta bizimoldearen erabateko itxuraldaketa jasango lukete.

Indemnitazio bat hartzetik urruti, gi-puzkoar eta nafarrek 1985. urteko mila milioi inguru ordaindu behar izango ditu-gu. Pentsa, adibidez, urte horretan Gipuz-koako Foru Aldundiak Osasun eta Gizar-te Ardurarako 3.617 milioi erabili zituela, edota Gazteri esparrurako 305 milioi bai-no zertxobait gehiago.

Erokeria errepika daiteke, eta baita on-dorioak ere. Norbaitek asko poltsikoratu-ko du, diru asko operazioari esker, eta haiek txanponak kontatzen hasi baino le-henago besteok geure haran, geure baso eta geure herrietako lasaitasunaren faltaz ohartuko gara. Galera tamalgarriak, gera-tzen diren azkenak izaten hasiak direla-ko, eta konponezinak, preziorik ez dute-lako. Zenbatetan neurtuko dute natur oreka galduaren unitate bakoitza? Zenba-tetan lurralde egitura apurtu bakoitza? Zenbat balio du paisaia natural batetik ze-harko edota paseiu kilometro bateko or-dubeteak?

INAKI BOLIBAR

ERANTZUN EGOKIAK

Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian
Gipuzkoari lagundu
nahi diogu.
Horregatik, zerbitzu-
eta prestazio-aukera
zabal bat eskaintzen
dugu.
Eta kirol, kultur, zientzi
eta herri-izaerako

ekimen-mota guztietan
partehartzen dugu.
Gure herriaren
aberastasunean
partehartzeko.
Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian,
beti ere erantzun
egokiak.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA

"Erantzun Egokiak"

Eros ezazu

ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatuko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzeraz eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.